

ҚазМұнайГаз
NATIONAL COMPANY ҰЛТТЫҚ КОМПАНИЯСЫ

ОРНЫҚТЫ ДАМУ
ТУРАЛЫ ЕСЕП

2019

**ПРОГРЕСКЕ
ҰМТЫЛУ**

МАЗМҰНЫ

- | 2 Есеп туралы
- | 4 ҚМГ компаниялары тобы бойынша негізгі көрсеткіштер
- | 16 Директорлар кеңесі төрағасының үндеуі
- | 18 Басқарма төрағасының үндеуі

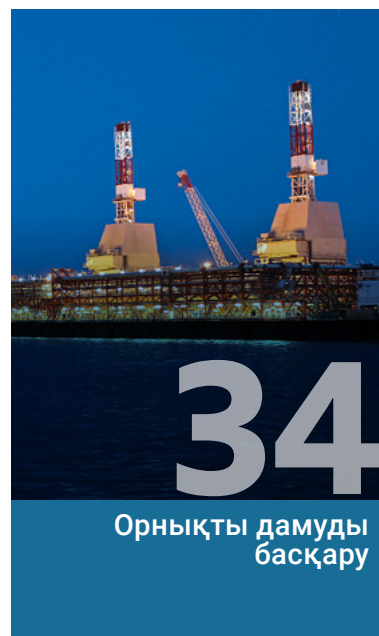

Компанияның миссиясы және стратегиялық бағыттары
| 24

Корпоративтік басқару
| 25

2019 жылғы негізгі корпоративтік оқиғалар
| 31

Цифрлық трансформациялау
| 32

Орнықты дамуды интеграциялау
| 34

Этика және адалдық
| 37

Әдепке жатпайтын мінез-құлық туралы кеңестерге жүгіну тетіктері
| 37

Мүдделі тараптармен өзара әрекеттестік
| 39

Есептің маңызды тақырыптарын айқындау
| 41

Бастамалар және мүшелік
| 44

Құрылған және бөлінген экономикалық құн
| 49

Инвестициялық жобаларды іске асыру
| 50

Сатып алу практикасы
| 52

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл
| 54

Біздің басқару тәсіліміз
| 56

Жұмыс орнындағы қауіпсіздік
| 58

Денсаулық сақтау және еңбек гигиенасы
| 61

Өнеркәсіптік қауіпсіздік
| 62

Экологиялық көрсеткіштер
| 64

Төмен көміртекті дамытуға көшу
| 81

Талаптарға сәйкестік
| 87

ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ саласындағы оқыту
| 88

Жұмыспен қамту
| 90

Тең мүмкіндіктер және біздің нарықтарға қатысуымыз
| 95

Адам құқықтарын сақтау және әлеуметтік қолдау
| 96

Қызметкерлерді дамыту
| 99

Біздің қауымдастықтар
| 101

1-қосымша
Есептіліктің шекаралары, өзгерістері, ескертпелері
| 104

2-қосымша
Экологиялық индикаторлар
| 107

3-қосымша
GRI Content Index мазмұнының көрсеткіші
| 110

4-қосымша
Аббревиатуралар мен қысқартулар
| 120

Байланыс ақпараты
| 122

ЕСЕП ТУРАЛЫ

GRI 102-1, 102-32, 102-46, 102-50, 102-52, 102-54

Мүдделі тараптар алдында өз қызметінің айқындылығы мен ашықтығын қамтамасыз ету мақсатында «КазМұнайГаз» ҰК АҚ жыл сайын Компанияның орнықты дамуына, әлеуметтік, экономикалық және экологиялық жауапкершілікке деген көзқарасын жариялап отырады.

«КазМұнайГаз» ҰК АҚ орнықты даму саласындағы өз қызметі туралы есептілікті дайындауды 2008 жылдан бастап жыл сайынғы негізде жүргізеді, 2012 жылдан бастап есептілікті жаһандық есептілік бастамасына (Global Reporting Initiative – GRI) сәйкес жариялауда.

Осы Есеп GRI Standards: Core option (негізгі нұсқа) сәйкес дайындалды.

Есепте 2019 күнтізбелік жылдағы ҚМГ және оның еншілес пен тәуелді ұйымдары туралы шоғырландырылған ақпарат берілген (есепте былай деп аталатындар – ҚМГ, Компания, Компаниялар тобы).

Есептің шекаралары дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу және одан да көп проценті меншік немесе сенімгерлік басқару құқығында ҚМГ-ге тікелей немесе жанама түрде тиесілі ҚМГ еншілес және тәуелді ұйымдарын, сондай-ақ ҚМГ қызметін бақылауға құқылы заңды тұлғаларды (бөлімдер бойынша есептілік шекараларының егжей-тегжейлі сипаттамасы Есепте 1-қосымшада берілген) қамтиды.

Компанияның өндірістік қызметінің қаржылық жағдайы мен нәтижелері Компанияның тиісті Блоктарының ұйымдық қолдауымен Компанияның шоғырландырылған деректерін пайдалана отырып берілді. Осы Есепті дайындау кезінде қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттары бойынша жасалған ҚМГ басқарушылық және аудиттелген қаржылық есептілігі пайдаланылды.

Осы Есеп Global Reporting Initiative Sustainability Reporting Standards (GRI Standards, 2016) орнықты даму саласында есептілікті дайындау жөніндегі халықаралық нұсқаулыққа, сондай-ақ GRI G4 Oil and Gas Sector Disclosures мұнай-газ компанияларына арналған салалық қосымшаға сәйкес дайындалды.

Көрсеткіштер бойынша деректердің салыстырмалылығын және салыстыру мүмкіндігін қамтамасыз ету үшін ақпарат бірнеше жылғы динамикада ұсынылған.

ҚМГ орнықты дамуы туралы барлық есептер ҚМГ веб-сайтында электронды және интерактивті форматта қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде қолжетімді: https://www.kmg.kz/kaz/ustoichivoe_razvitie/reports/.

ҚМГ тұрақты дамуы туралы есеп ҚМГ Директорлар кеңесінің шешімімен бекітіледі және корпоративтік интернет-сайтта жариялау және баспа нұсқасын тарату арқылы мүдделі тараптардың назарына жеткізіледі.

2006 жылдан бері ҚМГ БҰҰ Жаһандық шартының (бұдан әрі – БҰҰ ЖШ) мүшесі және белсенді қатысушысы болып табылады және БҰҰ ЖШ ондаған қағидаттарына және БҰҰ 17 орнықты даму мақсаттарына (бұдан әрі – ОДМ) бейілділігін қолдайды. Компанияның орнықты дамуы туралы жыл сайынғы есеп БҰҰ Жаһандық шарты шеңберіндегі ілгерілеу туралы біздің хабарламамыз болып табылады және <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants/6810> қолжетімді.

United Nations Global Compact 20 years

Адам құқықтары		1-қағидат Іскерлік топтар халықаралық деңгейде жария етілген адам құқықтарын қорғауды қолдап, құрметтеуге тиіс.
		2-қағидат Іскерлік топтар адам құқықтарының бұзылуына қатысы болмауы тиіс.
Еңбек қарым-қатынастары		3-қағидат Іскерлік топтар бірігу еркіндігін және ұжымдық шарттар жасасу құқығын нақты мойындауды қолдауы тиіс.
		4-қағидат Іскерлік топтар мәжбүрлі және міндетті еңбектің барлық нысандарын жою үшін әрекет етуге тиіс.
		5-қағидат Іскерлік топтар балалар еңбегін толық жоюды қолдауы тиіс.
		6-қағидат Іскерлік топтар еңбек және жұмыспен қамту саласындағы кемсітушілікті жоюды қолдауы тиіс.
Қоршаған орта		7-қағидат Іскерлік топтар сақтық қағидатына негізделген экологиялық мәселелерге көзқарасты қолдауы тиіс.
		8-қағидат Іскерлік топтар қоршаған ортаның жай-күйі үшін жауапкершілікті арттыруға бағытталған бастамаларды қабылдауы тиіс.
		9-қағидат Іскерлік топтар экологиялық қауіпсіз технологияларды дамытуға және таратуға жәрдемдесуі тиіс.
Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл		10-қағидат Іскерлік топтар бопсалау мен парақорлықты қоса алғанда, сыбайлас жемқорлықтың барлық түріне қарсы тұруға тиіс.

ТҰРАҚТЫ ДАМУ

МАҚСАТТАРЫ

ҚМГ КОМПАНИЯЛАРЫ ТОБЫ БОЙЫНША НЕГІЗГІ КӨРСЕТКІШТЕР

GRI 102-2, 102-7, 061

Мұнай мен газды өндіру

PRMS ҚОРЛАРЫ
2P САНАТЫ

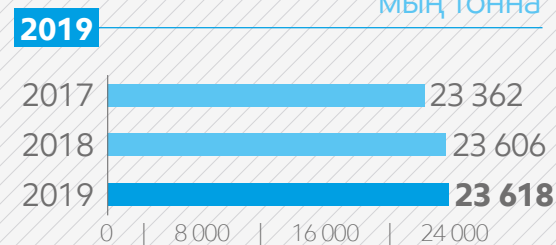
676

2019 — МЛН Т Н.Э.

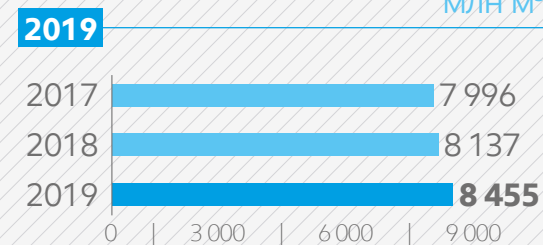
МҰНАЙДЫ ЖӘНЕ КОНДЕНСАТТЫ
ӨНДІРУ

23 618
МЫҢ ТОННА

ТАБИҒИ ЖӘНЕ ІЛЕСПЕ ГАЗДЫ
ӨНДІРУ

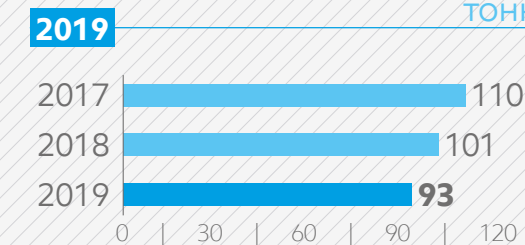
8 455
МЛН М³

СО₂ ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫНЫҢ
ҚАРҚЫНДЫЛЫҒЫ

93

1 000 тонна КСШ-ға
ТОННА

ҚМГ КОМПАНИЯЛАРЫ ТОБЫ БОЙЫНША НЕГІЗГІ КӨРСЕТКІШТЕР

GRI 102-2, 102-7

Мұнай мен газды тасымалдау

ҚМГ КОМПАНИЯЛАРЫ ТОБЫ БОЙЫНША НЕГІЗГІ КӨРСЕТКІШТЕР

GRI 102-2, 102-7

Қайта өңдеу және маркетинг

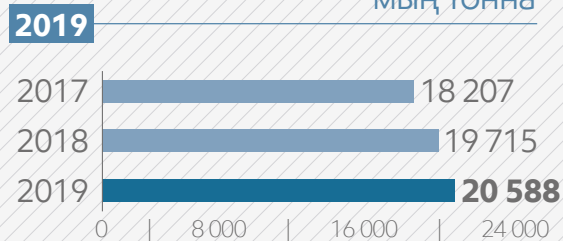
Сервис

МҰНАЙДЫ ҚАЙТА ӨНДЕУ

20 588

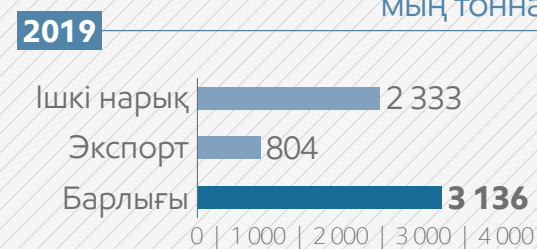
мың тонна

ҚР-ДА ӨНДІРІЛГЕН МҰНАЙ ӨНІМДЕРІН КӨТЕРМЕ САУДАМЕН ӨТКІЗУ

3 136

мың тонна

ЖЕРҮСТІ ЖӘНЕ ӘУЕ КӨЛІГІ

ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ПРОЦЕСТЕРДІ АВТОМАТТАНДЫРУ

ТЕҢІЗ ОПЕРАЦИЯЛАРЫН ҚОЛДАУ

МҰНАЙДЫҢ ТӨГІЛУІНЕ ДЕН ҚОЮ ЖӨНІНДЕГІ СЕРВИС

БҰРҒЫЛАУ ЖӘНЕ ИНТЕГРАЦИЯЛАНҒАН ҚЫЗМЕТТЕР

МҰНАЙ-ГАЗ ЖАБДЫҒЫН ӨНДІРУ

БІЗДІҢ ӨНДІРІСТІК ОБЪЕКТІЛЕРДЕ КҮН САЙЫН

10,5

МЫҢНАН АСТАМ КӨЛІК ҚҰРАЛЫ ЖҰМЫС ІСТЕЙДІ

ҚМГ КОМПАНИЯЛАРЫ ТОБЫ БОЙЫНША НЕГІЗГІ КӨРСЕТКІШТЕР

GRI 102-2, 102-7, 102-9

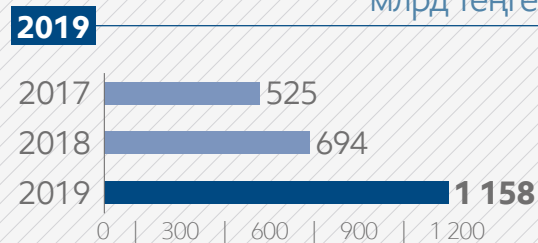
Қаржы көрсеткіштері

ПАЙДА

1 158

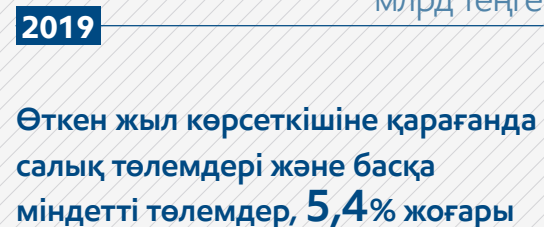
млрд теңге

САЛЫҚТАР

1 522

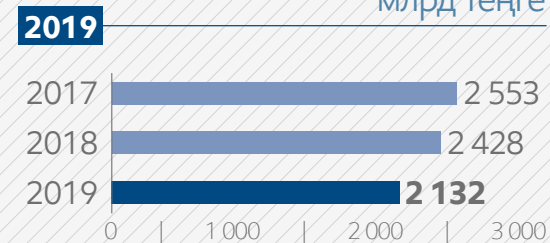
млрд теңге

САТЫП АЛУ

2 132

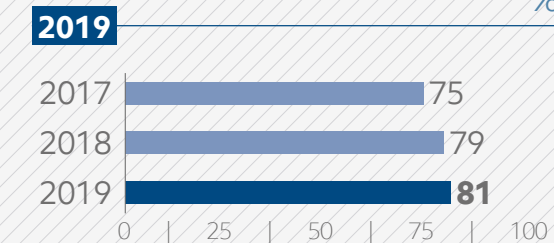
млрд теңге

САТЫП АЛУДАҒЫ ЖЕРГІЛІКТІ ҚАМТУ ҮЛЕСІ

81

%

ҚМГ КОМПАНИЯЛАРЫ ТОБЫ БОЙЫНША НЕГІЗГІ КӨРСЕТКІШТЕР

GRI 102-2, 102-7, 102-8

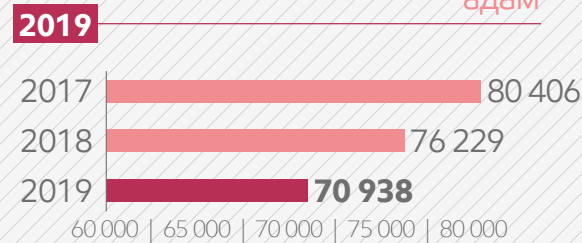
Әлеуметтік жауапкершілік және ҚТ мен ЕҚ көрсеткіштері

ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРДІҢ САНЫ*

70 938

адам

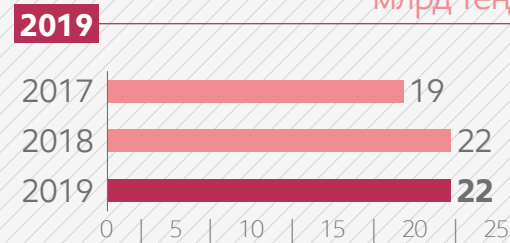
* қызметкерлердің нақты саны толығырақ 93-беттегі 1-қосымшада.

ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРДІ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОЛДАУ

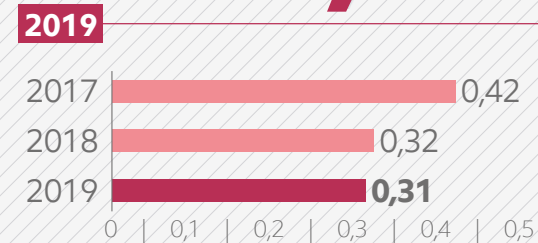
22

млрд теңге

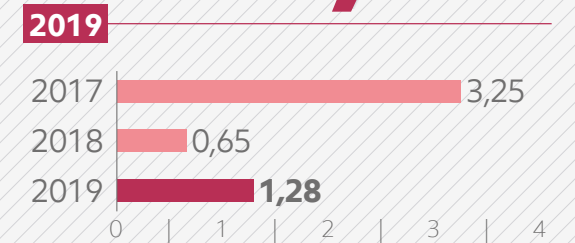
ЖҰМЫС УАҚЫТЫН ЖОҒАЛТА ОТЫРЫП, ЖАЗАТАЙЫМ ОҚИҒАЛАРДЫҢ КОЭФФИЦИЕНТІ (LTIR)

0,31

ӨЛІМ ОҚИҒАЛАРЫНЫҢ КОЭФФИЦИЕНТІ (FAR)

1,28

ҚМГ КОМПАНИЯЛАРЫ ТОБЫ БОЙЫНША НЕГІЗГІ КӨРСЕТКІШТЕР

GRI 102-2, 102-7

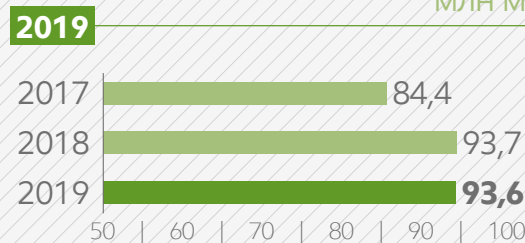

Экологиялық көрсеткіштер

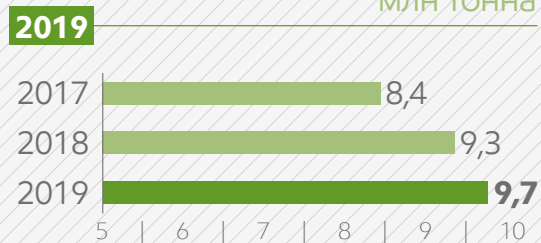
СУ БӨГЕТІ

93,6
млн м³

CO₂ ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ*

9,7
млн тонна

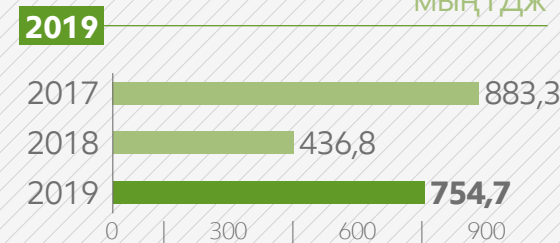

* Есептеу әдістері туралы толығырақ 1-қосымшада

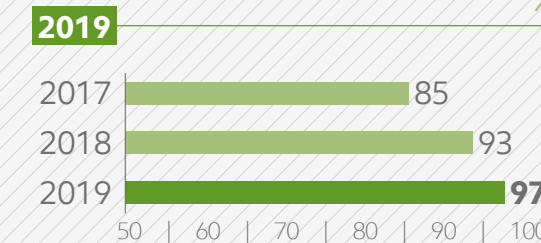
ЭНЕРГИЯ ҮНЕМДЕУ

754,7
мың ГДж

ІЛЕСПЕ МҰНАЙ ҒАЗДЫ КӘДЕГЕ ЖАРАТУ ДЕҢГЕЙІ

97
%

ДИРЕКТОРЛАР КЕҢЕСІ ТӨРАҒАСЫНЫҢ ҮНДЕУІ

GRI 102-10, 102-14, 102-44

Құрметті оқырмандар,

Мен Сіздердің назарларыңызға есепті кезеңдегі «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-тың Орнықты дамуы туралы есепті қуана ұсынамын.

2019 жылы біз орнықты даму қағидаттарын іске асыруда және орнықты дамуды басқару процестерін жетілдіруде мақсатқа сай жұмысты жалғастырдық.

Есепті жылы біз табысты өндірістік және қаржылық нәтижелерге ғана емес, сонымен қатар корпоративтік басқарудың үздік практикаларына сәйкес орнықты даму саласында елеулі прогреске қол жеткіздік.

Мәселен, есепті кезеңде, біріншіден, орнықты даму құрамдауыштарын ескере отырып, қызметтің корпоративтік және функционалдық түйінді көрсеткіштерін қалыптастыруды жетілдіру бойынша жұмыс жүргізілді. Нәтижесінде, Компанияның жалпы ESG-рейтингін анықтайтын 28 корпоративтік көрсеткішінің деңгейін арттыруға мүмкіндік беретін алдағы жылға жаңа корпоративтік негізгі көрсеткіш енгізілді. Орнықты дамудың жаһандық мақсаттарына өздерінің адалдығын растай отырып, функционалдық негізгі көрсеткіштер деңгейінде оларды Компанияның Даму стратегиясына енгізу жөніндегі нақты бастамалар бекітілді.

Екіншіден, орнықты даму процесін жетілдіру мақсатында корпоративтік құжат – ҚМГ компаниялары тобында орнықты даму саласындағы басқару жүйесі жөніндегі нұсқаулық әзірленді. Осы Нұсқаулық ҚМГ компаниялар тобының бизнес-процестеріне орнықты даму саласындағы басқару жүйесін енгізу, мүдделі тараптармен тиімді өзара іс-қимыл жасау, сондай-ақ орнықты даму саласындағы

нәтижелілікті жоспарлы түрде жақсартуды қамтамасыз ету мақсатында әзірленді.

Орта мерзімді перспективада орнықты даму саласында біздің еншілес компанияларға да басқару жүйесін енгізуді қамтамасыз ету жоспарланып отыр. Жүйені енгізу мониторингін және Нұсқаулықтың ережелерін түсіндіруді тұрақты негізде жүзеге асыру жоспарлануда. Болашақта, бұл Компаниядағы орнықты дамудың тиімділігін бағалау бойынша жүйелі тәсілді қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Үшіншіден, орнықты дамуды негізгі бизнес-процестерге интеграциялауға жәрдемдесу және ESG-рейтингті арттыру мақсатында орнықты даму жөніндегі Жобалық офис құрылды, орнықты даму саласындағы басқару жөніндегі жұмыс тобының жаңа құрамы бекітілді, орнықты даму компоненттеріне жауапкершілік бекітілді.

Төртіншіден, орнықты даму мәселелерінен хабардар болуын арттыру мақсатында Компания үшін корпоративтік оқыту ұйымдастырылды. Алғаш рет Компанияның бейімдеу курсының бағдарламасына жаңа қызметкерлерді орнықты даму мәселелерін оқыту енгізілетін болады.

Біз сондай-ақ орнықты даму мәселелеріндегі Директорлар кеңесінің жұмысын күшейттік, сонымен қатар қауіпсіздік, еңбекті қорғау, қоршаған ортаны қорғау және орнықты даму жөніндегі комитет шеңберінде үш отырыс өткізілді, онда орнықты дамуға байланысты отыздан астам мәселе қаралды. Бұдан басқа, біз орнықты даму мәселелері бойынша ҚМГ Директорлар кеңесі мен Басқармасының мамандандырылған бірлескен отырысын өткіздік.

2019 жылдан бастап Директорлар кеңесінде ҚМГ-ге орнықты даму жүйесін енгізуге шолу тұрақты негізде жүргізілуде.

Біз ҚМГ тарихында алғаш рет 2019 жылы CDP Климаттық бағдарламасының есебін қуана жариялап отырмыз. Бүкіл әлем климаттың өзгеру проблемасын шешуге бағытталғандықтан, ҚМГ шығарындыларды қысқарту, энергия тиімді инвестициялар бағдарламасын құру, оның прогресін бағалау және басқа әлемдік компаниялармен озық тәжірибе алмасу жолымен климаттық тәуекелдерді басқаруға ұмтылады. 2019 жылдың қараша айында Нұр-Сұлтан қаласында парниктік газдар шығарындыларын басқару бойынша бірінші форум өткізілді.

Жаңа онжылдыққа кіре отырып, біз орнықты дамудағы көшбасшылыққа деген ұмтылысымызды төмендетпеуіміз керек. Біздің ұзақ мерзімді стратегиямызда орнықты даму көрсеткіштеріне қол жеткізу үшін стратегиялық мақсаттар мен бастамалар айқындалды. Біз орнықты даму туралы есептілікте өз нәтижелілігіміздің ілгерілеуін жыл сайын растай отырып, БҰҰ Жаһандық шартының белсенді қатысушысы болып табыламыз. Біз елде мұнай-газ компанияларының экологиялық жауапкершілігінің рейтингі және ESG-ақпаратты үздік ашу бойынша көшбасшы орынға ие болдық. Сонымен қатар, барлық жауапкершілік деңгейлерінде Компанияның бизнес-процестеріне орнықты даму саласында басқару жүйесін тиімді енгізуді қамтамасыз ету үшін бізге әлі де көп жұмыс істеу керек. Біз жыл өткен сайын әлеуметтік жауапты компанияға айналамыз.

**Құрметпен,
Кристофер Джон Уолтон**

БАСҚАРМА ТӨРАҒАСЫНЫҢ ҮНДЕУІ

GRI 102-10, 102-14, 102-44

Құрметті оқырмандар!

Орнықты даму қағидаттарын іске асыруды және енгізуді өз еркімен қабылдай отырып, Компания бизнес-процестердегі одан әрі өзгерістерді көздеп отыр, бұл бізге өз қызметіміздің орнықты даму қағидаттарына сәйкес келуін, өзіміздің экономикалық, экологиялық және әлеуметтік мақсаттарымыздың келісушілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Өзіміз қабылдаған 2028 жылға дейінгі ұзақ мерзімді даму стратегиясына сәйкес біз оны іске асырудың стратегиялық бастамаларын әзірлеу арқылы орнықты дамуды стратегиялық мақсаттарымыздың бірі ретінде айқындадық. Біздің негізгі стратегиялық бастамаларымыз қызметкерлердің еңбек қауіпсіздігін, экологиялық жауапкершілігін күшейтуге, комплаенс және этика жүйесін енгізуге, сондай-ақ корпоративтік мәдениетті дамытуға және таланттарды басқарудың кешенді жүйесін құруға бағытталған. Есепті жылы біз осы бағыттағы мақсатты жұмысты жалғастырдық.

Еңбекті қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік, парниктік газдар шығарындыларын басқару және газды жалындатып жағуды азайту, су ресурстарын басқару, жерді қалпына келтіру және энергия тиімділігін арттыру, өндіріс қалдықтарын басқару мәселелері бойынша көшбасшылық пен бейілділік Компания үшін басым бағыттар болып табылады.

Маңғыстау облысындағы тарихи қалдықтар және мұнаймен ластанған аумақтарды кәдеге жарату мақсатында 2019 жылы ҚМГ мен Қазақстан Республикасының Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі арасында Қоршаған ортаны қорғау саласындағы ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойылды.

Біз қоршаған ортаның ластануына байланысты шығындар мен залалдарға қатысты мүлдем төзбеушілік қағидатын ұстанып отырмыз. Мәселен, жыл басында біз климат, биоалуантүрлілік, экологиялық аспектілерге назар аударуды күшейтуге, экологиялық құнды аумақтардағы қатерлерге

қосымша бағалау жүргізу жөніндегі, ластанған жерлерді қалпына келтіру жөніндегі жұмыстарды жүргізу және құбыржолдардың тұтастығын қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелерге назар аударуды көздеген «Экологиялық саясатты» бекіттік.

Дүниежүзілік Банктің GGFR 2030 жылға қарай ілеспе мұнай газын тұрақты жағуды толық тоқтату жөніндегі бастамасы шеңберінде ҚМГ-де тұрақты түрде жалындатып жағуды толық тоқтатуға бағытталған сегіз негізгі қағидаттан тұратын шығарындыларды басқару жөніндегі саясат бекітілді.

2019 жылдың шілдесінде әзірленген және бекітілген ҚМГ компаниялары тобының еңбекті қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы саясаты әрбір қызметкерді қауіпсіздік мәдениетін дамытуға және жазатайым оқиғалар мен аварияларға, алкогольді, есірткі құралдарын, психотроптық заттар мен олардың аналогтарын тұтынуға және жол-көлік оқиғаларына байланысты шығындар мен залалға қатысты мүлдем төзбеушілік қағидатын сақтауға бағытталған.

Біздің қызметкерлеріміздің өмірі мен денсаулығы – бұл бірінші кезектегі міндет, сондықтан біз ешқашан жазатайым оқиғаларды нөлдік деңгейге дейін төмендетуге, яғни қауіпсіздіктің 100%-на қол жеткізуге бағытталған басты мақсатымыз бойынша жұмыс істеді тоқтатпаймыз. Соңғы 5 жыл ішінде біз еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы көрсеткіштер бойынша айтарлықтай жақсартуға қол жеткіздік. Қызметкерлеріміз қауіпсіз еңбек жағдайлары жасалып, өздерін, әріптестерін және қоршаған ортаны қорғау үшін ең жоғары стандарттар мен қағидаттар енгізілгенін атап өтті.

Сондай-ақ Компанияның 70 мыңнан астам қызметкерлерді жұмыспен қамтамасыз ететінін, олардың ішінде өндірістік персоналдың жалпы санындағы үлесі 90 пайызды, әкімшілік-басқарудың 10 пайызды құрайтынын атап өткен жөн. Біздің қызметкерлерді ынталандыру тәсіліміз лайықты еңбекақы деңгейін қамтамасыз ету және қызметкерлердің құқықтарын сақтау қағидаттарына

негізделген. Біздің өндірістік кәсіпорындарда ұжымдық келісімшарттар жасалған, 40 кәсіподақ комитеті жұмыс істейді. 2019 жылы ұжымдық келісімшарттармен қамтылған ҚМГ компаниялар тобы қызметкерлерінің саны 58 мыңнан астам адамды құрады. Бұл келісімшарттарда қызметкерлер мен олардың отбасылары үшін әлеуметтік қолдаудың 35 түрі қарастырылған. Біздің әлеуметтік тұрақтылық индексі 72 пайызды құрайды және ол «орташадан жоғары» деңгейде.

Жыл сайын ҚМГ өз қызметкерлерін оқытуға және дамытуға қаржы салып отырады, ҚМГ компаниялар тобы қызметкерлерін дамытудың жаңа тәсілдері мен бағдарламаларын қалыптастырады. 2019 жылдан бастап ҚМГ компаниялар тобы бойынша оқыту тұжырымдамасының фокусы өндірістік сектор қызметкерлерін, басшылар мен инженерлік-техникалық қызметкерлерді де, сондай-ақ жұмысшы кәсіптердің өкілдерін дамытуға бағытталған.

Сондай-ақ, Компания жыл сайын «Samruk-Kazyna Trust» әлеуметтік жобаларды дамыту қоры арқылы Қазақстан Республикасының халқы үшін әлеуметтік маңызды мәселелерді шешуге бағытталған қайырымдылық жобалар мен бағдарламаларға қаражат бөлетінін атап өту қажет. Бұдан басқа, біз өндірістік аймақтардағы жергілікті қоғамдастықтарға әлеуметтік қолдау көрсетеміз. Мәселен, 2019 жылы өңірлерді дамытуға 30 млрд теңгеден астам қаржы бөлінді.

Қорытындылай келе, ағымдағы кезеңнің күрделілігіне қарамастан, біз өз қызметімізді барынша ашық жүргізуге, қызметкерлердің қауіпсіздігін, әлеуметтік және экологиялық жауапкершілікті қамтамасыз етуге және сол арқылы Компанияның қабылданған стратегиялық басымдықтарына сәйкес орнықты даму қағидаттарына деген адалдығын растауға тырысатынымызды атап өткім келеді.

**Құрметпен,
Алик Айдарбаев**

КОМПАНИЯ ТУРАЛЫ

GRI 102-1, 102-2, 102-4, 102-5, 102-6, 102-9

БІЗДІҢ ПРОГРЕСС

23 618

МЫҢ ТОННА

Мұнайды және конденсатты өндіру

23 618 2019

23 606 2018

23 362 2017

20 588

МЫҢ ТОННА

Мұнайды қайта өңдеу

20 588 2019

19 715 2018

18 207 2017

10 729

МЫҢ ТОННА

Мұнайды теңізбен тасымалдау көлемі

10 729 2019

7 077 2018

6 951 2017

«ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы – көмірсутектерді барлау мен өндіруден, оларды тасымалдау мен қайта өңдеуден бастап мамандандырылған сервистік қызметтер көрсетуге дейінгі толық өндірістік циклді жүзеге асыратын бірегей тігінен біріктірілген мұнай-газ операторы.

ҚМГ «Ел экономикасының мұнай-газ секторындағы мемлекеттің мүдделерін одан әрі қамтамасыз ету жөніндегі шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2002 жылғы 20 ақпандағы № 811 Жарлығына және «Қазақстан Республикасы Президентінің 2002 жылғы 20 ақпандағы № 811 Жарлығын іске асыру жөніндегі шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2002 жылғы 25 ақпандағы № 248 қаулысына сәйкес құрылды. ҚМГ «Қазақойл» Ұлттық мұнай-газ компаниясы», «Мұнай және газ көлігі» Ұлттық компаниясы» жабық акционерлік қоғамдарының және «ҚазМұнайГаз» – өңдеу және маркетинг» акционерлік қоғамының құқықтық мұрагері болып табылады. Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитетінің атынан Қазақстан Республикасының Үкіметі ҚМГ-нің құрылтайшысы болып табылады.

ҚМГ акционерлері: «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» акционерлік қоғамы (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына» АҚ) (90,42%) және «ҚР Ұлттық банкі» республикалық мемлекеттік мекемесі (9,58%).

ҚМГ компаниялар тобының құрамына дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу және одан көп проценті тікелей немесе жанама түрде ҚМГ-ге тиесілі 144 компания кіреді, соның ішінде 77 актив ҚР аумағында орналасқан. Қалған активтер Румыния, Грузия, Швейцария, Нидерланд, Канада, Болгария, Украина, Молдова, Ресей мен Түркия сияқты осындай елдерде орналастырылған.

2015 жылғы 30 желтоқсанда ҚР Үкіметінің «Жекешелендірудің 2016–2020 жылдарға арналған кейбір мәселелері туралы» № 1141 қаулысымен Жекешелендірудің 2016–2020 жылдарға арналған кешенді жоспары бекітілді, оған ҚМГ тобының 73 компаниясы енгізілді, солардың ішінде іс-шараның 89%-ы орындалды. ҚМГ тобында заңды тұлғаларды қысқарту жекешелендіру және дивестициялар бағдарламалары шеңберінде жүргізілуде.

ҚМГ далалық ауыл шаруашылығы жұмыстарын жүргізу үшін дизельді отынды жөнелтуді жүзеге асыруда, сондай-ақ жылыту кезеңінде әлеуметтік-өндірістік объектілер мен мекемелерді мазутпен қамтамасыз етеді.

Мұнай өнімдерінің қалған көлемі сыртқы сатып алушыларға ішкі нарықта және экспортқа өткізіледі.

2019 жылы ҚМГ үлесіне мұнай өнімдерін өндіру көлемі 12 513 мың тонна дайын өнімді құрады. 2019 жылы ҚМГ Қазақстан Республикасының ішкі нарығының ашық мұнай өнімдеріне деген қажеттілігін толығымен жапты. Қазақстанда мұнай өңдеу көлеміне қатысты ҚМГ үлесіне көмірсутегі шикізатын өңдеу көлемінің үлесі 2019 жылы 81%-ды құрады.

2019 жылдың қыркүйегінен бастап ҚМГ автобензин (37 мың тонна) экспорттауға қосымша кірісті.

Мұнай өнімдерін экспорттық жеткізу құрылымында 2019 жылы қара мұнай өнімдері мен бензинді Еуропаға жөнелту басым болды, мұнай химиясы, кокс және күкірт көлемі Қытайға, Ресей мен Тәжікстанға жеткізілді.

12 513

МЫҢ ТОННА

ДАЙЫН ӨНІМ

2019 жылы мұнай өнімдерін өндіру көлемі

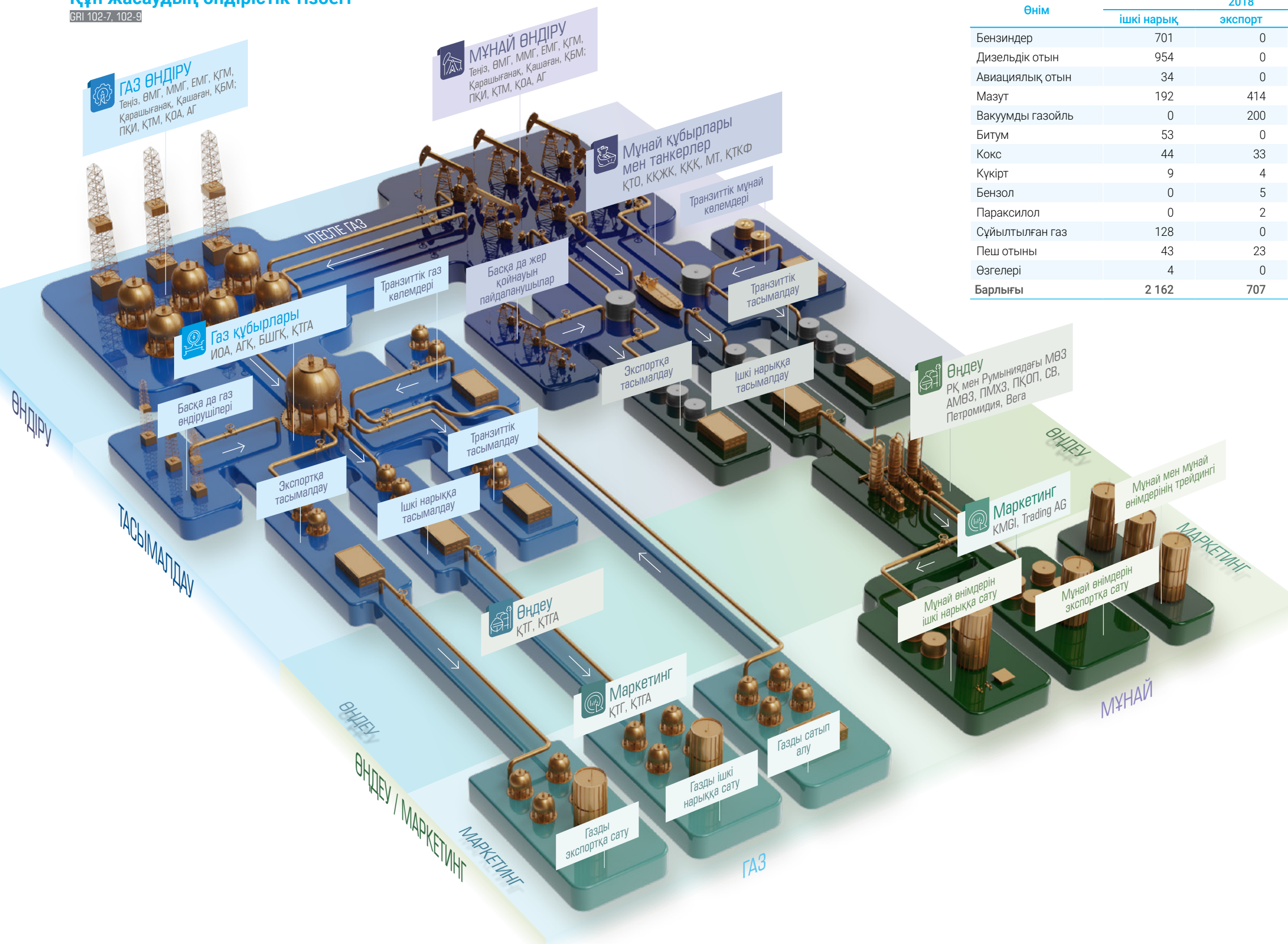
2019 жылы авиаотынды сату «ҚМГ-Аэро» мынадай әуежайлар мен авиакомпанияларда жүзеге асырды:

- «Ақтау халықаралық әуежайы» АҚ
- «Тараз халықаралық әуежайы» АҚ
- «Сарыарқа халықаралық әуежайы» АҚ
- Deutsche Lufthansa Aktiengesellschaft (Германия)
- «Аэрофлот» ЖАҚ (Ресей)
- ATLAS GLOBAL (Түркия)
- «Air Astana» АҚ
- «QAZAQ AIR» АҚ
- «Ир-Аэро» АҚ (Ресей)
- «Scat» АҚ

Құн жасаудың өндірістік тізбегі

GRI 102-7, 102-9

Қазақстан Республикасында өндірілген ҚМГ мұнай өнімдерін көтерме саудамен өткізу, мың тонна

Өнім	2018			2019		
	ішкі нарық	экспорт	барлығы	ішкі нарық	экспорт	барлығы
Бензиндер	701	0	701	789	37	826
Дизельдік отын	954	0	954	1 028	0	1 028
Авиациялық отын	34	0	34	85	0	85
Мазут	192	414	606	188	469	658
Вакуумды газойль	0	200	200	0	167	167
Битум	53	0	53	65	0	65
Кокс	44	33	77	40	51	91
Күкірт	9	4	13	2	13	14
Бензол	0	5	5	0	12	12
Параксиллол	0	2	2	0	55	55
Сұйылтылған газ	128	0	128	114	0	114
Пеш отыны	43	23	66	7	0	7
Өзгелері	4	0	4	14	0	14
Барлығы	2 162	707	2 868	2 333	804	3 136

GRI 417-1

Кеден одағының Техникалық регламентінің талаптарына сәйкес 2018 жылдан бастап отандық мұнай өңдеуші зауыттарда К4, К5 (Евро-4, Евро-5) экологиялық кластарына сәйкес келетін моторлы отын өндірілуде.

К4, К5 (ЕВРО-4, ЕВРО-5)

068

Бұл ретте:

- бензолдың көлемді үлесі К4, К5 экологиялық класы үшін 1%-дан аспайды;
- К4 класына арналған күкірттің массалық үлесі 50 мг/кг аспайды, К5 класына арналған күкірттің массалық үлесі 10 мг/кг аспайды;
- К4, К5 экологиялық класс үшін қорғасынның концентрациясы 5 мг/дм³ көп емес.

Қазақстанның мұнай өңдеуші зауыттарында шығарылатын өнімдердің сапасы туралы ақпарат МӨЗ ресми сайттарында қолжетімді:
https://www.pnhz.kz/product/quality_of_product/
<https://www.anpz.kz/production/product/>
https://www.petrokazakhstan.kz/kaz/pages/processing_subdivision_kaz.html

Компанияның өндірістік қызметі мен қаржылық нәтижелері туралы толығырақ 2019 жылғы жылдық есепте баяндалған
https://kmg.kz/uploads/reports/2020.04.30_KMG_AR_2019_KAZ_spreads_s.pdf

КОМПАНИЯНЫҢ МИССИЯСЫ ЖӘНЕ СТРАТЕГИЯЛЫҚ БАҒЫТТАРЫ

GRI 102-16

МИССИЯ

Акционерлер үшін ұлттық мұнай-газ саласын дамытуға қатысудан барынша пайданы қамтамасыз ету

КӨЗҚАРАС

Жоғары тиімді тікелей интеграцияланған компания – қауіпсіздік пен корпоративтік басқарудың ең жоғары стандарттарына жауап беретін мұнай-газ саласының ұлттық лидері

СТРАТЕГИЯЛЫҚ МАҚСАТТАР

1

Өндіріс тиімділігі мен өсіруге салынған инвестицияларды арттыру арқылы акционерлер үшін құнды құру

2

Процестерді цифрландыру және оңтайландыру

3

Орнықты даму мен корпоративтік басқару саласындағы ең озық практикаларды енгізу

4

Қаржы орнықтылығын қолдау

ҚМГ ҮШІН СТРАТЕГИЯЛЫҚ НӘТИЖЕЛЕР

- ✓ Еркін ақша ағыны мен инвестицияларды қайтару көрсеткішінің өсуі
- ✓ Құнды құрудың барлық тізбегі бойынша цифрлық шешімдерді енгізу
- ✓ Бизнес-процестерді оңтайландыру және жаңа операциялық модельге көшу
- ✓ Этика, комплаенс, корпоративтік мәдениет
- ✓ Орнықты даму және экологиялық жауапкершілік

АКЦИОНЕРЛЕР ҮШІН СТРАТЕГИЯЛЫҚ НӘТИЖЕЛЕР

- ✓ Компанияның құнын ұлғайту
- ✓ Акционерлердің дивидендтерін ұлғайту

КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ

GRI 102-18

ҚР заңнамасына және ҚМГ Жарғысына сәйкес ҚМГ Корпоративтік басқару құрылымы былайша көрінеді:

ҚМГ корпоративтік басқару органдары:

Директорлар кеңесі ҚМГ қызметіне жалпы басшылықты жүзеге асырады, Компания қызметінің басым бағыттарын, даму стратегиясын айқындайды және өзінің басқару функцияларын жүзеге асырғаны үшін Акционерлердің жалпы жиналысының алдында жауапты болады. Ағымдағы қызметті басшылыққа алу өз кезегінде Директорлар кеңесіне есеп беретін Басқармада жүзеге асырылады.

Өкілеттіктерді беру 102-19

Жоғары дәрежелі атқарушы басшыларға және басқа қызметкерлерге басқару органынан экономикалық, экологиялық және әлеуметтік проблемаларды шешу бойынша өкілеттіктерді жүктеу ҚМГ Жарғысына және Корпоративтік басқару кодексіне сәйкес корпоративтік басқару процестері шеңберінде жүзеге асырылады. Корпоративтік басқаруды бақылау Директорлар кеңесіне жүктеледі, бұл ретте корпоративтік хатшы мониторинг жүргізеді және ҚМГ Корпоративтік басқару кодексін және Корпоративтік басқаруды жетілдіру жөніндегі орта мерзімді іс-шаралар жоспарларын тиісінше сақтау мәселелері бойынша Директорлар кеңесіне, атқарушы органға және басқа органдарға кеңес береді. Экономикалық, экологиялық және әлеуметтік проблемаларды шешуді табыстауды қамтитын орнықты даму жөніндегі мәселелер жиынтығы корпоративтік басқаруды жетілдіру жөніндегі іс-шаралар жоспарларында егжей-тегжейлі нақтыланады, сондай-ақ Директорлар кеңесі мен оның комитеттерінің шешімдерінде қарастырылады.

Директорлар кеңесінде барынша маңызды мәселелерді қарау және ұсынымдарды дайындау үшін ҚМГ-де Директорлар кеңесінің комитеттері құрылған. Директорлар кеңесінің жанында мынадай комитеттер жұмыс істейді:

- 1. Тағайындаулар және сыйақылар комитеті** – Директорлар кеңесі мен Басқарманың сабақтастығын жоспарлау, ҚМГ органдарының қызметін бағалау, тиімді кадр саясатын еңбекақы мен сыйақы төлеу жүйесін қамтамасыз ету, сондай-ақ ҚМГ лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерін әлеуметтік қолдау, кәсіби дамыту және оқыту бойынша міндеттер тобы үшін құрылған.
- 2. Стратегия және портфельді басқару комитеті** – ҚМГ даму стратегиясы және инвестициялық саясаты, қызметінің басым бағыттары, ҚМГ инвестициялық тартымдылығын арттыру, ҚМГ қаржы-шаруашылық қызметін жоспарлау және трансформациялау мониторингі мәселелері бойынша құрылды.
- 3. Қаржы жөніндегі комитет** – қаржылық жағдайды бағалау, қаржы құрылымы мен стратегиясына мониторинг жүргізу, сондай-ақ инвестициялық жобалардың іске асырылуын бақылау жолымен тиімді қаржы саясатын жүргізу мақсатында құрылды.
- 4. Аудит жөніндегі комитет** – оның функциялары аудит және қаржылық есептілік мәселелері бойынша қаржы-шаруашылық қызметті тиімді бақылауға, ішкі бақылау, тәуекелдерді басқару және корпоративтік басқару жүйелерінің тиімділігіне бағытталған.
- 5. Қауіпсіздік, еңбекті қорғау және қоршаған ортаны қорғау және орнықты даму жөніндегі комитет** – қауіпсіздікті қамтамасыз ету, еңбек және қоршаған ортаны қорғау, орнықты даму және әлеуметтік-экономикалық даму қағидаттарын, әлеуметтік міндеттемелер мен бағдарламаларды енгізу, қызметтің үздіксіздігін және экологиялық тиімділікті қамтамасыз ету бойынша мәселелер тобын қарауға арналған. Аталған комитет ұйым көрсететін ықпал етудің экономикалық, экологиялық және әлеуметтік аспектілері бойынша бастамашылық жасауға, жан-жақты қарауға және шешімдер қабылдауға жауап береді.

Экономикалық, экологиялық және әлеуметтік тақырыптарға жауапкершілік

GRI 102–20

ҚМГ Корпоративтік басқару кодексіне сәйкес Директорлар кеңесі мен Басқарма өз құзыреті шеңберінде орнықты даму саласында тиісті жүйенің қалыптастырылуын және оның енгізілуін қамтамасыз етеді, бұл ретте барлық қызметкерлер мен лауазымды тұлғалар барлық деңгейдегі орнықты дамуға үлес қосады.

2019 жылдың ішінде атқарушы орган деңгейінде орнықты даму мәселелерін шешу үшін жауапкершілік былайша бөлінді:

1. Басқарма төрағасының орынбасары – қаржы директоры келген өңірлердің экономикалық дамуына жәрдемдесу мәселелерін және сатып алудағы жергілікті қамту үлесін қоса алғанда, орнықты дамудың экономикалық құрамдас бөлігі мәселелерінің кешенін шешуге жауап береді.
2. Стратегия жөніндегі басқарушы директор: орнықты даму қағидаттарын сақтауды қамтамасыз ететін орнықты даму саласында басқару жүйесін құру және енгізу, сондай-ақ Компанияның негізгі процестеріне, даму стратегиясына және шешімдер қабылдау процестеріне орнықты дамуды біріктіру мәселелері.

3. Еңбекті және қоршаған ортаны қорғау жөніндегі басқарушы директор: ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ саласындағы ҚМГ стратегиясы мен саясатын қалыптастыру және іске асыруды қамтамасыз ету мәселелері, сондай-ақ өндірістік қауіпсіздікті, еңбекті, қоршаған ортаны қорғау және экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелері.

4. Адами ресурстарды басқару жөніндегі басқарушы директор: процестерді іске асыру және орнықты дамудың еңбек, кадрлық және әлеуметтік аспектілерін басқару мәселелері.

Жоғарыда көрсетілген тұлғалар Басқармаға және/немесе оның Төрағасына есеп береді. Экономикалық, экологиялық және әлеуметтік мәселелерді шешуге жауапты тұлғалардың есеп беруі нормативтік құжаттармен, ішкі бақылау рәсімдерімен және Компания қызметінің үздіксіздігімен егжей-тегжейлі реттеледі. Мәселен, даму жоспарларына сәйкес тұрақты негізде мәселелер Басқарманың қарауына шығарылады, ол өз кезегінде Директорлар кеңесіне есеп береді. Корпоративтік басқаруды жетілдіру жөніндегі тиісті функциялар мен іс-шаралардың орындалуын кешенді бақылау ҚМГ Директорлар кеңесі Аудит комитетінің өкілеттіктері шеңберінде жүзеге асырылады.

Экономикалық, экологиялық және әлеуметтік тақырыптар бойынша мүдделі тараптарға кеңес беру

GRI 102–21, 102–31, 102–32, 102–33, 102–34

Мүдделі тараптар мен Компанияның корпоративтік басқаруының жоғары органы арасында экономикалық, экологиялық және әлеуметтік мәселелер бойынша консультациялар тұрақты негізде әртүрлі тәсілдермен жүргізіледі.

Директорлар кеңесінің Қауіпсіздік, еңбек және қоршаған ортаны қорғау және орнықты даму жөніндегі комитеті (бұдан әрі – Комитет) мынадай мәселелер бойынша ұсынымдарды әзірлейді және Директорлар кеңесіне ұсынады:

- Қауіпсіздікті қамтамасыз ету, еңбекті және қоршаған ортаны қорғау;
- ҚМГ стратегиялық жоспарлауға және әлеуметтік экономикалық дамуына орнықты даму қағидаттарын енгізу;
- Жер қойнауын пайдалануға жасалған келісімшарттар шеңберінде ҚМГ әлеуметтік міндеттемелері мен бағдарламалары;
- ҚМГ экологиялық тиімділігін мониторингілеу.

2019 жылы Комитеттің басты назарында еңбекті қорғау, өнеркәсіптік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау, ESG (Environmental – Social – Governance) аспектілерін стратегиялық басқару, сондай-ақ орнықты даму саласындағы есептілік мәселелері болды. 2019 жылы Комитетте қаралған негізгі мәселелер:

- Комитеттің құзыретіне жатқызылған мәселелер бойынша құрылымдық бөлімшелердің есептілік сапасының ашықтығын және басқару тиімділігін арттыру;
- Беделді халықаралық рейтингтік агенттіктер желісі бойынша ESG рейтингін алу;
- Тәуелсіз аудит және ҚМГ-нің 2018 жылғы орнықты дамуы туралы есепті растау;
- Қауіпсіздіктің ықтимал қатерлерін тіркеу, қызметкерлердің өмірі мен денсаулығы үшін қауіптілігі жоғары оқиғаларды алдын алу;
- Су ресурстарын пайдалануға байланысты тәуекелдер, парниктік газдардың атмосфераға шығарылуына және ілеспе мұнай газын жағуға байланысты тәуекелдер, ҚР экологиялық заңнамасының өзгеруіне

байланысты тәуекелдер сияқты климаттық тәуекелдерді тану;

- Еңбекті қорғау, өнеркәсіптік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау мәселелері бойынша мердігерлік ұйымдарды басқару және өнім берушілердің жауапкершілігін арттыру;
- Еңбекті қорғау, өнеркәсіптік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау мәселелері бойынша мамандандырылған ішкі аудиттер өткізу және аудит нәтижелерін талдау;
- ҚМГ компаниялар тобына салынған экологиялық айыппұлдар мен санкцияларды және осыған байланысты қабылданған іс-әрекеттерді егжей-тегжейлі талдау;
- Қалдықтарды басқару мәселелерін кешенді қарау: ҚМГ компаниялар тобы бойынша қалдықтардың алуан түрін есепке алу, анықтау және жою;
- Орнықты даму саласындағы БҰҰ Жаһандық мақсаттарын енгізу;
- Орнықты даму бағыттары бойынша Компанияның жекелеген басшылары үшін ҚНҚ (қызметтің негізгі көрсеткіштері) теңгерімделген жүйесін анықтау;
- Өлім жағдайларын, жол-көлік оқиғаларын және қауіпсіздік оқиғаларын зерттеу және алдын алу, болған қауіпсіздік оқиғалары үшін басшыларды жауапкершілікке тарту;
- Экологиялық және табиғат қорғау мәселелерін басқару бойынша көшбасшылық ұстанымды айқындау, ҚР экологиялық заңнамасын әзірлеуге қатысу;
- ҚМГ және оның еншілес ұйымдарының басшылары мен қызметкерлерінің мәдениеті, оқуы және жауапкершілігі.

Бұдан басқа, Комитет 2019 жылы мынадай негізгі құжаттарды қарап, мақұлдады:

- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ 2018 жылғы орнықты дамуы туралы есеп;
- ҚМГ компаниялар тобында орнықты даму саласындағы басқару жүйесі жөніндегі нұсқаулық;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саясаты;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Экологиялық саясаты;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ алкоголь, есірткі құралдар, психотроптық заттар және олардың аналогтарына қатысты саясаты;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ жерүсті көлік құралдарын қауіпсіз пайдалану саласындағы саясаты;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ компаниялар тобындағы еңбекті қорғау, өнеркәсіптік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау саласындағы мердігерлік ұйымдармен өзара іс-қимыл жөніндегі корпоративтік стандарты;
- «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ компаниялар тобындағы еңбекті қорғау, өнеркәсіптік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау саласындағы құзыреттерді қамтамасыз ету жөніндегі корпоративтік стандарты.

Комитеттің жұмысына қатысу үшін Комитеттің отырысына дауыс беру құқығынсыз ҚМГ лауазымды тұлғалары мен қызметкерлері үнемі шақырылды. ҚМГ Директорлар кеңесі Комитет әзірлеген ұсынымдардың әрқайсысын қабылдады.

Директорлар кеңесінің Қауіпсіздік, еңбек және қоршаған ортаны қорғау және орнықты даму жөніндегі комитеті жоғарыда көрсетілген лауазымды тұлғалардың қызметіне жалпы басшылықты жүзеге асырады. Мәселен, 2019 жылы Комитеттің 3 отырысы өткізіліп, онда 36 мәселе қаралды, Комитет отырыстарының қорытындылары бойынша 57 шешім мен тапсырма қалыптастырылды.

Экономикалық, экологиялық және әлеуметтік проблемалар бойынша мүдделі тараптардың ауқымды тізбесіне кеңес беру Компанияның веб-сайты, жұртшылықпен өзара іс-қимыл жөніндегі қызмет (баспасөз қызметі) арқылы, сондай-ақ орнықты даму саласындағы ақпаратты ашу мәселелері бойынша сыртқы және ішкі мүдделі тараптармен бірге ҚМГ коммуникацияларының орталық арнасы болып табылатын орнықты даму туралы жыл сайынғы есепті шығару арқылы жүргізіледі. Сонымен бір уақытта ҚМГ-де мүдделі тараптармен және Компаниямен тиісті түрде диалог құруға мүмкіндік беретін коммуникациялардың түрлі тәсілдері бар. Мысалы, инвестициялық қоғамдастыққа арналған ақпарат <http://ir.kmg.kz> арнайы порталына егжей-тегжейлі орналастырылады, жұмысқа орналасу мәселелері <http://work.kmg.kz> порталына орналастырылады, құпия ақпарат жүйесі doverye@kmg.kz сенім жүйесі арнасының желісі бойынша жүзеге асырылады, сондай-ақ ombudsman@kmg.kz омбудсмен қызметінің, hse@kmg.kz еңбекті және қоршаған ортаны қорғау және sustainability@kmg.kz орнықты даму мәселелері бойынша функционалдық өзара іс-қимыл жүзеге асырылады.

Құпия ақпарат беру жүйесі сыртқы тәуелсіз ұйым әкімшілік ететін «**Жедел байланыс желісі**» арқылы жүзеге асырылады.

Жоғары басқару органының және оның комитеттерінің құрамы GRI 102-22, 102-23

Осы есеп шыққан күнге Директорлар кеңесінің құрамы мынадай құрамда ұсынылды (31.12.2019 жылғы жағдай бойынша):

1. Уолтон Кристофер Джон <i>Директорлар кеңесінің төрағасы, тәуелсіз директор;</i> 2. Айдарбаев Алик Серікұлы <i>Директорлар кеңесінің мүшесі, ҚМГ Басқарма төрағасы.</i> 3. Грюал Балжит Каур <i>Директорлар кеңесінің мүшесі, «Самұрық-Қазына» АҚ мүдделер өкілі;</i> 4. Қарабалин Ұзақбай Сүлейменұлы <i>Директорлар кеңесінің мүшесі, «Самұрық-Қазына» АҚ мүдделер өкілі;</i>	5. Сәтқалиев Алмасадам Майданұлы <i>Директорлар кеңесінің мүшесі, «Самұрық-Қазына» АҚ мүдделер өкілі;</i> 6. Эспина Энтони <i>Директорлар кеңесінің мүшесі, «Самұрық-Қазына» АҚ мүдделер өкілі;</i> 7. Уайт Стивен Джеймс <i>Директорлар кеңесінің мүшесі, тәуелсіз директор;</i> 8. Дайер Филип Джон <i>Директорлар кеңесінің мүшесі, тәуелсіз директор;</i> 9. Виана Палья Да Сильва Луис Мария <i>Директорлар кеңесінің мүшесі, тәуелсіз директор;</i>

Директорлар кеңесі комитеттерінің құрамы мынадай түрде берілген:

АУДИТ ЖӨНІНДЕГІ КОМИТЕТ

1. **Дайер Филип Джон**, *Комитет төрағасы*
2. **Уайт Стивен Джеймс**
3. **Виана Палья Да Сильва Луис Мария**

СТРАТЕГИЯ ЖӘНЕ ПОРТФЕЛЬДІ БАСҚАРУ КОМИТЕТІ

1. **Уайт Стивен Джеймс**, *Комитет төрағасы*
2. **Уолтон Кристофер Джон**
3. **Қарабалин Ұзақбай Сүлейменұлы**
4. **Грюал Балжит Каур**
5. **Дайер Филип Джон**
6. **Виана Палья Да Сильва Луис Мария**
7. **Эспина Энтони**

ТАҒАЙЫНДАУЛАР ЖӘНЕ СЫАҚЫЛАР КОМИТЕТІ

1. **Виана Палья Да Сильва Луис Мария**, *Комитет төрайымы*
2. **Дайер Филип Джон**
3. **Уолтон Кристофер Джон**
4. **Уайт Стивен Джеймс**
5. **Қарабалин Ұзақбай Сүлейменұлы**
6. **Эспина Энтони**

ҚАРЖЫ ЖӨНІНДЕГІ КОМИТЕТ

1. **Уолтон Кристофер Джон**, *Комитет төрағасы*
2. **Уайт Стивен Джеймс**
3. **Грюал Балжит Каур**
4. **Дайер Филип Джон**
5. **Виана Палья Да Сильва Луис Мария**
6. **Эспина Энтони**

ЕҢБЕК ҚАУІПСІЗДІГІ, ЕҢБЕКТІ ЖӘНЕ ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ ЖӘНЕ ОРНЫҚТЫ ДАМУ ЖӨНІНДЕГІ КОМИТЕТ

1. **Дайер Филип Джон**, *Комитет төрағасы*
2. **Уолтон Кристофер Джон**
3. **Уайт Стивен Джеймс**
4. **Қарабалин Ұзақбай Сүлейменұлы**
5. **Виана Палья Да Сильва Луис Мария**

 Директорлар кеңесінің мүшелері үш жылға дейінгі мерзімге сайланады. Директорлар кеңесінің құрамына бір әйел – Грюал Балжит Каур кіреді, Директорлар кеңесінің тоғыз мүшесінің үшеуі ҚР азаматтары болып табылады. Директорлар кеңесі мен оның комитеттерінде ҚМГ мүддесінде және барлық акционерлерге әділ қарым-қатынасты және орнықты даму қағидаттарын ескере отырып, тәуелсіз, объективті және тиімді шешімдер қабылдауды қамтамасыз ететін дағдылар, тәжірибе мен білім теңгерімін сақтау қамтамасыз етіледі. Басқарма төрағасынан басқа, Басқарма мүшелері Директорлар кеңесіне сайлана алмайды, бұл ретте Басқарма төрағасы Директорлар кеңесінің төрағасы болып сайлана алмайды. Директорлар кеңесінің мүшелері туралы барынша толық ақпарат ҚМГ веб-сайтында берілген: <http://kmg.kz/kaz/kompaniya/korporativnoe-upravlenie/sovet-direktorov/>

Жоғары басқару органын номинациялау және іріктеу GRI 102-24

Директорлар кеңесінің мүшесіне кандидаттарды жылжыту және іріктеу тәртібі

Директорлар кеңесінің мүшелігіне кандидаттарды ұсыну және іріктеу тәртібі Жарғыда және өзге де нормативтік құжаттарда айқындалады, Акционерлердің жалпы жиналысы Директорлар кеңесінің төрағасымен және Директорлар кеңесі Тағайындау және сыйақылар комитетінің төрағасымен бірлесіп жүзеге асырады, сондай-ақ кандидатураларды іздеу және жалдауды жүзеге асыру кезінде ашықтық, әділдік және кәсібилік қағидаттарына негізделген. Директорлар кеңесінің

мүшелері акционерлердің және басқа тұлғалардың өкілдері ретінде сайлауға ұсынылғандар ішінен сайланады. Директорлар кеңесінің мүшелігіне кандидаттардың өз функцияларын орындау және ұзақ мерзімді құнның өсуін және орнықты дамуды қамтамасыз ету үшін қажетті білімі, дағдылары мен тәжірибесі болуы, сондай-ақ мінсіз іскерлік беделі болуы тиіс. Директорлар кеңесінің төрағасы Акционерлердің жалпы жиналысында сайланады. Тәуелсіз директорларды іріктеу «Самұрық-Қазына» АҚ компанияларының директорлар кеңестері/байқаушы кеңестерінің құрамдарын қалыптастыру бойынша бекітілген Қағидаларға сәйкес жүзеге асырылады.

Мақсаттарды, құндылықтарды, миссияны және стратегияны айқындаудағы басқару органының рөлі GRI 102-26

Қызметтің басым бағыттарын айқындау, экономикалық, экологиялық және әлеуметтік ықпал етуге қатысты мақсаттарды, құндылықтарды, миссияны қамтитын даму стратегиясын, сондай-ақ экономикалық, экологиялық және әлеуметтік әсерге қатысты саясаттар мен міндеттерді бекіту және іске асыру мониторингі атқарушы орган әзірлеген ұсыныстар негізінде акционерлердің келісімі бойынша Директорлар кеңесі жүзеге асырады.

Мәселен, 2019 жылғы 1 шілдеде ҚМГ Директорлар кеңесі мен Басқармасының 2019 жылғы орнықты даму мәселелері бойынша (бұдан әрі – ОДО-2019) жыл сайынғы мамандандырылған бірлескен отырысы өткізілді, онда Директорлар кеңесі мен Басқарма мүшелері ҚМГ компаниялары тобының ұзақ мерзімді орнықты дамуының өзекті мәселелерін бірлесіп талқылады.

ОДО-2019 қорытындылары бойынша ҚМГ Директорлар кеңесі және Басқармасы әлеуметтік-экономикалық дамудың, еңбекті және қоршаған ортаны қорғаудың, сондай-ақ корпоративтік басқарудың ұзақ мерзімді басым аспектілерін келісіп қабылдады, солардың ішінде мыналар келтіріледі:

- ҚМГ органдарының басқарушылық шешімдерін қабылдаудың барлық процестері орнықты даму қағидаттарын көздеуге тиіс;
- ҚМГ таланттарды ұстап қалу және дамыту, ұжымдар мен жұмыс орындарындағы мәдениет

пен жағымды әлеуметтік жағдайды арттыру мақсатында ҚМГ өндірістік объектілерінің қызметкерлері үшін әлеуметтік жағдайлар мен әлеуметтік инфрақұрылымның тартымдылығын қоса алғанда, ҚМГ қызметкерлерінің әлеуметтік қамтамасыз етілуін ұдайы жақсартуды қамтамасыз етуге ұмтылу қажет;

- Әлеуметтік тұрақтылық және әлеуметтік тәуекелдерді реттеу үшін жергілікті қоғамдастықтармен өзара қарым-қатынастар тұрақты негізде шешімдер қабылдаудың барлық деңгейінде ҚМГ қызметінің негізгі басымдықтары болуы тиіс;
- ҚМГ орнықты даму функционалы бойынша жұмыстардың толық спектрін тиімді орындау үшін ҚМГ-де тиісті кәсіби кадрлық және ресурстық базаны қамтамасыз етуге ұмтылу қажет;
- ҚМГ келген өңірлеріндегі өткір әлеуметтік проблемаларды шешуде мемлекетке жәрдемдесу үшін тиісті мемлекеттік органдармен тұрақты өзара іс-қимылды қамтамасыз етуі қажет, онда ҚМГ-нің тікелей немесе жанама түрде әлеуметтік ықпалы мен мүдделілігі бар.

Осылайша, Директорлар кеңесінің мүшелері экология және қоршаған ортаны қорғау, компания қызметкерлерінің барлық өндірістік объектілеріндегі өмірі мен денсаулығы, кадрлық әлеуетті дамыту және орнықты даму саласында жалпыға танылған жаһандық мақсаттарға адал болу мәселелерінің жоғары басымдығын анықтап берді.

Басқару органының құзыреттілігі мен қызметін бағалау

Басқару органы мүшелерінің ұжымдық білімдері GRI 102-27

Директорлар кеңесінің мүшелері өз дағдылары мен кәсібилігін, оның ішінде экономикалық, экологиялық және әлеуметтік аспектілерді басқару бөлігінде үнемі жоғарылатуға тырысады. Тағайындаулар мен сый-ақылар жөніндегі комитет тұрақты негізде Директорлар кеңесі мүшелерінің дағдылары мен білімдерінің ағымдағы балансын қарайды және оқыту жоспарын әзірлейді.

Мерзімдік негізде өндірістік қызметті жүзеге асыру орындарында Директорлар кеңесінің көшпелі сессиялары өткізіледі. Сондай-ақ корпоративтік басқару компоненттері бөлінісінде тұрақты негізде басқаларымен қатар іске асырылатын семинарлар мен сессияларда ҚМГ басшылығы мен қызметкерлерін орнықты даму бойынша, әдеп және комплаенс бойынша оқыту жөніндегі жоспарлар.

Директорлар кеңесі мүшелерінің дағдылары мен білімін арттыру туралы ақпарат Компанияның веб-сайтына орналастырылады: http://www.kmg.kz/kaz/kompaniya/korporativnoe_upravlenie/treningi_chlenov_soveta_direkt/

Басқару органының қызметін бағалау GRI 102-28

ҚМГ Корпоративтік басқару кодексіне сәйкес Директорлар кеңесі өз қызметінің, Комитеттердің, Директорлар кеңесі төрағасының және мүшелерінің жыл сайынғы бағалауын жүзеге асырады. Бұл ретте бағалау әр үш жыл сайын тәуелсіз консультантпен жүзеге асырылады. Директорлар кеңесінің қызметіне бағалау жүргізу тәртібі Директорлар кеңесінің, Директорлар кеңесі Комитеттерінің, Директорлар кеңесі төрағасының, Директорлар кеңесі мүшелерінің және ҚМГ Корпоративтік хатшысының қызметін бағалау туралы ережелерінде регламенттеледі.

Экономикалық, экологиялық және әлеуметтік әсерлерді басқару GRI 102-29

ҚМГ Директорлар кеңесі экономикалық, экологиялық және әлеуметтік әсерлерді, тәуекелдерді және ілеспе перспективаларды басқаруда маңызды рөл атқарады. Компания тоқсан сайынғы негізде үнемі және жылдың қорытындысы бойынша экономикалық, экологиялық және әлеуметтік тәуекелдерді қамтитын тәуекелдерді басқару жөніндегі бекітілген әдіснамаға сәйкес тәуекелдерді бағалауды жүргізеді. Анықталған тәуекелдер негізінде оларды болдырмау, мониторингілеу және жою жөніндегі тиісті іс-шаралар жоспарлары әзірленеді және жүзеге асырылады. Атап айтқанда, Директорлар кеңесінің құзыретіне тәуекелдерді басқару жөніндегі корпоративтік саясатты айқындау, тәуекелдер тізілімі мен картасын, сыни тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар

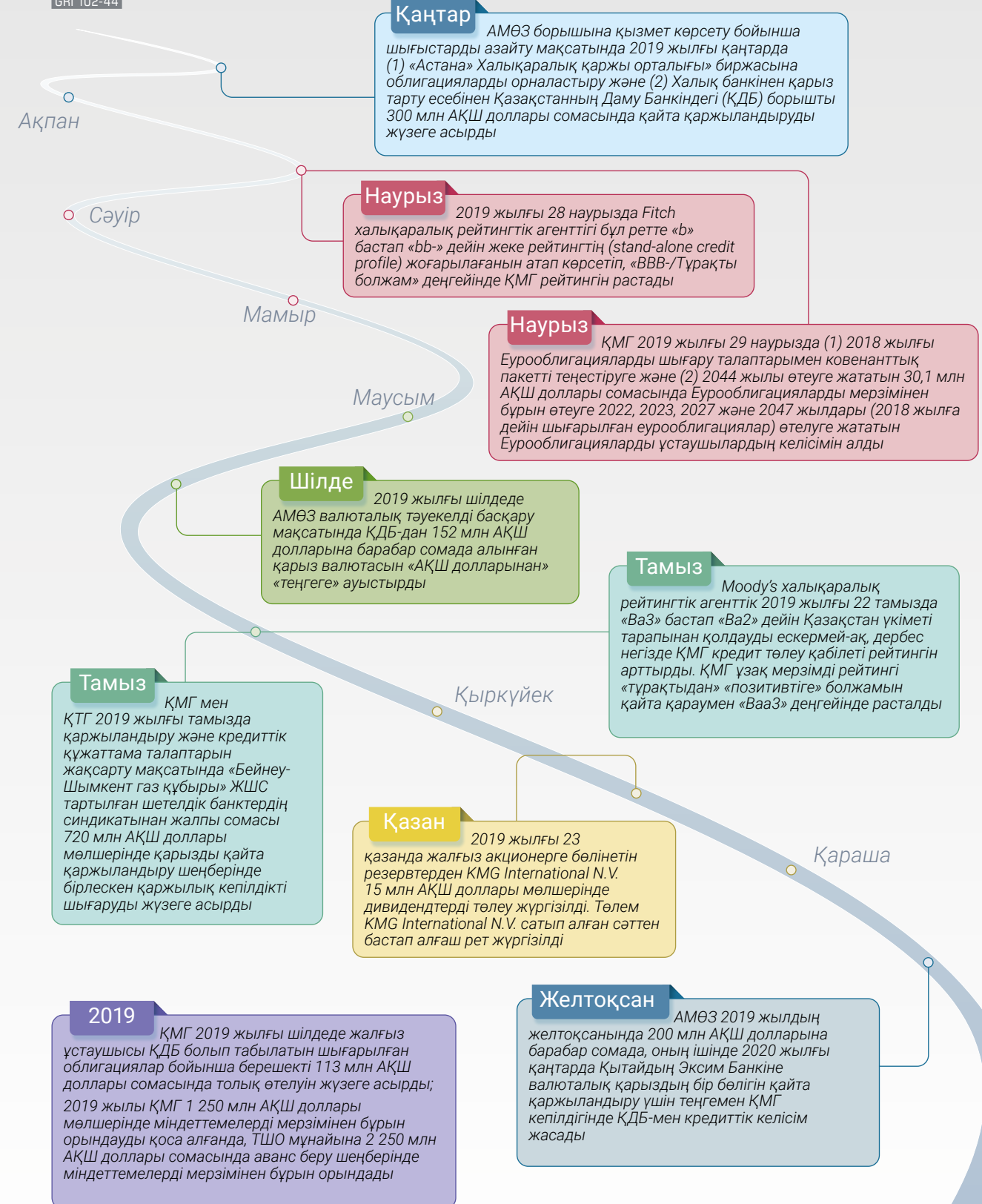
жоспарын, жалпы тәуекел-тәбетін, әрбір негізгі тәуекелге қатысты төзімділік деңгейлерін бекіту, тәуекелдер жөніндегі есепті, ішкі бақылау жөніндегі құжаттарды және ҚМГ қызметінің үздіксіздігін басқару жүйесін қамтамасыз ету саласындағы құжаттарды бекіту жөніндегі функциялар жатқызылған.

GRI 102-15, 102-30, 102-35, 102-36, 102-37, 102-38, 102-39 көрсеткіштері туралы толығырақ ақпарат (тәуекелдерді басқару, Директорлар кеңесінің сыйақысы) ҚМГ сайтындағы жылдық есепте көрсетілген https://kmg.kz/uploads/reports/2020.04.30_KMG_AR_2019_KAZ_spreads_s.pdf

2019 жылғы негізгі корпоративтік оқиғалар

GRI 102-44

ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯЛАУ

GRI 102-10

ҚМГ цифрлық трансформациясы ОДМ-ны іске асыруға тікелей үлес қосады, атап айтқанда 9 «Тұрақты инфрақұрылым құру, жан-жақты және орнықты индустрияландыру мен инновацияларға жәрдемдесу» ОДМ қолдайды.

Индустрияландыру ұлттық экономиканың қозғалтқышы және жұмыс орындарының генераторы болып табылады. Тұрақты инфрақұрылымнан басқа, ол зерттеу қызметіне, инновациялар мен технологиялық прогреске сүйеніп отыр. Осыған байланысты цифрландыру рөлі өсіп келеді. Бүгінде цифрлық технологиялар тиімділік пен қауіпсіздік саласындағы түбегейлі жақсартуларын ұсына отырып, экономиканың барлық салаларына енеді. Сондай-ақ, энергетика да ерекшелік болып табылмайды: бүкіл әлем бойынша алдыңғы қатарлы мұнай-газ компаниялары Big Data, предиктивті талдауды, жасанды интеллектті, машиналық оқыту, роботтар және т. б. тиімді қолданады.

Әлемде цифрландырудың өсіп келе жатқан актуалдығын ескере отырып, елдің бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету мақсатында Қазақстанда «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы іске асырылып жатыр. Бағдарлама мұнай-газ өнеркәсібін қоса алғанда, экономиканың барлық салаларын қамтиды және мыналарды көздейді:

- Қазақстанның ірі өндіруші компанияларына зияткерлік кен орнының технологиясын енгізуді;
- есепке алудың бақылау аспаптарын қолдану арқылы тауарлық мұнай өндіруді есепке алудың ашықтығын қамтамасыз етуді;
- бақылау жүйелерімен жабдықтау, жабдықтарды ауыстыру және ҚР мұнай өңдеу зауыттарында техникалық қызмет көрсету мен жөндеуді басқарудың автоматтандырылған жүйесін енгізу арқылы ел ішінде отынның үздіксіз жеткізілуін қамтамасыз етуді.

2019 жылы «Самұрық-Қазына» АҚ жаңа пайымын ескере отырып, ҚМГ трансформациялау бағдарламасын тұжырымдамалық жаңартуды жүзеге асырды: трансформациялау фокусын бизнес-процестерден цифрлық технологияларға ауысуы болды, цифрлық трансформациялау жобаларының портфелі өзектілендірілді және 2019–2024 жылдарға арналған Бағдарламаның жол картасы бекітілді. Қазіргі заманғы үрдістерді ескере отырып, Компания қызметтің барлық бағыттарында цифрлық технологияларды кезең-кезеңмен енгізетін болады. Бағдарламаның ағымдағы портфеліне енген

мұнай мен газды өндіру, өңдеу, тасымалдаудағы цифрландыру жобалары пайдаланылатын деректердің сапасын арттыруға және активтерді жедел басқаруға, болжау мен модельдеу процестерін жақсартуға, өндірістік шығындарды азайтуға арналған. Мұның бәрі компанияның операциялық тиімділігін арттыруға ықпал етеді.

ҚМГ Цифрландыру стратегиясын әзірлеу 2020 жылға жоспарланды. Стратегия қосылған құн тізбегінің негізінде ҚМГ компаниялар тобында цифрлық технологияларды енгізу басымдықтарын айқындауға, цифрландырудан әлеуетті әсерді анықтауға және бағалауға мүмкіндік береді, сондай-ақ бизнес-бағыттар мен жобалар бөлінісінде назарын көрсетеді. Корпоративтік орталық деңгейінде цифрландыру «толассыз», «интеграциялық» және жүйелік-әдіснамалық жобаларды іске асыруға шоғырландырылады.

Қазіргі заманғы үрдістерді ескере отырып, Компания қызметтің барлық бағыттарында цифрлық технологияларды кезең-кезеңмен енгізетін болады. Бағдарламаның ағымдағы портфеліне енген мұнай мен газды өндіру, өңдеу, тасымалдаудағы цифрландыру жобалары пайдаланылатын деректердің сапасын арттыруға және активтерді жедел басқаруға, болжау мен модельдеу процестерін жақсартуға, өндірістік шығындарды азайтуға арналған

2019 жылдың қорытындысы бойынша үш жоба және екі іс-шара аяқталды. Атап айтқанда, мұнай өндіруде «Маңғыстаумұнайгаз» АҚ-та техникалық қызмет көрсету мен жөндеуді басқарудың жаңа моделін (ТҚЖЖ) енгізу» жобасы іске асырылды. Жоба шеңберінде ТҚЖЖ басқару процесі автоматтандырылды: жабдықтарды жоспарлы өндірістік жөндеу кестелерін жылдық және ай сайынғы жоспарлау және сыни жұмыстарды басым орындау есебінен жедел және стратегиялық басқару құралы іске асырылды. Мұнай кәсіпшілігі жабдығына техникалық қызмет көрсету мен жөндеуге арналған

шығындарды жоспарлау мен бақылау деректері бойынша жедел және талдамалық есептерді қалыптастыру тетігі енгізілді.

Мұнай өңдеуде «Spiral» бағдарламалық қамтамасыз ету негізінде «ҚМГ МӨЗ-де өндірісті оңтайлы жоспарлауды енгізу» жобасы аяқталды. Жобаның нәтижелері бойынша жоспарлаудың жоғары дәлдігі қамтамасыз етіледі, жоспарлау процесі корпоративтік орталық деңгейінде басқарылады, жоспарды қалыптастыру кезінде зауыттардың және бас компанияның құрылымдық бөлімшелерінің өзара іс-қимылы жолға қойылған, жоспарлаудың ашықтығына қол жеткізіледі. Өндірісті оңтайлы жоспарлауды енгізу есебінен мұнай өнімдерінің шығын жақсарту байқалады, бұл шығындарды қысқартуға және МӨЗ-дің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал етеді.

«Мұнайды өңдеу және маркетинг» бизнес-бағытында іске асырылған басқа жоба – «ҚР МӨЗ пайдаланудың 3 жылдық жөндеуаралық кезеңіне көшуі (оның ішінде ЖТҚЖ жүйесін автоматтандыру)». Жоба нәтижелері бойынша мұнайды қайта өңдеу көлемін ұлғайту, жөндеуге арналған шығыстарды қысқарту, авариялық жағдайлардың қауіп-қатерін төмендету үшін жағдайлар жасалды, сондай-ақ жылына бір рет емес, үш жылда бір рет жөндеу үшін МӨЗ тоқтату мүмкіндігі жасалды.

Жаңа тәсілдемелерге сәйкес Цифрлық трансформациялау бағдарламасының екі маңызды бастамасын іске асыруды жалғастыру жоспарланып отыр – «Зияткерлік кен орны» және «ERP негізгі бизнес-функцияларын трансформациялау» (бұдан әрі – ERP) тұжырымдамасын енгізу.

«Зияткерлік кен орны» жобасы өнеркәсіптік автоматтандыру және деректерді жинау құралдарын енгізуді білдіреді және «ақылды кен орындарының» («SMART FIELD») технологиялары мен модельдерін ілгерілету үшін негізін қалайды. Қазіргі уақытта талдамалық жүйелерді, предиктивті талдауды және жасанды интеллектті қолдана отырып, зияткерлік кен орнының толық ауқымды моделінің тұжырымдамасын әзірлеу аяқталып жатыр. Тұжырымдаманың негізінде жоба жаңа конфигурациядағы «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасына қайта пішімделетін және енгізілетін болады.

Жаңа тәсілдемеге сәйкес ERP іс-шаралары жобалар бағдарламасының нысанына ауысады, оның шеңберінде ҚМГ еншілес ұйымдары S4/HANA өнімі базасында ERP-жүйесін енгізумен дербес айналысады. ҚМГ бағдарламаның орындалуын бақылайтын, бірыңғай корпоративтік стандарттардың, әдіснаманың сақталуын және анықтамалықтардың біріздендірілуін қадағалайтын болады.

ҚМГ трансформациялау бағдарламасы 9.5 ОДМ-ны, атап айтқанда, ғылыми зерттеулерді кеңейту, өнеркәсіптік секторлардың технологиялық мүмкіндіктерін жетілдіру бойынша 9.5-міндетті іске асыруға ықпал етеді. ҚМГ ғылыми зерттеулерге және осы саладағы жергілікті әлеуетті арттыруға елеулі қаражатты инвестициялайды. Егер бұған қол жеткізетін болса, 9.b өнеркәсіптік әртарапандыруды қамтамасыз ету үшін отандық технологиялық қуаттарды дамыту туралы ОДМ елдегі климаттық жағдайға да оң әсерін тигізеді (13 ОДМ).

ОРНЫҚТЫ ДАМУДЫ БАСҚАРУ

ОРНЫҚТЫ ДАМУ ҚАҒИДАТТАРЫ

- Ашықтық
- Есеп берушілік
- Айқындық
- Этикалық мінез-құлық
- Мүдделі тараптардың мүдделерін құрметтеу
- Заңдылық
- Адам құқықтарын сақтау
- Сыбайлас жемқорлыққа төзбеушілік
- Мүдделер қақтығысына жол бермеу
- Жеке мысал

Орнықты даму қағидастары туралы толық ақпаратты Компанияның веб-сайтында орналастырылған Корпоративтік басқару кодексінен білуге болады https://www.kmg.kz/kaz/kompaniya/vnutrennie_dokumenty/

ОРНЫҚТЫ ДАМУДЫ ИНТЕГРАЦИЯЛАУ

GRI 102-16

Компанияның Корпоративтік басқару кодексіне сәйкес ҚМГ экономикаға, экологияға және қоғамға өз ықпалының маңыздылығын сезінеді және ұзақ мерзімді құнның өсуіне ұмтыла, мүдделі тараптардың мүдделерін сақтай отырып, өзінің орнықты дамуын қамтамасыз етеді. Біз ұзақ мерзімді кезеңде орнықты даму үшін өзіміздің экономикалық, экологиялық және әлеуметтік мақсаттарымызды келісуді қамтамасыз етуге көздедік.

Біздің орнықты даму аспектілерін басқару тәсіліміз орнықты даму қағидастарын енгізуге негізделеді.

ҚМГ орнықты дамуды өзінің 2028 жылға дейінгі Даму стратегиясында орнықты даму қағидастарын негізгі бизнес-процестерге, операциялық қызметке және шешімдер қабылдау процестеріне біріктіруге бағытталған стратегиялық мақсаттардың бірі ретінде айқындады.

1-қағида. Іскерлік топтар халықаралық деңгейде жарияланған адам құқықтарын қорғауды қолдауға және құрметтеуге тиіс.

2-қағида. Іскерлік топтар адам құқықтарының бұзушылықтарына қатысты болмауы тиіс.

4-қағида. Іскерлік топтар мәжбүрлі және міндетті еңбектің барлық түрлерін жою үшін әрекет етуге тиіс.

6-қағида. Іскерлік топтар еңбек және жұмыспен қамту саласындағы кемсітушілікті жоюды жақтауға тиіс.

8-қағида. Іскерлік топтар қоршаған ортаның жағдайы үшін жауапкершілікті арттыруға бағытталған бастамаларды алдын ала қабылдауға тиіс.

10-қағида. Іскерлік топтар болсаушылық пен парақорлықты қоса алғанда, сыбайлас жемқорлықтың барлық түрлеріне қарсы тұруға тиіс.

Орнықты даму жөніндегі стратегиялық мақсатты іске асырудың нәтижесі корпоративтік әлеуметтік жауапкершіліктің, еңбекті, денсаулық пен қоршаған ортаны қорғаудың жақсартылған көрсеткіштеріне қол жеткізуді, қатысатын өңірлердегі экономикалық әсерді жақсартуды, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылды, мүдделі тараптармен өзара қарым-қатынас сапасын жақсартуды, корпоративтік басқару рейтингін, әдеп пен комплаенстің жалпы корпоративтік мәдениетін арттыруды қамтамасыз ететін басқару жүйесін құруға айналуы тиіс.

Орнықты даму саласындағы Даму стратегиясының іс-шараларын іске асыру жөніндегі негізгі іс-шаралардың бірі – орнықты даму жүйесін әзірлеу деп көзделген.

2019 жылы орнықты даму жүйесін іске асыру және енгізу үшін ҚМГ компаниялар тобы үшін орнықты даму саласындағы басқару жүйесі жөніндегі нұсқаулық әзірленді.

Орнықты даму саласындағы басқару жүйесі өзінде мыналарды қамтиды, бірақ келесі элементтермен шектелмейді:

- ✓ Компанияның басқарудың барлық деңгейінде орнықты даму қағидастарына бейілділігі;
- ✓ орнықты дамудың үш аспектісі бойынша сыртқы және ішкі жағдайды талдау: экономикалық, экологиялық және әлеуметтік;
- ✓ әлеуметтік, экономикалық және экологиялық салалардағы орнықты даму саласындағы тәуекелдерді айқындау;
- ✓ мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл және стейкхолдерлер картасын құру;
- ✓ орнықты даму саласындағы мақсаттар мен ҚНҚ айқындау;
- ✓ орнықты даму саласындағы басым бағыттарды (бастамаларды) іске асыру;
- ✓ орнықты дамуды негізгі бизнес-процестерге біріктіру;
- ✓ орнықты даму саласында Компания қызметкерлерінің біліктілігін арттыру;
- ✓ орнықты даму бойынша жыл сайынғы есеп беру процесін ұйымдастыру;
- ✓ орнықты даму саласындағы нәтижелілікті өлшеу;
- ✓ орнықты даму процесін жетілдіру.

Орнықты даму көрсеткіштері бойынша Компания қызметінің тиімділігін арттыру шеңберінде ESG-рейтинг көрсеткіштерін жақсарту жөнінде жаңа корпоративтік ҚНҚ бекітілді.

2019 жылы Компанияның ESG-рейтингін арттыру бойынша жұмыс басталды, экологиялық, әлеуметтік және басқару үш құрамдас бөлігі бойынша алдын ала бағалау алынды, рейтинг агенттігімен келісім жасалды. Бағалау көпшілік алдында қолжетімді материалдар негізінде жүргізіледі. 2019 жылғы рейтингті бағалау 2020 жылы ұсынылатын болады.

ESG рейтингтері компанияны басқару тиімділігін бағалау және ықтимал корпоративтік тәуекелдерді, сондай-ақ экологиялық және әлеуметтік салалардағы тәуекелдерді болжау үшін пайдаланылады.

ESG рейтингінің болуы қызметі орнықты даму қағидаттарына сәйкес келетін компаниялармен

жұмыс істеуге бағдарланған инвесторлар мен клиенттер тарапынан мүдделілікті арттыруы мүмкін.

Орнықты даму саласындағы халықаралық бастамаларды басшылыққа ала отырып, Компания БҰҰ ЖШ² қағидаттарын ұстанады және ОДМ³ өз қызметіне біріктіреді.

ҚМГ ОДМ іске асыру бастамасын қолдады. Мақсатты көрсеткіштерді белгілей отырып, Компания үшін қолайлы ОДМ-ны іске асыру бойынша бастамаларды әзірлеу жоспарлануда. ОДМ-ны есепті деректермен интеграциялау бізге ОДМ міндеттеріне қол жеткізу бойынша ілгерілеуді неғұрлым тиімді бағалауға және орнықты даму қағидаттарын іске асыруда Компания қызметінің көрсеткіштерін жетілдіру үшін күш-жігерді бағыттауға мүмкіндік береді.

²БҰҰ ЖШ: <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc>

³ОДМ туралы неғұрлым толығырақ: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/sustainable-development-goals/>

ЭТИКА ЖӘНЕ АДАЛДЫҚ

GRI 102-16

Құндылықтар, қағидаттар, стандарттар және мінез-құлық нормалары

Құндылықтар, қағидаттар, стандарттар және мінез-құлық нормалары ҚМГ іскерлік этика кодексінде (бұдан әрі – Кодекс) бекітілген және корпоративтік этика талаптарының жиынтығын көрсете отырып, іскерлік мінез-құлықтың және мүдделі тараптармен өзара қарым-қатынасты жүргізудің неғұрлым маңызды қағидаларын айқындайды.

ҚМГ осы Кодекстің ережелерін ҚМГ акционерлерімен, қызметкерлермен, еншілес және тәуелді ұйымдармен, мемлекеттік органдармен, әріптестермен, өзге де мүдделі тұлғалармен іскерлік шешімдер қабылдау кезінде де, күнделікті жағдайларда да өзара қарым-қатынастарда қабылдайды және қадағалайды.

Кодекс ашық құжат болып табылады және ҚМГ іскерлік серіктестері мен басқа да мүдделі тұлғалар арасында еркін таратылады. Сондай-ақ ол Компанияның сайтындағы «Корпоративтік құжаттар» бөліміне орналастырылған.

Бекітілген Кодекске сәйкес ҚМГ қызметі келесі қағидаттарға негізделген:

Ашықтық	Кәсібилік
Жауапкершілік	Әділеттілік
Айқындылық	Сыбайлас жемқорлыққа төзбеушілік
Этикалық мінез-құлық	Мүдделер қақтығысына жол бермеушілік
Құрмет	Экологиялық жауапкершілік
Заңдылық	Қауіпсіздік

ӘДЕПKE ЖАТПАЙТЫН МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚ ТУРАЛЫ КЕҢЕСТЕРГЕ ЖҮГІНУ ТЕТІКТЕРІ

GRI 102-17

Қызметкерлердің құқықтарын сақтаудың алдын алу мақсатында қызметкерлердің, сондай-ақ үшінші тұлғалардың тарапынан құқыққа қарсы әрекеттердің барлық фактілері туралы нақты уақыт режимінде құпия және қолжетімді ақпарат құралдары ұйымдастырылған.

Компания тобының кез келген қызметкері немесе өзге тұлға ҚМГ және оның ЕТҰ-мен өзара іс-қимыл жасайтын басқа қызметкерлердің, контрагенттердің немесе өзге тұлғалардың іс-қимылының заңдылығына күмән туындаған жағдайда бұл туралы басшылыққа, өзінің тікелей басшысына және комплаенс қызметіне хабарлай алады.

Осы хабарламалар құпиялылықты қамтамасыз ететін мынадай арналар мен байланыс құралдары арқылы берілуі мүмкін:

- ҚМГ ақпараттық сенім жүйесіне doverie@kmg.kz, электрондық поштасы арқылы немесе сенім телефоны бойынша **8 (7172) 78 65 65**;
- Омбудсменге (іскерлік этика, кемсітушілік, еңбек даулары және өзге де еңбек мәселелері және т. б. мәселелер бойынша) ombudsman@kmg.kz электрондық поштасына немесе телефон арқылы **8-(7172)-78-65-60, 78-65-61**;
- Сыртқы тәуелсіз компания басқаратын бірыңғай орталықтандырылған «жедел байланыс желісі»

Әлиасқаров Тұрысбек Жүнісбайұлы, Корпоративтік қауіпсіздік бойынша директор: «ҚМГ басты құндылығы – бұл оның қызметкерлері. Қызметкерлердің еңбек және басқа құқықтарын қорғау – компанияның ең маңызды міндеттерінің бірі. Біздің мақсатымыз – қызметкерлердің барлық өтініштерін қарау және шешу ғана емес, сондай-ақ олардың бұзылған құқықтарын қалпына келтіру бойынша заңда көзделген барлық шараларды қабылдау».

арқылы комплаенс қызметіне (сыбайлас жемқорлық, алаяқтық, әдепсіз мінез-құлық фактілері туралы күдік туындаған немесе қолда бар ақпарат болған жағдайда):

- мына телефон арқылы тегін қоңырау: **8 800 080 19 94**;
- мына мекенжайға электрондық хабарлама: sk.hotline@deloitte.kz;
- интернет порталы арқылы: www.sk.deloitte-hotline.com

«Жедел байланыс желісі» байланыстары ҚМГ корпоративтік сайтында мемлекеттік, орыс және ағылшын тілдерінде орналастырылған. Осыған ұқсас мәліметтер ЕТҰ сайттарында бар.

Жедел желі

Сіз Мінез-құлық кодексінің кез келген бұзушылықтары туралы, соның ішінде сыбайлас жемқорлық, алаяқтық, әдепсіз мінез-құлық, кемсітушілік фактілері туралы хабарлай аласыз

Біз **100%** шағымдардың құпиялылығы мен жасырын қаралуына **кепілдік береміз**

8 800 080 19 94

sk.hotline@deloitte.kz

www.sk.deloitte-hotline.com

Барлық келіп түскен хабарламаларды «Делойт» тәуелсіз компаниясы өңдеуге қабылдайды

Барлық хабарламаларды, оның ішінде анонимді хабарламаларды сыртқы тәуелсіз компанияның операторлары қабылдайды және өңдейді, бұдан әрі олардың кәсіби және құпия қаралуын қамтамасыз ететін ҚМГ комплаенс қызметіне беріледі. Комплаенс қызметі тоқсан сайынғы негізде Директорлар кеңесіне келіп түскен өтініштерді қарау нәтижелері туралы ақпаратты жеткізеді. 2019 жылы «Жедел байланыс желісі» 42 өтініш (2018 жылы 24 өтініш) алды.

Әртүрлі байланыс арналарынан алынған барлық өтініштер есепке алынып, статистикалық талдау жүргізіліп жатқанын атап өтеміз.

Есепті 2019 жылы компаниялар тобының Ақпараттық сенім жүйесі бойынша ғана 185 өтініш пен шағым (2018 жылы – 67, 2017 жылы – 60 шағым) келіп түсті, солардың ішінде өтініштердің 10%-дан астамы жалақы

деңгейіне, еңбек қауіпсіздігі жағдайларына және т. с. с. байланысты қызметкерлердің еңбек құқықтарын сақтау мәселелеріне қатысты болды.

ҚМГ басшылығының жеке қабылдауы және пошта байланысы шеңберінде 48 өтініш келіп түсті. Жеке және заңды тұлғалардың тағы 38 өтініші пошта хабарламасы арқылы және жеке қабылдаудан келіп түсті, солардың ішінде өтініштердің 13%-ы қызметкерлердің құқығын бұзуға қатысты болды. Барлық келіп түскен өтініштер мен шағымдар өтініш иелеріне шараларды қабылдай және хабарлай отырып, белгіленген тәртіппен және мерзімде қаралды.

ҚМГ барлық түскен хабарламалардың сапалы, әрі уақытылы қаралуына кепілдік береді.

Омбудсменге қойылатын өтініштерді қарау тәртібі

Компания қызметкерлері бекітілген іскерлік этика нормаларын, заңнама және ҚМГ ішкі құжаттарының нормаларын бұзған жағдайда, Омбудсмен мәні бойынша құзыретіне осындай өтініштерді шешу жататын ҚМГ уәкілетті органдары мен ҚМГ құрылымдық бөлімшелеріне қарауға және шешім қабылдауға одан әрі жіберу үшін материалдар қалыптастырылады.

Омбудсмен Іскерлік этика кодексі ережелерінің, ҚР заңнамасы нормаларының және ішкі құжаттардың бұзылуы туралы мәліметтерді қараудың құпиялылығына, бейтараптығына және қасақана еместігіне кепілдік береді. Жүгінуші адамның құқықтарына оның арызын қарау кезінде

де, ол бойынша шешім қабылданғаннан кейін де нұқсан келмеуі тиіс.

Омбудсмен қызметінің 2019 жылғы қызметі туралы

ҚМГ Омбудсмен қызметінің іс-әрекеті орнықты даму саласында бекітілген қағидаттарға сәйкес жүргізіледі.

Есепті кезеңде Іскерлік этика кодексінің талаптарымен, Омбудсменнің функциялары мен міндеттерімен танысу, қызметкерлердің қаралған өтініштерін талдау мақсатында 22 ЕТҰ-да басшылық, кәсіподақтар

Тегісбаев Анатолий Орынғалиұлы

және келісу комиссияларының өкілдерімен, кадр және әлеуметтік мәселелер жөніндегі құрылымдық бөлімшелердің басшыларымен, заң қызметтерінің қызметкерлерімен, ЕТҰ инженерлік-техникалық қызметкерлерімен кездесулер ұйымдастырылды.

Барлық келіп түскен өтініштер бойынша туындаған проблемалық мәселелерді реттеу үшін барлық қажетті шаралар, оның ішінде ұсынымдық сипаттағы, сондай-ақ бұзылған құқықтар мен заңды мүдделерді қалпына келтіруге бағытталған шаралар қабылданды. 2019 жылы Омбудсмен 18 өтінішті қарады. Омбудсмен қызметінің қанағаттанушылығы даулар мен қақтығыстардың тараптарынан бағалау, пікірлер негізінде айқындалады. Ағымдағы кезеңде алынған жоғары нәтижелер мәселелерді шешуде омбудсменнің қызметін көрсетеді. ҚМГ басшылығымен бірлесіп, жыл қорытындысы бойынша ҚМГ қызметкерлеріне сыйақы төлеу мәселесі шешілді.

Омбудсменнің негізгі міндеті дауларды, қақтығыстарды, проблемалық мәселелерді ерте алдын алу және реттеу арқылы ҚМГ рейтингі мен имиджін арттыруға жәрдемдесу болып табылатынын ескере отырып, Омбудсмен қызметі келіп түскен өтініштерге (сигналдарға) уақытылы ден қояды. 2019 жылы Омбудсмен қызметі ҚМГ Директорлар кеңесіне қызмет қорытындылары бойынша 2 есеп жіберді. ҚМГ Директорлар кеңесі қызмет бойынша есептерге лайықты түрде көңіл бөліп отырады.

ҚМГ Омбудсмені орнықты даму және барлық бизнес-бағыттар бойынша ESG рейтинг мәселелерін интеграциялау үшін жауапкершілікті айқындай отырып, орнықты даму саласындағы басқару жөніндегі тұрақты әрекет ететін жұмыс тобына белсенді қатысады.

МҮДДЕЛІ ТАРАПТАРМЕН ӨЗАРА ӘРЕКЕТТЕСТІК

GRI 102-40, 102-42, 102-43

ҚМГ көмірсутектерді барлау мен өндіруден, оларды тасымалдау мен өңдеуден бастап, Қазақстан ішінде де, шетелде де мұнай мен мұнай өнімдерін өткізгенге дейін толық өндірістік циклді жүзеге асырады

және мұнай-газ секторында мемлекеттің мүддесін білдіреді. Қызметтің күрделі құрылымы мен түрлеріне байланысты ҚМГ мүдделі тараптардың кең тобымен өзара әрекеттеседі.

Біздің мүдделі тараптарымыздың негізгі топтары, бұл:

Мүдделі тараптарды айқындау

GRI 102-42, 102-43

ҚМГ тұрақты негізде мүдделі тараптармен диалогты және ұзақ мерзімді ынтымақтастықты жолға қою және қарым-қатынасты басқару бойынша шаралар қабылдайды.

ҚМГ-де тәуелділікті (тікелей немесе жанама), міндеттемелерді, жағдайды (жоғары тәуекел аймақтарына ерекше назар аудара отырып), әсерді, әртүрлі (алуан түрлі) перспективаларды ескере

отырып, тәуекелдер мен саралауды есепке ала отырып жасалған Мүдделі тараптардың картасы бекітілді. Қойылған міндеттерді тиімді іске асыру үшін мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жоспарлары жасалып жатыр.

ҚМГ мүдделі тараптарды айқындау және олармен өзара іс-қимыл кезінде AA1000SES Stakeholder Engagement Standard сияқты халықаралық стандарттарды қоса алғанда, мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың ең үздік практикасын қолданады.

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл әдістері мыналарды қамтиды:

Өзара іс-қимыл деңгейі	Өзара іс-қимыл әдістері
<p>Консультациялар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Екіжақты өзара әрекеттестік; ✓ Мүдделі тараптар Қордың және ұйымдардың сұрақтарына жауап береді 	<ul style="list-style-type: none"> • Сауалнамалар; • Фокус-топтар; • Мүдделі тараптармен кездесулер; • Жария кездесулер; • Семинарлар; • Коммуникация құралдары арқылы кері байланысты ұсыну; • Консультациялық кеңестер
<p>Келіссөздер</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Әлеуметтік серіктестік қағидаттары негізінде ұжымдық келіссөздер
<p>Тартылуы</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Екі жақты немесе жан-жақты өзара әрекеттестік; ✓ Барлық тараптардан тәжірибе мен білімді арттыру, мүдделі тараптар мен ұйымдар тәуелсіз әрекет етеді 	<ul style="list-style-type: none"> • Жан-жақты форумдар; • Консультациялық панельдер; • Консенсусқа қол жеткізу процесі; • Шешімдерді бірлесіп қабылдау процесі; • Фокус-топтар; • Кері байланысты ұсыну схемалары
<p>Ынтымақтастық</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Екіжақты немесе жан-жақты өзара әрекеттестік; ✓ Тәжірибе мен білімді бірлесіп арттыру, шешімдер мен шаралар қабылдау 	<ul style="list-style-type: none"> • Бірлескен жобалар; • Бірлескен кәсіпорындар; • Серіктестік; • Мүдделі тараптардың бірлескен бастамалары
<p>Өкілеттіктер ұсыну</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Мүдделі тараптар (егер қолданылса) басқаруға қатысады 	<ul style="list-style-type: none"> • Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл мәселелерін басқаруға, стратегияға және операциялық қызметке ықпалдастыру

ЕСЕПТИҢ МАҢЫЗДЫ ТАҚЫРЫПТАРЫН АЙҚЫНДАУ

GRI 102-46, 102-47

Есепте маңызды тақырыптарды бағалау және ашу үшін сыртқы және ішкі мүдделі тараптардың (стейкхолдерлер) деректері талданды. Жүргізілген рәсімдердің нәтижелері бойынша ішінен маңыздылық матрицасы жасалды.

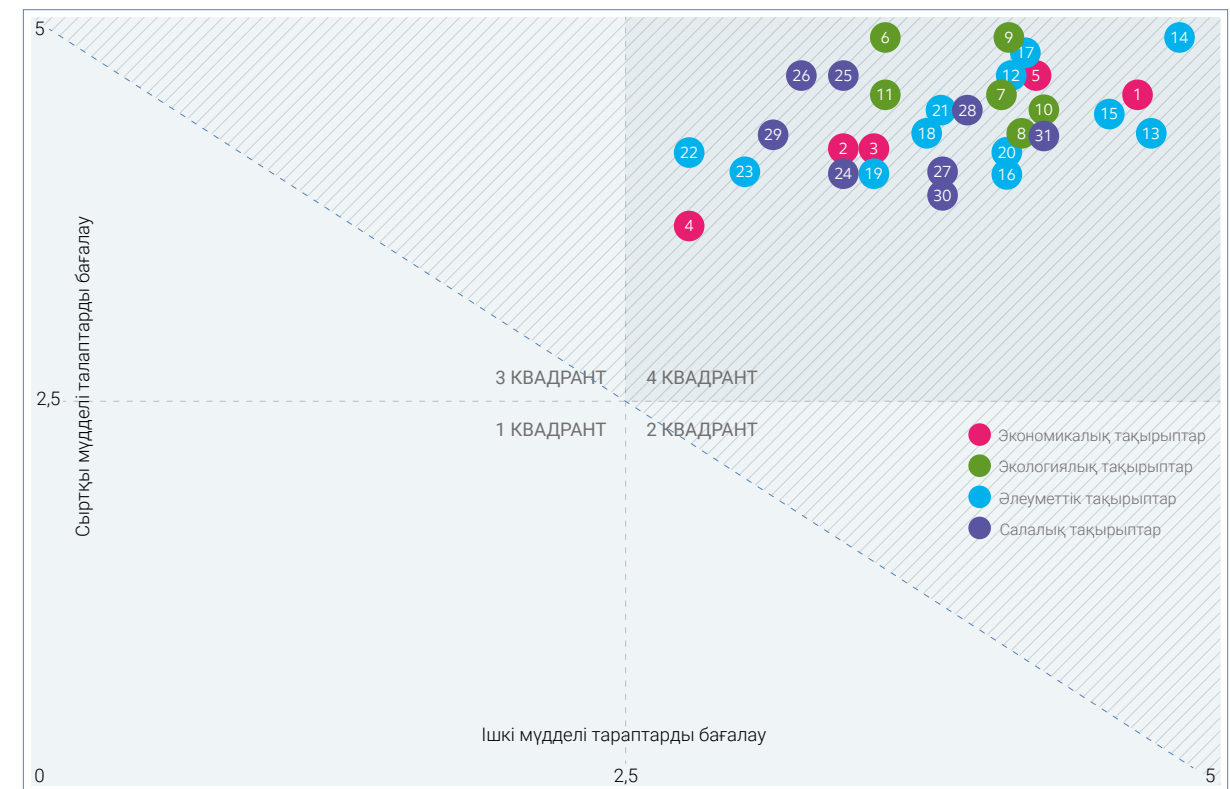
Маңызды тақырыптарды бағалау құрылымында таразыларды бөлу

Маңыздылық матрицасын салу үшін тиісінше көлденең және тік осьтерде ішкі және сыртқы көрсеткіштердің нәтижелері пайдаланылды. Матрицада қолданылатын

бағалау шкаласы 1-ден 5 баллға дейінгі диапазонды құрайды. Тиісінше, материалдық мәнін анықтау кезінде 1-ден 5-ке дейінгі ұқсас диапазон қолданылды.

Мүдделі тараптар үшін онлайн сауалнама SurveyMonkey платформасының базасында дайындалды.

Төменде 31 тақырыптың маңыздылық матрицасы берілген.

Осы матрица тақырыптардың маңыздылық деңгейі бойынша 4 шартты аймаққа (квадрантқа) бөлінген:

- **4-квадрант** – өте маңызды тақырыптар (сыртқы және ішкі стейкхолдерлердің бағалауы 2.5 астам);
- **3-квадрант** – сыртқы стейкхолдерлер үшін маңызды емес тақырыптар (сыртқы стейкхолдерлердің бағалауы 2.5 артық және ішкі стейкхолдерлердің бағалауы 2.5 кем);
- **2-квадрант** – ішкі стейкхолдерлер үшін маңызды, бірақ сыртқы стейкхолдерлер үшін маңызы аз тақырыптар (сыртқы стейкхолдерлердің бағалауы 2.5-тен кем және ішкі стейкхолдерлердің бағалауы 2.5-тен астам);
- **1-квадрант** – маңызы аз тақырыптар (сыртқы және ішкі стейкхолдерлердің бағалауы 1-ден кем);

Маңызды тақырыптар тізімі: GRI 102-47

Экономикалық тақырыптар

1	GRI-201	Экономикалық нәтижелілік (мысалы, кірістер, пайда)
2	GRI-202	Нарықтарға қатысу (мысалы, өңірлердегі жалақы мөлшері, жергілікті халықтан басшылардың үлесі сияқты)
3	GRI-203	Тікелей емес экономикалық әсерлер (мысалы, инфрақұрылымдағы инвестициялар сияқты)
4	GRI-204	Сатып алу практикалары (мысалы, жергілікті өнім берушілерге шығыстардың үлесі сияқты)
5	GRI-205	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл (мысалы, сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін бағалау)

Экологиялық тақырыптар

6	GRI-302	Энергия (мысалы, энергияны тұтыну, энергияны үнемдеу сияқты)
7	GRI-303	Су (мысалы, су тұтыну көлемі, су көздеріне әсері сияқты)
8	GRI-304	Биоалуантүрлілік (мысалы, қызыл кітапқа енгізілген жануарлар әлемінің түрлерін сақтау сияқты)
9	GRI-305	Шығарындылар (мысалы, парниктік газдардың атмосфераға шығарындылары, климаттың өзгеруі)
10	GRI-306	Төгінділер мен қалдықтар (мысалы, сарқынды сулар немесе қалдықтарды қайта өңдеу сияқты)
11	GRI-307	Экологиялық сәйкестік (мысалы, экологиялық айыппұлдар немесе санкциялар сияқты)

Әлеуметтік тақырыптар

12	GRI-401	Жұмыспен қамту (мысалы, кадрлардың тұрақтамауы немесе қызметкерлерге жеңілдіктер беру сияқты)
13	GRI-402	Қызметкерлердің және басшылықтың өзара қарым-қатынасы (мысалы, қызметкерлерді ынталандыру сияқты)
14	GRI-403	Жұмыс орнындағы денсаулық және қауіпсіздік (мысалы, өндірістік жарақаттану деңгейі немесе кәсіби сырқаттану қаупі сияқты)
15	GRI-404	Даярлау және білім беру (мысалы, қызметкерлерді оқыту немесе мансапты дамыту сияқты)

Маңызды тақырыптар тізімі (жалғасы): GRI 102-47

16	GRI-405	Алуантүрлілік және тең мүмкіндіктер (мысалы, әйелдер мен ерлердің теңдігі сияқты)
17	GRI-406	Кемсітуге жол бермеу (мысалы, кемсіту фактілерін қарау)
18	GRI-407	Қауымдастықтар еркіндігі және ұжымдық шарттарды жүргізу (мысалы, мұндай құқықтар мен бостандықтарды бұзу)
19	GRI-408	Балалар еңбегі (мысалы, мәжбүрлі балалар еңбегін пайдалану)
20	GRI-409	Мәжбүрлі немесе міндетті еңбек (мысалы, мұндай еңбекті түп-тамырымен жою жөніндегі тәуекелдер мен күш-жігерлер)
21	GRI-410	Қауіпсіздікті қамтамасыз ету практикалары (мысалы, адам құқықтары бойынша қауіпсіздік қызметін оқыту)
22	GRI-413	Жергілікті қауымдастықтар (мысалы, жергілікті қауымдастықтармен өзара іс-қимыл бағдарламасы сияқты)
23	GRI-417	Маркетинг және өнімдер мен қызметтер туралы хабардар ету (мысалы, осындай талаптарды сақтау сияқты)

Салалық

24	OG1	Бағаланып дәлелденген қорлардың және өндірудің (мұнай мен газдың) көлемі мен түрі
25	OG3	Жаңартылатын энергия көздеріне инвестициялар (мысалы, күн/жел электр станциялары, жаңартылатын энергия пайдалану көлемі сияқты)
26	OG4	Қызметті жүзеге асыру өңірлеріндегі биоәртүрлілікке әсер ету мониторингі
27	OG5	Қабаттағы немесе өндірілетін судың көлемі және оны кәдеге жарату
28	OG6	Жалындатып жағылған және желдетілетін көмірсутектердің көлемі
29	OG7	Бұрғылау қалдықтарының (бұрғылау ерітіндісі мен шламның) саны
30	OG8	Отындағы бензол, қорғасын және күкірттің құрамы
31	OG13	Технологиялық процестердің тұтастығы мен қауіпсіздігі (төгілудің алдын алуды және төтенше жағдайларға дайындықты қоса алғанда)

БАСТАМАЛАР ЖӘНЕ МҮШЕЛІК GRI 102-12, 102-13

Бастамалар

Дүниежүзілік Банктің «2030 жылға қарай ІМГ тұрақты жалындатып жағуды толық тоқтату» бастамасы

ҚМГ 2015 жылы аталған бастаманы қолдады. Ол үкіметті, мұнай компанияларын және 2030 жылдан кешіктірмей ілесіп мұнай газын (ІМГ) тұрақты жалындатып жағу тәжірибесін тоқтату үшін ынтымақтасуға келіскен даму ұйымдарын біріктіреді. Біздің мақсатымыз – ІМГ тиімді пайдалану және кәдеге жарату деңгейін арттыру, ең аз дегенде жалындатып жағу мәліметі. Біз Дүниежүзілік Банкке қол жеткізген прогресс туралы жыл сайын есеп береміз.

Жаһандық Метан Бастамасы

ҚМГ Есептіліктің жаһандық бастамасын (ЖМБ) қолдайды және Орнықты даму туралы есеп шеңберінде барлық мүдделі тараптарға өзінің экологиялық қызметі туралы ақпаратты ұдайы жариялайды. 2017 жылы ҚМГ метан шығарындыларын азайту бойынша ҚМГ қызметі шеңберінде ЖМБ жобалық желісіне қосылды, ол метан шығарындыларын азайту бойынша, сондай-ақ метанды қалпына келтіру және пайдалану жөніндегі жобаларға мүдделі жеке сектор субъектілерінің, қаржы мекемелері мен басқа да үкіметтік және үкіметтік емес ұйымдардың өсіп келе жатқан қоғамдастығын білдіреді. ЖМБ серіктестері болып табылатын елдермен жұмыс істей отырып, Жобалық желі мүшелері метан бойынша нақты жобалар үшін негізін дайындап, қызметті жандандыра алады.

CDP климаттық бағдарламасы

2019 жылы ҚМГ алғаш рет Румыния мен Грузиядағы еншілес ұйымдарды қоса алғанда, ҚМГ барлық активтері бойынша парниктік газдардың тікелей және жанама шығарындыларының деректерін қамтитын CDP (Carbon Disclosure Project) Климаттық бағдарламасы шеңберінде 2018 жылғы парниктік газдар шығарындылары бойынша анықталған есепті жариялады.

Қазақстанның мұнай-газ компанияларының экологиялық жауапкершілік рейтингі

ҚМГ қатарынан үшінші жыл Ресейдің WWF Бүкіләлемдік жабайы табиғат қоры және ҚР Энергетика министрлігінің қолдауымен CREON компаниялар тобы ұйымдастырған Қазақстанның мұнай-газ компаниялары үшін экологиялық жауапкершілік рейтингінде Қазақстандағы экология мәселелеріндегі ең ашық мұнай компаниясы болып табылады. 2019 жылы рейтинг өзінің қамтылуын кеңейтті және Қазақстан, Ресей және Әзірбайжан компанияларын қоса алғанда, «еуразиялық» болды, келесі кезеңде Өзбекстан мен Түркіменстанды қосу жоспарланып отыр. Сондай-ақ рейтингке алғаш рет өндіруші активтер ғана емес, сонымен бірге өңдеу және тасымалдау бизнес-бағыттары бойынша компаниялар да енгізілді.

Рейтинг әдістемесімен толығырақ мына сілтеме арқылы танысуға болады: <https://wwf.ru/what-we-do/green-economy/ekologicheskii-reyting-neftegazovykh-kompaniy-rf-sovmestnyy-proekt-wwf-i-kreon>

Стандарттау жөніндегі халықаралық ұйым ISO

2006 жылдан бастап ISO 9001, ISO 14001 және OHSAS 18001 талаптарына сәйкес сапа, қоршаған ортаны қорғау, денсаулықты сақтау және еңбек қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы басқару жүйесіне жұмыс жағдайымен қолдау көрсетіледі. Энергияны тұтынудың елеулі деңгейі бар еншілес және тәуелді ұйымдар ISO 50001 бойынша сертификатталған.

2019 жылы Топтың барлық компаниялары қадағалау аудиттерінен ойдағыдай өтті, олар қолданыстағы интеграцияланған басқару жүйелерінің халықаралық стандарттар талаптарына сәйкестігін растады.

Өндіруші салалардың айқындығы бастамасы (ӨСАБ)

Өнеркәсіптің мұнай, газ және тау-кен өндіру салаларынан түскен табыстардың ашықтығын қамтамасыз етуге ықпал ететін әлемдік стандарт болып табылады. Біз Бастаманың өзара түсіністік туралы меморандумының шарттарын сақтаймыз және ел бюджетіне салықтар мен басқа да төлемдер бойынша есеп береміз <http://eiti.geology.gov.kz/kz/national-reports>

Қауымдастықтардағы мүшелік

«Атамекен» ҚР Ұлттық Кәсіпкерлер Палатасы

ҚМГ мен «Атамекен» ҚР Ұлттық Кәсіпкерлер палатасы арасында құқықтық мәселелер бойынша ынтымақтастық туралы келісім жасалды.

Келісім тараптардың заңнаманы жетілдіру, құқықтық мәдениетті арттыруға бағытталған бірлескен бағдарламалар мен жобаларды әзірлеу, төреліктегі коммерциялық дауларды шешуді кеңейту және т. б. сияқты құқықтық қызметтің осындай маңызды бағыттарында өзара іс-қимылды көздейді.

«KAZENERGY» Мұнай-газ және энергетикалық кешен

ұйымдарының қазақстандық қауымдастығы ҚМГ басшылығы Қауымдастықтың бірнеше комитеттері мен жұмыс топтарының жұмысына қатысады.

KAZENERGY экология, әлеуметтік жауапкершілік және ашықтық мәселелері жөніндегі үйлестіру кеңесіне төрағалық ету ҚМГ үшін Қазақстанның мұнай-газ саласындағы орнықты даму мәселелерін ілгерілетуге мүмкіндік болып табылады.

ҚМГ мен «KAZENERGY» Мұнай-газ және энергетика кешені ұйымдарының қазақстандық қауымдастығы» заңды тұлғалар бірлестігі арасында ынтымақтастық туралы меморандум жасалды.

Меморандум ҚР заңнамасын жетілдіру, құқықтық мәдениетті арттыруға бағытталған бірлескен бағдарламалар мен жобаларды әзірлеу; юриспруденция саласындағы актуалды мәселелерге арналған дөңгелек үстелдер, семинарлар, конференциялар және т. б. өткізу сияқты құқықтық қызметтің осындай маңызды бағыттарында бірлескен қызметті көздейді.

БҰҰ Жаһандық шарты

Біздің орнықты даму қағидаттарына бейілділігімізді көрсету БҰҰ Жаһандық шартына мүшелік, сондай-ақ Жаһандық шарт қағидаттарын ілгерілету бойынша ҚМГ-нің қол жеткізген прогресі және орнықты даму саласындағы 17 жаһандық мақсаттар туралы хабарлама ретінде БҰҰ ЖШ сайтында орнықты даму саласындағы есепті жыл сайын орналастыру болып табылады.

IOGP Мұнай мен газдың халықаралық өндірушілер қауымдастығы

2018 жылдан бастап ҚМГ IOGP мұнай мен газдың халықаралық өндірушілер қауымдастығының толық құқықты мүшесі болды. Біздің еңбекті қорғау және ҚОҚ бойынша статистикамыз жалпыға қолжетімді болып табылады және біздің көрсеткіштеріміз бүкіл әлем бойынша 75-тен астам мұнай-газ компанияларының көрсеткіштерімен салыстырылатын болады. Біздің стратегиялық мақсатымыз – осы Top 20 үздік компаниялар тізіміне кіру.

Геофизикалық зерттеулер және ұңғымалардағы жұмыстар бойынша халықаралық ғылыми-техникалық және іскерлік ынтымақтастық қауымдастығы («АИС»)

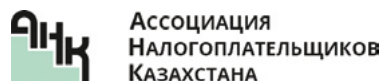

Халықаралық мұнай тасымалдау қауымдастығы (IAOT)

2015 жылдан бері ҚТО мұнайды тасымалдаудың халықаралық жүйелерін жақсарту үшін IAOT мүшесі болып табылады. Қауымдастық тарифтерді, диагностиканы қалыптастыруға және құбырларды пайдалануға, мұнайды тасымалдауға және сақтауға байланысты мәселелерді қарастырады.

Қазақстанның салық төлеушілер қауымдастығы

Қазақстанның машина жасаушылар одағы

«KazWeld» қазақстандық дәнекерлеу қауымдастығы

ҚР инженер-энергетиктер одағы

«IRIS» бизнестің ұлттық қауымдастығы

ҚР теңіз көлігі кәсіпкерлерінің қауымдастығы

Қазақстанның мұнай-сервис компанияларының одағы

«Транскаспий халықаралық көлік маршруты» Халықаралық қауымдастығы

Oil Spill Response Limited (OSRL) мұнайдың авариялық төгілуін жоюды қамтамасыз етуге арналған халықаралық қауымдастық

«Қазақстан заңгерлер одағы» РҚБ

Практикадан мысал

ҚМГ-нің 2018 жылғы орнықты дамуы туралы есеп «Үздік жылдық есеп», «Жылдық есептілікте ESG-ақпаратты үздік ашу» номинацияларындағы жылдық есептер конкурсында үздік жылдық есеп болды.

2019 жылғы 13 желтоқсанда QRA рейтинг агенттігі ұйымдастырған Жылдық есептердің жыл сайынғы байқауының лауреаттары мен номинанттарын марапаттау рәсімі өтті. 2019 жылы конкурс шеңберінде қазақстандық, оның ішінде 35 қаржы ұйымы және 69 қаржылық емес компаниялардың 111 жылдық есебі бағаланды.

«Үздік жылдық есеп» санатында лонг-парақты анықтау кезінде Қазақстанда шығарылған жылдық есептер талданады, бұл ретте контентке басты назар аударылады – ақпараттың барынша толық және сапалы ашылуымен сипатталатын құжаттар таңдалды. Алдын ала талдау қорытындысы бойынша қалыптастырылған, он есептен тұратын шорт-парақ құрамына корпоративтік басқару және есептілікті дайындау саласындағы кәсіби мамандар кірген Сараптамалық комиссияның дауыс беруіне шығарылды.

ҚМГ орнықты дамуы туралы есеп қазақстандық компаниялар арасында «Үздік жылдық есеп» (ЖЕ+ОДЕ), «Жылдық есептілікте ESG-ақпаратты үздік ашу» (ОДЕ) ретінде бірінші орынға ие болды.

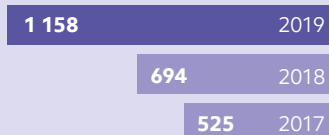

ЭКОНОМИКАЛЫҚ НӘТИЖЕЛІЛІК

GRI 102-7, 103-1, 103-2, 103-3

БІЗДІҢ ПРОГРЕСС

Пайда
1 158
МЛРД ТЕҢГЕ

Қазақстан компанияларынан сатып алу

94%

Сатып алудағы жергілікті қамтудың үлесі

81%

Өзінің негізгі қызметін іске асыра отырып, ҚМГ жыл сайын елдің әлеуметтік-экономикалық әлеуетін арттыруға және Компания қатысатын өңірлерді дамытуға елеулі үлес қосады.

2019 жылдың қорытындылары бойынша Компания өндірістік және қаржылық көрсеткіштердің тұрақты өскенін көрсетті. Сонымен, ҚМГ таза табысы өткен есепті кезеңмен салыстырғанда 67%-ға артып, 1 158 млрд теңгені (3 026 млн АҚШ долларын) құрады.

Сонымен қатар, қатысу өңірлеріндегі ірі салық төлеушілердің бірі бола отырып, ҚМГ ел бюджетіне салықтар және басқа да төлемдер бойынша өз үлесін қосады. 2019 жылы бюджетке 1 522 млрд теңге (4 млрд АҚШ доллары) салық және басқа да міндетті төлемдер төленді.

Сондай-ақ Компания елдегі 70 мыңнан астам адамды жұмыспен қамтамасыз етіп қана қоймай, қызметкерлер мен олардың отбасыларына әлеуметтік қолдау көрсетіп отыр. 2019 жылы қызметкерлер үшін Компанияның әлеуметтік аударымдарға және зейнетақы жарналарына жіберген қаражаты 52 млрд теңгені құрады.

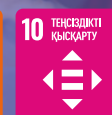
Отандық өндірушілерді қолдау бойынша бағдарламаларға қатысу және сатып алудағы жергілікті қамтуды ұлғайту ҚМГ басымды міндеті болып табылады. 2019 жылдың қорытындысы бойынша қазақстандық компаниялардан ҚМГ компаниялар тобы бойынша тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді сатып алудың жалпы көлемі 2 004,7 млрд теңгені құрады, бұл сатып алудың жалпы сомасының 94%-ын құрайды. Сатып алудағы жергілікті қамтудың үлесі 81% құрады.

Компанияның экономикалық нәтижелілігінің төменде көрсетілген көрсеткіштері ел экономикасына осы салымды бағалауға мүмкіндік береді.

10-қағидат.

Іскерлік топтар бопсалаушылық пен парақорлықты қоса алғанда, сыбайлас жемқорлықтың барлық түрлеріне қарсы тұруға тиіс

ҚҰРЫЛҒАН ЖӘНЕ БӨЛІНГЕН ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚҰН

GRI 201-1, 201-4

Көрсеткіш	Өлшем бірлігі	2017	2018	2019
Құрылған тікелей экономикалық құн				
Жиынтық кірістер	млрд теңге	5 451	7 904	7 970
Бөлінген экономикалық құн				
Жиынтық шығыстар	млрд теңге	4 926	7 211	6 586
Бөлінбеген экономикалық құн				
Пайда	млрд теңге	526	694	1 158

Көрсеткіш	Өлшем бірлігі	2017	2018	2019
Өзге салықтар мен төлемдер (КТС-сыз)	млрд теңге	914	1 258	12
Төленген табыс салығы	млрд теңге	113	186	55
Капиталдың өнім берушілеріне төлемдер	млрд теңге	275	291	114

Деректер қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттары (ҚЕХС) бойынша жасалған 2019 жылғы ҚМГ аудиттелген қаржылық есептілігінен алынды.

Күрделі шығыстар инвестициялық жобаларды, өндірістің ағымдағы деңгейін қолдауға және өзге де шығындарды қамтиды. Мұнай өңдеу зауыттарының жаңғыртуы аяқталды.

Көрсеткіш	Өлшем бірлігі	2017	2018	2019
Күрделі қаржы жұмсалымдары	млрд теңге	669	628	505

ҚМГ мемлекеттен қаржылық көмек алмайды.

Қызметкерлерді әлеуметтік қолдау

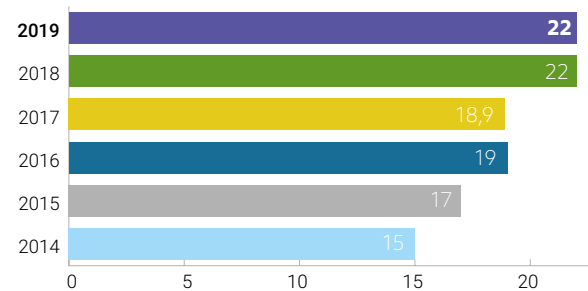
GRI 201-3

Ұлттық заңнамаға сәйкес азаматтардың зейнетақы жинақталымдары Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорында болады. Зейнетақы мемлекет кепілдік берген ең төменгі зейнетақы ставкасынан, жеке зейнетақы жинақтарынан (жалақының 10%-ы мөлшеріндегі ай сайынғы жарна) және қосымша өңірлік үстемеақылардан тұрады.

Әлеуметтік және зейнетақымен қамтамасыз етудің мемлекеттік бағдарламасына қосымша ҚМГ тобында жұмыс істемейтін зейнеткерлерге арналған зейнетақы бағдарламасы іске асырылуда, оған сәйкес қызметкерлер зейнеткерлік демалысқа шыққаннан кейін белгілі бір материалдық қолдау алады.

ҚМГ компаниялары тобының кейбір мұнай сервистік ұйымдарында тараптардың келісімі бойынша еңбек қатынастарын бұзу кезінде өтемақы төлеумен, зейнеткерлік жасқа толған қызметкерлермен еңбек қатынастарын бұзу кезінде өтемақы төлей отырып, зейнеткерлік жас алдындағы қызметкерлерге зейнеткерлікке

ҚМГ компаниялар тобының қызметкерлерін әлеуметтік қолдау, млрд теңге

ерте шығу мүмкіндігін беру жөніндегі жоба іске асырылуда.

2019 жылы ҚМГ компаниялар тобының қызметкерлерін әлеуметтік қолдауға арналған шығыстар жұмыс істемейтін зейнеткерлерге әлеуметтік көмекті қоса алғанда, өткен жылға ұқсас 22 млрд теңгені құрады.

Көрсеткіш	Өлшем бірлігі	2017	2018	2019
Әлеуметтік аударымдар мен міндетті зейнетақы жарналар	млрд теңге	52	52	52

ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖОБАЛАРДЫ ІСКЕ АСЫРУ

GRI 203-1, 203-2

Ел инфрақұрылымына негізгі маңызды инвестицияларды ҚМГ өзінің еншілес ұйымы «ҚазТрансГаз» АҚ (ҚТГ) арқылы жүзеге асырады. ҚТГ отандық та, шетелдік те газ нарығында мемлекеттің мүддесін білдіретін ҚР негізгі газ энергетикалық және газ тасымалдау компаниясы болып табылады.

Өңірлерді газдандыру бағдарламасы шеңберінде ҚТГ ҚР елді мекендерін газдандыру және жаңғырту жұмыстарын жалғастыруда.

2019 жылы келесі инвестициялық жобаларды іске асыру табысты аяқталды:

1. «Сарыарқа» магистральдық газ құбырын салу. I-кезең. «Қызылорда-Астана» учаскесі

Қызылорда облысында бастау алатын газ құбыры Нұр-Сұлтан, Қарағанды, Теміртау, Жезқазған қалаларының тұрғындарына және магистральдық газ құбыры трассасының бойымен отандық табиғи газды тұрақты жеткізуді қамтамасыз ету үшін жылына

2,2 млрд м³ дейінгі көлемде газ тасымалдауға мүмкіндік береді. Болжамға сәйкес, 171 елді мекеннің 2,7 млн-ға жуық адамын газға қосу күтілуде.

Дәстүрлі отын көздерінен табиғи газға көшу атмосфераға ластаушы заттардың шығарылуын төмендетіп, жер мен су ресурстарының сақталуына, және елді мекендер аумақтарындағы экологиялық жағдайға оң әсерін тигізеді.

2. Маңғыстау облысы елді мекендерінің газ тарату желілерін жаңғырту, реконструкциялау және жаңасын салу

Жоба қызмет көрсету сапасын арттыру және сенімділігін жақсарту, тұтынушылар үшін газдың жетіспеушілігін жою мақсатында Маңғыстау облысының газ желілерін жаңғыртуға және реконструкциялауға, сондай-ақ салуға бағытталған.

Жоба аясында 5 елді мекен газдандырылды. Мұнайлы ауданының Батыр тұрғын алабы, Маңғыстау

ауданының Жарма және Басқұдық ауылы, Бейнеу ауданының Боранкөл ауылы, Бейнеу ауданының Бейнеу ауылында 18 көше, Бейнеу ауданының Боранкөл ауылында 2 ауыл.

2019 жылы 24,863 км газ құбырларын тарту бойынша жұмыстар орындалды, 4 бірлік БГП орнатылды, Ақтау – Форт-Шевченко жоғары қысымды кентаралық газ құбырының коррозияға қарсы жабынын күрделі жөндеу бойынша жұмыстар орындалды.

Жоба барлығы 1 347 км газ құбырын салуға және жаңғыртуға мүмкіндік берді (оның ішінде 647 км жаңалары салынды), 6 автоматты газ тарату станциясы, 34 шкафты газ реттеу пункті және 45 блокты газ реттеу пункті орнатылды. Жоба 2,5 мың жаңа абонентке артты.

3. Тараз қ. газ бөлу желілерін жаңғырту. Жобаның мақсаты – газ тарату желілерін пайдаланудың техникалық сенімділігі мен қауіпсіздігін арттыру мақсатында Тараз қаласының газ тарату желілерін жаңғырту.

Жобаны іске асыру нәтижесінде газбен жабдықтау жүйесінің өткізу қабілетін 1,5 есе арттыра отырып, тұтынушылардағы газдың жеткіліксіз қысымы проблемасы жойылды. Қаланың жеке секторында ұзындығы 899 км газ құбырлары салынды, 19 409 жеке шкафтық пункт, 149 газ реттегіш шкафтық пункт, 1 газ реттегіш блоктық пункт орнатылды. Газбен жабдықтаудың жаңа жүйесіне жеке сектордың 34,6 мың абоненті, коммуналдық пәтерлердің 50 мың абоненті қайта қосылды. Жеке секторда газдың нақты есебін жүргізуге мүмкіндік беретін смарт-карталары және термокорректорлары бар есептеуіштер енгізілген.

4. «БГР-ТБА» МГ және «Қазақстан-Қытай» МГ арасында ТІР-02 бөгетінде сығу компрессорлық станциясын (СКС) салу

СКС өткізу қабілеті жылына 2-ден 3,5 млрд м³ дейін артты. Жобаның стратегиялық маңызы бар, оны іске асыру ҚХР-ға экспорттау үшін «БГР-ТБА» магистральдық газ құбыры арқылы «Қазақстан-Қытай» магистральдық газ құбырына газ беруге және Алматы қаласын «БГР-ТБА» МГ қырғыз учаскесін айналып өтетін газбен үздіксіз қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Сондай-ақ 2019 жылы ҚМГ елді мекендердегі газ тарату желілерін жаңғыртумен қатар МӨЗ жаңғырту бойынша қалған жұмыстарды аяқтады. Қазақстанның жетекші мұнай өңдеу кәсіпорындары – Атырау, Павлодар және Шымкент мұнай өңдеу зауыттарының аяқталған жаңғыртуының арқасында шикі мұнайды өңдеу қуаты мен тереңдігі артты, К-4 пен К-5 (Евро-4, Евро-5) стандарттары бойынша мұнай өнімдерінің жоғары сапасы қамтамасыз етілді, бұл елдегі олардың

тапшылығын жоюға ғана емес, сондай-ақ экспортқа жіберуге де мүмкіндік берді.

2019 жылдың қорытындысы бойынша инвестициялық жобаларды жүзеге асырудағы ілгерілеу және жаңа жобалар:

1. Серіктестермен бірлесіп ТЭН нәтижелері бойынша Бейнеу – Бозой – Шымкент МГ қуатын жылына 15 млрд м³ дейін кеңейту туралы шешім қабылданды.
2. Алматы қ. газдандыру, Алматы қ. газ тарату жүйелерін жаңғырту, реконструкциялау. 2019 жылы газдандыру шеңберінде 265 км жаңа газ құбырлары салынып, жұмыс істеп тұрған 76 км газ құбырлары қайта жөнделді, 21 шкафтық пункт орнатылды.

Жобада Алматы қаласының (Медеу, Алатау, Жетісу, Бостандық, Алмалы, Түрксіб, Наурызбай аудандары) жеке үйлері бар тұрғын аудандарды/учаскелерді газдандыру көзделген, бұл қаладағы экологиялық жағдайды жақсартуға, орташа жылдық 15,8 млн м³ газ тұтынумен 4,1 мың жаңа абонентті газбен жабдықтауға қосуға мүмкіндік береді.

3. «Кеңқияқ – Атырау» мұнай құбыры учаскесінің өнімділігі жылына 6 млн тоннаға дейін реверсінің бірінші кезеңі. Жоба ПМХЗ, ПҚОП-қа жылына 6 млн тоннаға дейінгі көлемде Батыс Қазақстан мұнайын тасымалдауды және ҚХР-ға мұнай экспорттын ұлғайтуды қамтамасыз етуге бағытталған. Жоба шеңберінде 2019 жылы 1-ші іске қосу кешені бойынша құрылыс-монтаждау жұмыстары аяқталды және 2-ші іске қосу кешені объектілерінің құрылысы бойынша жұмыстар басталды.

4. «ПМХЗ» ЖШС-да «Ертіс» жобасы бойынша ТЭН әзірлеу туралы шешім қабылданды, ол ылғалдану температурасы –32 С және одан төмен дизель отынының қысқы сорттарын өңдеуге бағытталған.

5. Еңбекті, қоршаған ортаны және қауіпсіздікті қорғауды басқару (HSE) мәселелерінің үздік практикаларға бейілділігін растай отырып, 2019 жылы АМӨЗ «Tazalyk» жобасы шеңберінде зауыт үшін жаңа тазарту құрылыстарын жобалауға және салуға кірісті. Тазарту құрылыстарын жаңғырту 2-кезеңде жүргізілетін болады: механикалық тазартудың бірінші желісін жаңғырту және реконструкциялау – 2019–2021 жылдары және ағынды суларды биологиялық тазартуды реконструкциялау және толық тазалау блогын салу – 2019–2023 жылдар.

Экспорт әлеуетін кеңейту мақсатында мынадай инвестициялық жобаларды іске асыру бойынша жұмыстарды жалғастыру жоспарланып отыр:

1. Өткізу қабілеті жылына 15 млрд м³ дейін «Бейнеу-Бозой-Шымкент» магистральдық газ құбыры салу.

Ағымдағы сәтте магистральдық газ құбырының қол жеткізілген қуаты жылына 13 млрд м³ құрайды. 2020 жылы «Бейнеу» ҰҒЗ, «Ақбұлақ» ҰҒЖ және «Бозой» КС кеңейту жөніндегі іс-шараларды аяқтау жоспарлануда, бұл газ құбырының қуатын жылына 15 млрд м³ дейін жеткізуге мүмкіндік береді.

2. 4 компрессорлық станция (КС) салу 2019 жылғы ақпанда «Бозой-Шымкент» МГ учаскесінде «Арал», «Қорқыт ата» және «Түркістан» компрессорлық станциялары пайдалануға енгізілді. «Бейнеу-Бозой-Шымкент» МГ газ құбырының қуаты жылына 13 млрд м³ дейін жетті.

2020 жылы «1А» КС құрылысын аяқтау және пайдалануға беру жоспарлануда.

Жалпы алғанда, ҚР резидент компанияларынан тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді сатып алу көлемі (олардың қызметкерлерінің азаматтығына және «СТ-КЗ» нысанындағы тауардың шығу тегі туралы сертификаттардың болуына қарамастан) мынаны құрады: (млрд теңге)

Жыл	Жиыны	Тауарлар	Жұмыстар мен қызметтер
2017	2 257,9	775,1	1 482,8
2018	2 280,8	739,8	1 541,0
2019	2 004,7	462,1	1 542,6

Осылайша, 2019 жылы ҚР резидент компанияларынан тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді сатып алу 2 004,7 млрд теңгені құрады, бұл сатып алудың жалпы сомасының 94%-ын құрайды.

кезінде жергілікті қамтуды есептеуінің бірыңғай әдістемесі негізінде жүргізіледі.

Сонымен қатар тауарларды, жұмыстарды және көрсетілетін қызметтерді сатып алу кезінде жергілікті қамту үлесін есептеу ҚР Инвестициялар және даму министрінің 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 260 бұйрығымен бекітілген Ұйымдардың тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алу

Жоғарыда көрсетілген көрсеткіштер дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу және одан да көп проценті меншік немесе сенімгерлік басқару құқығында ҚМГ-ге тікелей немесе жанама түрде тиесілі және «Самұрық-Қазына» АҚ Тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді сатып алу қағидаларының субъектілері болып табылатын ҚМГ-дың барлық еншілес ұйымдары бойынша шоғырландырылған деректерді көрсетеді.

Тауарлар, жұмыстар мен қызметтердің жалпы сомасы және жергілікті қамту үлесі (млрд теңге)

Жыл	Жиыны	ЖҚ үлесі, %	Тауарлар		Жұмыстар мен қызметтер	
			Сомасы	ЖҚ үлесі, %	Сомасы	ЖҚ үлесі, %
2017	2 553	75	863	79	1 690	73
2018	2 428	79	824	77	1 604	80
2019	2 132	81	473*	63*	1 659	83

Ескертпе: * – мұнай мен газды есепке алмағанда

* «Жергілікті» деп, тауар өндіретін және жергілікті қамту үлесінің проценті көрсетілетін «СТ-КЗ» нысанындағы тауардың шығу тегі туралы сертификаты бар отандық кәсіпорындар түсіндіріледі. Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттар шеңберінде сатып алынатын жұмысты орындауға (жұмысты орындауға (қызметті көрсетуге) арналған шартты қоспағанда, қызметті көрсетуге) арналған шартта жергілікті қамтуды есептеу кезінде қызметкерлердің жалпы еңбекақы төлеу қорындағы қазақстандық кадрлардың еңбекақы төлеу қорының үлесі ескеріледі.

САТЫП АЛУ ПРАКТИКАСЫ

GRI 103-1, 103-2, 103-3, 204-1, 102-9, 102-10

Барлық әлеуетті өнім берушілерге сатып алу процесіне қатысу үшін тең мүмкіндіктер беру сатып алу қағидаларының бірі болып табылады.

2019 жылы ҚМГ сатып алу рәсімдері «Самұрық-Қазына» АҚ-тың веб-сайтына орналастырылған «Самұрық-Қазына» АҚ-тың тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді сатып алу қағидаларымен реттелді.

Бұл ретте тауарларды сатып алудың қолданыстағы жүйесі ашық тендер немесе баға ұсыныстарын сұрату тәсілімен сатып алуды, оның ішінде Холдингтің тауар өндірушілері тізілімінде тұрған сатып алынатын тауардың тауар өндірушілері арасында ғана, сондай-ақ Холдингтің мүгедектер ұйымдарының тізілімінде тұрған сатып алынатын тауарды өндіретін мүгедек ұйымдар арасында ғана өткізуді көздейді.

Бұдан басқа, ҚМГ ұйымдарының сатып алу рәсімдерін реттейтін «Самұрық-Қазына» АҚ-тың сатып алу әдіснамасында 2015 жылғы 1 қаңтарға дейін жер қойнауын пайдалануға келісімшарттар жасасқан Холдингтің жер қойнауын пайдаланушылары осындай келісімшарттардың қолданылу мерзімі аяқталғанға дейін немесе бұдан бұрын басталғанына қарай 2021 жылғы 1 қаңтарға дейін қолданатын тауарларды сатып алуды жүзеге асыру бөлігінде ерекше шарттар көзделген. Бұл ерекше шарттар жер қойнауын пайдаланушылар «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 78-бабы 3-тармағының талаптарына сәйкес олар жобалық құжаттың және техникалық реттеу саласындағы ҚР заңнамасының талаптарына сәйкес келген жағдайда, тауарларды қазақстандық өндірушілерден сатып алуға міндетті екендігін көздейді.

Сатып алу процесі мынадай негізгі кезеңдерді қамтиды:

- сатып алудың жылдық (ұзақ мерзімді) жоспарын әзірлеу және бекіту;
- өнім берушіні таңдау;
- сатып алу туралы шарттарды жасасу және орындау.

ҚМГ және оның ЕТҰ жеткізушілерін таңдау ашық тендер өткізу тәсілімен, баға ұсыныстарын сұрату тәсілімен, сондай-ақ «Самұрық-Қазына» АҚ тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді сатып алу әдіснамасына сәйкес бір көзден алу тәсілімен жүзеге асырылады.

Барлық сатып алу Электрондық сатып алуды жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес Электрондық сатып алудың ақпараттық жүйесі арқылы жүргізіледі.

Тауарлар, жұмыстар, көрсетілетін қызметтердің өнім берушісін таңдау кезінде қорытындыларға әсер ететін бұзушылықтарға жол бермей, Қордың сатып алу әдіснамасына нақты сәйкестікте сатып алу рәсімдерін жүргізу маңызды аспект болып табылады. Бұл көрсеткіш ҚМГ және оның ЕТҰ басшы қызметкерлерінің ҚНҚ картасына енгізілді.

«Самұрық-Қазына» АҚ тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді сатып алу қағидаларында әлеуетті өнім берушілерді алдын ала білікті іріктеуді жүргізуді және алдын ала біліктіліктен өткен әлеуетті өнім берушілердің дерекқорын қалыптастыруды көздейтін білікті әлеуетті өнім берушілердің арасында сатып алуды жүзеге асыру тәртібі көзделген.

Әлеуметтік өлшемшарттар бөлігінде әлеуетті өнім берушілерге қойылатын талаптарды белгілеу мүмкіндігі «Самұрық-Қазына» АҚ-тың сатып алу әдіснамасында көзделмегенін атап өткен жөн. Осыған байланысты өнім берушіні таңдау кезінде ҚМГ әлеуметтік өлшемшарттарын анықтау бәсекелестікті шектеу ретінде «Самұрық-Қазына» АҚ тарапынан бағалануы мүмкін.

Сонымен бір уақытта адам құқықтары мен әлеуметтік өлшемшарттарды сақтау ережелері ҚМГ тауарлар, жұмыстар мен қызметтерді сатып алуға арналған үлгі шарттарында, сондай-ақ бекітілген Іскерлік этика кодексінде көрсетілген.

«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ тауарлардың, жұмыстардың және қызметтердің әрекеттегі және әлеуетті жеткізушілері, отандық тауарлар өндірушілер, Маңғыстау облысы әкімдігінің, «Атамекен» кәсіпкерлер палатасының өкілдері шақырылған Ашық есіктер күні өткізілді.

Сатып алулар кезінде қазақстандық тауарлар өндірушілеріне қолдау көрсету бойынша шаралары ретінде отандық тауарлар өндірушілеріне және холдингтің тауарлар өндірушілеріне басымдық беріледі, ал шарттарды жасасу кезінде — «Жаңа өндірістерге қолдау көрсету» және «Қарапайым заттар экономикасы» бағдарламаларына басымдық беріледі.

Практикадан алынған мысал

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ ІС-ҚИМЫЛ

GRI 102-25, 103-1, 103-2, 103-3, 205-1, 205-2, 205-3, 406-1, 410-1

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін бағалау компанияда сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатты қабылдау және жүзеге асыру үшін негіз болып табылады. Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін тиімді және пәрменді төмендету үшін сыбайлас жемқорлыққа қарсы рәсімдер компанияның ерекше қажеттіліктеріне бейімделуі тиіс, өйткені олар қызмет жүргізудің көлемі, құрылымы, географиясы сияқты осындай айрықша сипаттамаларға тікелей байланысты.

Transparency International сыбайлас жемқорлықты қабылдау индексіне сәйкес Қазақстан Республикасы 100 балдың – 34 балын жинады. ҚМГ өз қызметінің түрі бойынша ҚР бірқатар министрліктері мен ведомстволарымен, сондай-ақ ҚМГ басқа елдердің (Ресей, Румыния, Грузия, БАӘ, Нидерланд, Болгария және өзгелері) аумағында болуына байланысты шетелдік лауазымды тұлғалармен белсенді өзара іс-қимыл жасайды, бұл демеушілік көрсету, саяси жарналар, лицензиялар, рұқсаттар, басқа да келісімдер, мемлекеттік органдардан мақұлдау алу, сондай-ақ экология саласындағы заңнаманы бұзғаны үшін айыппұлдар сияқты қызмет түрлерін қамтитын операциялық тәуекелді қабылдауды білдіреді.

ҚМГ ЕТҮ құрылымына олардың жергілікті реттеуші органдарының, сондай-ақ басқа елдердің аумағында тіркелген және орналасқан ЕТҮ талаптарын ескере отырып, бизнес жүргізетін шетелдік серіктестері бар бірқатар бірлесіп-бақыланатын және бірлескен компаниялар кіреді. ҚР шегінен тыс жерлерде бизнес жүргізетін кейбір ЕТҮ-да шетел мемлекеті ҚМГ-мен бірлесіп ЕТҮ-ға ие немесе ЕТҮ-ның осы өңірде бизнес жүргізу мүмкіндігіне ықпал етуі мүмкін, ал бұл өз кезегінде серіктестермен сыбайлас жемқорлық қарым-қатынас тәуекеліне әкеп соғады.

2019 жылы UN Global Compact әдіснамасының талаптарына сәйкес ҚМГ және жекелеген ЕТҮ қызметінің тәуекелдеріне сыртқы тәуелсіз бағалау жүргізілді, оның шеңберінде елеулі бұзушылықтар салаларын анықтау үшін ҚМГ бизнес-бөлімшелерінің 130-дан астам қызметкерлерімен, сондай-ақ жобаның периметріне енгізілген ЕТҮ («Ембімұнайгаз» АҚ, «ҚазТрансГаз» АҚ, «ҚазТрансОйл» АҚ, «Интергаз Орталық Азия» АҚ, «Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС, «Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС) бизнес-бөлімшелерімен, «Қазақтеңізкөлікфлоты» ЖШС, «Жамбыл Петролеум» ЖШС, KMG International N. V. өкілдерімен/жетекшілерімен сұхбат жүргізілді.

Ұлыбританияның «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Заңын қолдану бойынша Ұлыбритания Әділет министрлігінің Әдістемелік басшылығының 3-қағидатына сәйкес ҚМГ үшін сыбайлас

жемқорлықтың сыртқы тәуекелдері 5 санатқа бөлінген және сыртқы компанияда жоғары деп бағаланған.

Сонымен, бағалау нәтижелері бойынша Тәуекелдер комплаенс картасы қалыптастырылды (негізгі тәуекелдер компанияның мемлекеттік органдар өкілдерімен өзара іс-қимылымен, сатып алу саласындағы қызметпен, мүдделер қақтығысы болған кезде контрагенттерді таңдау процесімен және кадр тәуекелдерімен байланысты болды) және ҚМГ қызметінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайту жөніндегі іс-шаралар жоспары әзірленді, оған белгілі бір шаралар енгізілген, атап айтқанда:

- Директорлар кеңесін, жоғары басшылықты, орта буын басшылығын және басқа да қызметкерлерді қоса алғанда, КО мен ЕТҮ-ның барлық қызметкерлері үшін сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл бойынша тұрақты оқытуды жүргізу және осындай оқытуды жүргізу;
- Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы саясат, Бастамашылық ақпараттандыру саясаты, Мүдделер қақтығысын реттеу жөніндегі саясат және Мінез-құлық кодексі сияқты рәсімдер мен саясаттардың негізгі комплаенсін енгізу;
- сыртқы компания басқаратын орталықтандырылған «Жедел байланыс желісін» енгізу;
- контрагенттерге кешенді талдау жүргізу тәуекелін бағалауға нысандандырылған, құжатталған және негізделген тәсілдемені енгізу;
- қызметкерлер мен лауазымды тұлғалардың мүдделер қақтығысын декларациялау рәсімін енгізу.

Тәуекелдердің комплаенсін мейлінше азайту жөніндегі бақылау іс-шаралар жоспарын орындау шеңберінде Директорлар кеңесін, жоғары басшылықты, орта буын басшылығын және басқа да қызметкерлерді қоса алғанда, КО мен ЕТҮ-ның барлық қызметкерлері үшін сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл бойынша тұрақты оқытуды өткізу және осындай оқытуды өткізу бағдарламасы әзірленуде.

Мәселен, 2019 жылдың 4-тоқсанында Іскерлік этика кодексі және мүдделер қақтығысын реттеу мәселелері бойынша орта буын басшылығының 180-ге жуық өкілі оқудан өтті.

Қазіргі уақытта жұмысқа қабылдау кезінде әрбір қызметкер міндетті түрде Іскерлік этика кодексімен танысу рәсімінен өтетінін атап көрсетеміз, осы практиканы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы саясатпен танысуға қатысты қолдану жоспарланып отыр. Бұл компанияның бизнес-серіктестеріне де қатысты, сондықтан компания контрагенттермен жасасатын барлық үлгі шарттарда контрагенттердің сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша ҚР заңнамасын сақтау міндеттемелерін

көздейтін сыбайлас жемқорлыққа қарсы ескертпені, сондай-ақ Тапсырыс берушіні сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманың және жедел желі арқылы сатып алу қағидаларының кез келген болжамды және нақты бұзушылықтары туралы хабардар етуді қамтиды.

Компанияның және оның қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлыққа, алаяқтыққа және кірістерді жылыстауға қарсы іс-қимыл саласындағы заңнамалық және этикалық нормаларды ҚМГ-де бастамашылық хабардар ету саясатына сәйкес бақылау іс-шаралары жоспарын орындау шеңберінде сақтау сапасын бақылаудың тиімді құралдарының бірі тәуелсіз компания әкімшілік ететін бірыңғай орталықтандырылған «Жедел байланыс желісінің» жұмыс істеуі болып табылады, ол ҚМГ жауапты бөлімшелерінің, оның ішінде Комплаенс қызметінің барлық келіп түсетін хабарламаларды қарауын қамтамасыз етеді («Жедел байланыс желісі» байланыстары мемлекеттік, орыс және ағылшын тілдерінде ҚМГ корпоративтік сайтында орналастырылған. Ұқсас мәліметтер ЕТҮ сайттарында бар). Мәселен, 2019 жылдың қорытындысы бойынша «Жедел байланыс желісіне» 42 өтініш жіберілді (мынадай санаттар бойынша: парақорлық, сыбайлас жемқорлық немесе қаражатты тиімсіз пайдалану (сатып алу және жабдықтау саласын қоса алғанда, ұрлық немесе талан-таражға салу, қызметкердің сыйлықтарды немесе өзге де игіліктерді заңсыз алуы), соның ішінде 6 өтініш (сатып алу және жабдықтау саласы) расталды. Кінәлі тұлғаларға жаза-лау шаралары қабылданып, түзету іс-қимылдарының жоспары әзірленді.

2019 жылы «Жедел байланыс желісіне» келіп түскен өтініштердің нәтижелерін қарауды талдау барысында үш жағдай бойынша кінәлі қызметкерлер жазаға тартылды, «KMG EP-Catering» ЖШС екі қызметкеріне қатысты бір қылмыстық іс қозғалды және аяқталды. Сыбайлас жемқорлыққа байланысты бұзушылықтар салдарынан іскерлік серіктестермен келісімшарттарды бұзу жағдайлары тіркелген жоқ.

Компаниядағы мүдделер қақтығысын басқару мәселесіне келетін болсақ, бұл мәселеге ерекше көңіл бөлінеді, өйткені мүдделер қақтығысына байланысты бұзушылықтар ҚМГ тобы үшін бедел шығынына және қаржылық шығындарға әкелуі мүмкін. Қазіргі уақытта ҚР заңнамасының талаптарын, сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы үздік әлемдік тәжірибені ескере отырып, ҚМГ және оның ЕТҮ қызметкерлері мен лауазымды тұлғаларының мүдделер қақтығысын реттеу бойынша саясат әзірленді және бекітілді. Осы Саясат юрисдикцияға қарамастан кез келген сыбайлас жемқорлыққа қарсы бағдарламаның қажетті базалық элементі болып табылады және мүдделер қақтығысын реттеудің жалпы қағида-даттарын, мүдделер қақтығысын реттеу және алдын алу тетіктерін, мүдделер қақтығысы жағдайларының

мысалдарын, мүдделер қақтығысын және т. б. декларациялауды көздейді.

Саясатты оның ішінде еншілес пен тәуелді ұйымдарға тарату болжанып отыр.

Бұған қоса, тәуекелдердің комплаенсін мейлінше азайту бойынша бақылау іс-шараларының жоспарын орындау шеңберінде қызметкерлер мен лауазымды тұлғалардың мүдделер қақтығыстарын декларациялау рәсімі енгізіледі және «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы», «Акционерлік қоғамдар туралы» және «Жауапкершілігі шектеулі және қосымша жауапкершілігі бар серіктестіктер туралы» заңдарға сәйкес Қор компаниялары тобының лауазымды тұлғаларын жұмысқа кандидаттар ретінде қаралатын, сондай-ақ Қор компаниялары тобындағы басшы лауазымдарға тағайындалатын тұлғалармен үлестес екендігін тексеру рәсімін көздейтін қызметкерлерді іріктеу және жалдау мәселелері бойынша қағидалар бекітілді.

Компанияның сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатының тақырыбын жария ете отырып, демеушілік және донорлық қаражаттың сақталуын қамтамасыз ету мәселесін айналып өтуге болмайды. Сонымен, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы Саясатқа сәйкес ҚМГ мемлекеттік органдарға, коммерциялық және коммерциялық емес ұйымдарға, олардың өкілдеріне, сондай-ақ өзге де тұлғаларға тікелей қайырымдылық және демеушілік көмек көрсетпейді. Қайырымдылық және демеушілік көмекті ҚМГ Комплаенс қызметінің келісімі бойынша және тек қана:

- «Samruk-Kazyna Trust» әлеуметтік жобаларды дамыту қорына ақша қаражатын аудару;
- қайырымдылық мақсаттарға ескірген активтерді есептен шығару;
- жергілікті атқарушы органдардың өтініштері бойынша аз қамтамасыз етілген отбасыларға көмек көрсету.

Мажоритарлық акционер болып табылатын «Самұрық-Қазына» АҚ-тың қаражатты мақсатты жұмсау туралы кейіннен егжей-тегжейлі есеппен бірге нақты мақсаттарға бағытталған көмек көрсету туралы тиісті тапсырмасы ерекшелік бола алады.

Қорытындылай келе, «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ мен Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі арасында жасалған сыбайлас жемқорлықтың кез келген көріністеріне төзбеушілік ахуалын құру және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру мәселелері бойынша ынтымақтастық туралы меморандум туралы атап өту қажет, бұл компаниядағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі барлық шаралардың тиісті және тиімді орындалуының кепілі болып табылады.

ЖҰМЫС ОРНЫНДАҒЫ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ЖАУАПКЕРШІЛІК ПЕН ҚАУІПСІЗДІК

7-қағидат. Қоршаған орта: Іскерлік топтар экологиялық проблемаларды шешу кезінде сақтық тәсілін қолдауға тиіс

8-қағидат. Қоршаған орта: Іскерлік топтар үлкен экологиялық жауапкершілікті алға бастыру үшін бастамалармен бірге шығуы тиіс

9-қағидат. Қоршаған орта: Іскерлік топтар экологиялық қауіпсіз технологиялардың дамуын және таратылуын көтермелеу тиіс

БІЗДІҢ ПРОГРЕСС

Қоршаған орта қауіпсіздігіне және экологиялық төлемдерге инвестициялар

18,8

МЛРД ТЕҢГЕ

18,8 2019

16,6 2018

17,6 2017

Ілеспе мұнай газын кәдеге жарату деңгейі

97 %

97 2019

93 2018

85 2017

Энергия үнемдеу

754,7

МЫҢ ГДж

754,7 2019

436,8 2018

883,3 2017

БІЗДІҢ БАСҚАРУ ТӘСІЛІМІЗ

GRI 103-1, 103-2, 103-3

ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ мәселелерін басқару мақсаты Компанияның Даму стратегиясымен тікелей байланысты. ҚМГ-2028 стратегиясы экологиялық жауапкершілікті арттыру бойынша стратегиялық бастамаларды қамтиды. Қоршаған ортаны қорғау бөлігінде Компания үшін басым бағыттар парниктік газдар шығарындыларын басқаруды және газды жалындатып жағуды қысқартуды, су ресурстарын басқаруды, өндіріс қалдықтарын басқаруды, жерді қайта құнарландыруды және энергия тиімділігін арттыруды қамтиды.

Стратегияның басымдықтарына сәйкес 2019 жылы Компанияда «Экологиялық саясат» бекітілді. ҚМГ және оның еншілес пен тәуелді ұйымдарының басшылығы қоршаған ортаның ластануына байланысты шығындар мен залалға қатысты нөлдік төзбеушілік қағидатын қадағалауы тиіс. Сонымен, мысалы, Саясатта алғаш рет климат, биоалуантүрлілік, экологиялық құнды аумақтардағы тәуекелдерге қосымша бағалау жүргізу жөніндегі міндеттемелер, ластанған жерлерді қалпына келтіру жөніндегі жұмыстарды жүргізу, құбыржолдардың бүтіндігін қамтамасыз ету сияқты экологиялық аспектілерге назар аударылады.

2015 жылы ҚМГ дүниежүзілік GGFR Банкінің 2030 жылға қарай ілеспе мұнай газын (ІМГ) тұрақты жағуды толық тоқтату жөніндегі бастамасын қолдады. Жоғарыда көрсетілген бастаманы іске асыру шеңберінде 2019 жылы ҚМГ-де Шығарындыларды басқару саясаты бекітілді. Сегіз негізгі қағидаттан тұратын саясат, солардың ішінде алтауы тікелей климатты өзгерту мәселелеріне жатады, тұрақты жалындатып жағуды толық тоқтатуға бағытталған.

ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ бағыттары бойынша қызметтің тиімділігі бағаланатын негізгі көрсеткіштер

ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ бойынша менеджмент жүйесі

ҚМГ-да денсаулықты сақтау, өнеркәсіптік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау жөніндегі менеджмент жүйесі ең үздік халықаралық практикалар және мұнай мен газ өндірушілер қауымдастығының: IOGP, ISO 14000 және ISO 45001 ұсынымдары негізінде әзірленген. Жүйе 10 саладан тұрады және мынадай негізгі қағидаттарды ұстанады: көшбасшылық, мақсатқа қол жеткізу, тәуекелдерді басқару және тұрақты жетілдіру.

Топта қоршаған ортаны қорғау және орнықты даму саласындағы негізгі стратегиялық бастамаларды қамтитын ҚМГ-де еңбекті және қоршаған ортаны қорғау жағдайын жақсарту жөніндегі жол картасы-2020 іске асырылуда. Компания жыл сайын кәдеге жаратудың жаңа объектілерін салады, қолда бар өндірістерді қайта жаңартуды жүргізеді, құбырлар мен инфрақұрылымды салуға, мысалы, газды қайта өңдеудің кешенді қондырғысын салуға, «Сарыарқа» магистральдық газ құбырын салуға инвестиция құяды.

2006 жылдан бастап Компанияның еншілес және тәуелді ұйымдарында ISO 9001, ISO 14001 және OHSAS 18001 талаптарына сәйкес сапа, қоршаған ортаны қорғау, денсаулықты сақтау және еңбек қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы басқару жүйесі енгізілді. Энергияны тұтынудың елеулі деңгейі бар ұйымдар ISO 50001 стандартына сәйкес сертификатталған. Менеджмент жүйелерінің тиімділігін тәуелсіз аудиторлар үнемі растап отырады.

Еңбекті қорғау саласындағы басқаруды жетілдіру мақсатында ҚМГ тобының еншілес және тәуелді ұйымдары 2021 жылға қарай өзінің денсаулық сақтау және еңбек қауіпсіздігі менеджменті

жүйесін OHSAS 18001:2007 алмастыратын ISO 45001:2018 халықаралық стандартына сәйкестігін сертификаттауды жоспарлап отыр.

Компанияда ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ аспектілерін басқарудың үш деңгейлі жүйесі жұмыс істейді:

1. ҚМГ Директорлар кеңесінің деңгейінде.
2. ҚМГ Басқармасы деңгейінде ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ жөніндегі комитет.
3. еншілес және тәуелді ұйымдардың ЕҚОҚ жөніндегі комитеттері.

Мердігерлік ұйымдармен өзара іс-қимыл

Компания жұмыстарды жоғары деңгейде орындауға кепілдік беру үшін әлеуетті өнім берушілерді іріктеу өлшемшарттарын арттыруға және қызмет көрсетудің барлық циклінің толық айқындылығын арттыруға ұмтылады.

ҚМГ компаниялары тобындағы еңбекті қорғау, өнеркәсіптік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау саласындағы мердігерлік ұйымдармен өзара іс-қимыл жөніндегі корпоративтік стандарт Менеджмент жүйесінің құрылымдық элементі болып табылады және ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ саласындағы ЕҚ,

2019 жылдан бері «Самұрық-Қазына» АҚ деңгейінде еңбекті қорғау, өндірістік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау комитеті өз қызметін бастады.

Еңбекті, қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау мәселелері бойынша есептер ҚМГ Директорлар кеңесінің отырыстарына ай сайын ұсынылады және егжей-тегжейлі ақпараттық есептер ҚМГ Директорлар кеңесінің Қауіпсіздік, еңбекті және қоршаған ортаны қорғау және орнықты даму жөніндегі комитетінің отырыстарына ұсынылуда.

ӨҚ және ҚОҚ талаптарын сақтау жөніндегі келісімді және оларды бұзғаны үшін айыппұл санкцияларын, техника мен жабдықтың, мердігер персоналының дайындығына алдын ала жұмылдыру аудитін, ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ саласындағы қызмет нәтижелері бойынша мердігердің бағалауын қамтитын мердігерлік ұйымдармен шарттарға қойылатын талаптарды қамтиды. Бұдан басқа, Компания ҚМГ-нің ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ саласындағы талаптарын және бірлескен болашақ серіктестіктерін талқылау үшін әлеуетті өнім берушілермен форумдар, кездесулерді тұрақты өткізіп тұрады.

ЖҰМЫС ОРНЫНДАҒЫ ҚАУІПСІЗДІК

GRI 103-1, 103-2, 103-3, 403-2

ҚМГ компаниялары тобының еңбекті қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы саясаты еңбекті қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік мәселелеріне қатысты жоғары басшылықтың көшбасшылығына және бейілділігіне негізделген және әрбір қызметкерді қауіпсіздік мәдениетін дамытуға тартуға бағытталған. Компанияның және оның еншілес және тәуелді ұйымдарының басшылығы жазатайым оқиғалар мен аварияларға, алкогольді, есірткі құралдарын, психотроптық заттар мен олардың аналогтарын және жол-көлік оқиғаларына байланысты шығындар мен залалға қатысты мүлдем төзбеушілік қағидатын ұстанады. Компания ұлттық заңнамадан басқа халықаралық және ұлттық стандарттардың талаптарын сақтауға міндеттенеді.

2019 жылдың қыркүйегінде Нұр-Сұлтан қаласында Kazakhstan Energy Week 2019 шеңберінде IOGP (Халықаралық мұнай мен газ қауымдастығы) қолдауымен форумның ресми бағдарламасы шеңберінде өткен және демеушісі ҚМГ болып табылатын Каспий өңіріндегі ЕҚОҚ бойынша алғашқы SPE (Мұнай-газ өнеркәсібінің Инженерлер қоғамы) симпозиумы өтті. Симпозиум денсаулық, қауіпсіздік, қоршаған ортаны қорғау және

әлеуметтік жауапкершілік мәселелеріне арналған. Бүгінгі күні ҚМГ-да ЕҚОҚ мәселелері тиімділікті арттыру, шығындарды төмендету, өндірістік бағдарлама көрсеткіштерін ұлғайту, рентабельділікті арттыру, командалық мотивация және барлық мұнай-газ компаниялары жұмыс істейтін ортаның әлеуметтік жауапкершілігі сияқты бағыттармен бірге жұмыс істейді. Қалыптасу мен өсудің қиын жолынан өтіп, біз жұмысы тек заңнамаға негізделген Компания мәртебесінен шықтық және ЕҚОҚ саласындағы үздік халықаралық және салалық практикалармен айналысатын жобалық компания болып табыламыз.

Симпозиум «Нөлдік көрсеткіштерге қол жеткізу» тақырыбына арналды, оның басты мақсаты – инцидентерсіз құндылық/қағидатты құру, инновацияны белсенді енгізу және дамып келе жатқан іскерлік климат жағдайында сабақ алу болып табылады. Біз өз саламыздың туындайтын техникалық және әлеуметтік проблемаларға сенімді және экологиялық тұрғыдан орнықты түрде қалай әсер ететінін және ықпал ете алатынын қарастырдық. Бұдан басқа, біз цифрландыру мен автоматтандыруды жасайтын мүмкіндіктерді және

біздің сала артықшылықтарды қалай пайдалана алатынын және оның ымыраласуы үшін емес, ЕҚОҚ саласын толықтыру үшін осындай инновацияны біріктіре алатынын зерттедік.

Қоршаған орта ресурстарын ұтымды пайдалану және орнықты даму: су ресурстарын басқару, қалдықтарды кәдеге жарату, шығарындыларды басқару, қоғамдық инвестициялар және әлеуметтік жобалардың ұзақ мерзімділігі және адамдардың әл-ауқаты, сондай-ақ ұлттық мұнай компаниялары энергетикалық құрылымдағы өзінің заңды орнын қорғауы тиіс сияқты тақырыптар да қозғалды.

Симпозиумда абсолюттік көшбасшылық және қауіпсіздік мәдениеті, қызметкерлердің ойлауын, қарым-қатынасын және мінез-құлқын қалыптастыратын стандарттар мен нормалар мәселесі қаралды. Өндіріс-тегі қауіпсіздік мәдениеті «біз жұмысты, әсіресе бізді адамдар бақыламаған кезде қалай атқарамыз» қағидатымен айқындалады. Біз «адам факторы» ұғымын біздің саламыз үшін жаңа себеп-салдарлық фактор ретінде қарастырдық, ол қатысушылардың басым бөлігінің терең қызығушылығын және көптеген сұрақтарын тудырды.

Бұл симпозиумға ЕҚОҚ тиімділігін жоғарылату үшін озық тәжірибелермен, инновациялық тәсілдермен және инновациялық шешімдермен алмасу үшін Upstream, Midstream және Downstream секторларынан 300-ден астам жергілікті, аймақтық және халықаралық сарапшылар мен тәжірибешілер жиналды.

2019 жылы қауіпсіз жүріс-тұрысты анықтауға және түзетуге топтастырылған «Салдарларсыз оқиғалар бойынша есептілік / Qorgau картасы»

«Нөлдік көрсеткіштерге қол жеткізу» – бұл жай ғана сөз емес, бұл бәріміздің, мұнай-газ саласының өкілдері алдында тұрған нақты, айқын және толық көзге түсетін мақсат. Бұл біздің, әркім өзінің компаниясында және бір уақытта бірлесіп жасауға тиісті жұмысымыз. Үнемі жетілдіріп, үздіксіз жаңа әдістемелер іздестіруге тиістіміз. Бұның бәрі жұмыс орнындағы қауіпсіздікке абсолютті деңгейде қол жеткізуді қамтамасыз ету үшін. Себебі адам өмірі мен денсаулығының құндылығы кез келген өндірістік көрсеткіштерден жоғары болмақ.

Өз қызметкерлерінің қауіпсіздігіне қамқорлық жасау еңбек жағдайлары мен жұмыс орындарын жақсартудан басталады. «ҚазМұнайГаз» өндірістік қауіпсіздіктің жоғары стандарттарына лайық болуға тырысады, біз бұл мәдениеттің нығаюы мен өсуі үшін барлық жағдайды жасаймыз.

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Басқарма төрағасы А. Айдарбаевтың Еңбекті қорғау мәселелері бойынша 1-симпозиумда сөйлеген сөзі, Нұр-Сұлтан қ., 24.09.2019 жыл

2019 жылғы негізгі көрсеткіштер

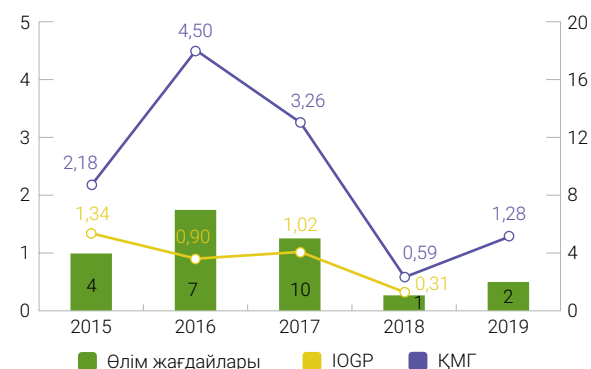
Біздің қызметкерлеріміздің өмірі мен денсаулығы басымдық болып табылады, сондықтан да біз ешқашан жазатайым оқиғаларды нөлдік деңгейге дейін төмендетуге, яғни қауіпсіздіктің 100%-ына қол жеткізуге бағытталған басты мақсатымыз бойынша жұмыс істеуді тоқтатпаймыз. Соңғы 5 жыл ішінде біз еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы көрсеткіштерді айтарлықтай жақсартуға қол жеткіздік. Біздің қызметкерлеріміз қауіпсіз еңбек жағдайлары жасалып, өздерін, әріптестерін және қоршаған ортаны қорғау үшін ең жоғары стандарттар мен қағидаттар енгізілгенін атап өтті. Бірақ, біз қайда ұмылатынымызды білеміз. 2019 жылдың екінші жартысында, өкінішке орай, біз жазатайым оқиғалар – жол-көлік оқиғасы мен өрт салдарынан екі қызметкерден айырылып қалдық.

- Жарақаттану коэффициенті – 0,31 (2018 жылмен салыстырғанда 0,32).
- Алтын қағидаларды бұзу 2018-бен (47/36) салыстырғанда 23%-ға азайды.
- Қол мен саусақтардың жарақаттануы 2018-бен (21/9) салыстырғанда 57%-ға азайды.
- ҚМГ КО аудиттерін өткізу жоспары орындалды (15 ЕТҰ мен ПҰ-ның 15-і).
- ЕҚОҚ бойынша 10 корпоративтік басқарушы құжат бекітілді.

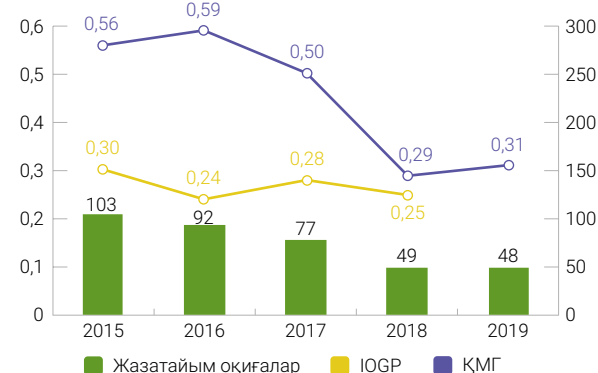
2018 жылмен салыстырғанда 2019 жылы

Негізгі көрсеткіштер	2018	2019	Өзгерістер
Еңбек қызметіне байланысты өлім жағдайлары	1	2	+1
Еңбек қызметіне байланысты емес өлім жағдайлары	21	13	-8
Жұмыс істеу қабілеттілігін жазатайым оқиғадан жоғалту	48	46	-2
Жұмыс істеу қабілеттілігін ірі жазатайым оқиғадан жоғалту	9	8	-1
Барлық жол-көлік оқиғалары	66	44	-22
Ірі + апатты жол-көлік оқиғалары	11	13	+2
Жарақаттар – айдау	9	10	+1
Алтын қағидаларды бұзу	47	36	-9
Өрттер	12	10	-2

Өлім жағдайларының коэффициенті (100 млн адам-сағатқа)

Жарақаттану коэффициенті (1 млн адам-сағатқа)

Жол-көлік оқиғалар коэффициенті

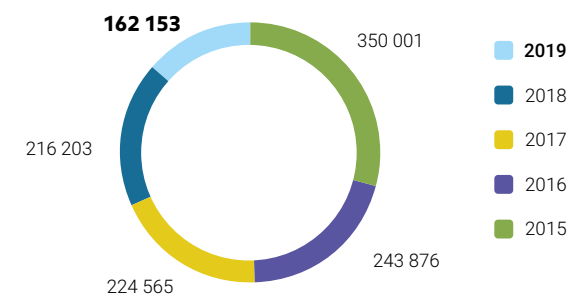
ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ ЖӘНЕ ЕҢБЕК ГИГИЕНАСЫ

GRI 103-1, 103-2, 103-3, 403-1, 403-3, 403-4

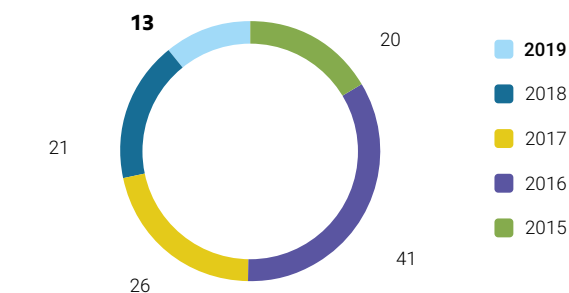
ҚМГ мен ЕТҰ-да денсаулық сақтау және еңбек гигиенасы саласындағы мәселелерді басқару қазақстандық заңнаманың: Еңбек кодексінің, Денсаулық туралы кодекстің, ҚР санитарлық ережелері мен нұсқаулықтарының, денсаулық сақтау және еңбек гигиенасы саласындағы халықаралық талаптардың талаптарына сәйкес жүргізіледі.

2019 жылы ЕТҰ қызметкерлерінің ауруларына байланысты еңбекке жарамсыздық күндерінің саны 162 153 күнді құрады, бұл 2018 жылға қарағанда 54 050 күнге аз немесе 24,9%. ЕТҰ қызметкерлері арасында өндіріске байланысты емес өлім жағдайларының саны 2018 жылмен салыстырғанда 8 жағдайға немесе 38,0%-ға азайды.

Сырқаты бойынша еңбекке жарамсыздығы күндерінің саны

Жарақаттануына байланысты емес өлім-жітім оқиғаларының саны

Басқарманың 27.09.2016 ж. шешімімен (№ 39 хаттама) бекітілген «КазМұнайГаз» ҰК АҚ компаниялары Тобындағы еңбекті және қоршаған ортаны қорғаудың жай-күйін жақсарту жөніндегі Жол картасы-2020 іске асыру шеңберінде бірінші кезекте, қызметкерлердің ауруларын және жарақаттанумен байланысты емес өлім-жітімдерін азайтуға бағытталған ҚМГ

корпоративтік сауықтыру бағдарламалары кезең-кезеңмен енгізілуде.

2019 жылы жүрек-қан тамыры ауруларына байланысты қызметкерлер арасында өлім-жітімнің алдын алуға және төмендетуге бағытталған «Инфаркт пен инсульттарды болдырмау» ҚМГ денсаулықты қорғау жөніндегі корпоративтік науқаны әзірленіп, енгізілуде. «Сауықтыруға 10 қадам», «ҚМГ компаниялар тобында шұғыл медициналық көмекті ұйымдастыру жөніндегі регламент» және «ҚМГ компаниялар тобында денсаулықты қорғау және еңбек гигиенасы жөніндегі корпоративтік стандарт» бастамаларын енгізуге бақылау және мониторинг жүргізіледі, оның негізгі міндеттері қызметкерлердің денсаулығы үшін тәуекелдерді бағалауға негізделген жұмыс орындарында денсаулықты қорғауды және еңбек гигиенасын басқаруға бірыңғай талаптар белгілеу болып табылады.

Денсаулықты және еңбек гигиенасын қорғау саласындағы басқаруды жақсарту және тиімділік үшін мынадай іс-шаралар жүргізілді:

- Тәжірибе алмасу мақсатында ҚМГ денсаулық сақтау және еңбек гигиенасы жөніндегі функционалдық тобына кіретін ЕТҰ мамандарын тарта отырып, ЕТҰ-ға кешенді тексерулер жүргізілді;
- Мамандандырылған медициналық ұйымдар мен төтенше жағдайларға ден қоюдың мемлекеттік қызметтерін тарта отырып, ЕМГ, ҚМГ, ҚТО және АМӨЗ-де оқиғалар мен жазатайым оқиғалар кезінде шұғыл медициналық көмекті ұйымдастыру бойынша оқу дабылдары өткізілді;
- «Кәсіптік патология және еңбек жағдайлары бойынша жұмыс орындарын аттестаттау» тақырыбы бойынша ЕТҰ-ның денсаулық сақтау және еңбек гигиенасы бойынша мамандарын оқыту (семинар/тренинг) ұйымдастырылып өткізілді (Атырау қ.).

2020 жылы мынадай басым бағыттар бойынша жұмыс жүргізу жоспарланып отыр:

1. ҚМГ компаниялар тобында денсаулық сақтау және еңбек гигиенасы жөніндегі корпоративтік стандарттың негізгі корпоративтік құжатын, оның ішінде тәуекелдерді, медициналық пункттер мен жабдықтардың жарақтандырылуын және оның негізінде басқару жүйесін жақсарту жөніндегі шаралар әзірленетін шұғыл медициналық ден қоюға әзірлікті бағалауды қоса алғанда, басқару жүйесінің ағымдағы деңгейін бағалауға арналған құралдарды енгізу.

2. Денсаулықты қорғау және еңбек гигиенасы мәселелерін бақылау және мониторинг жасау үшін ЕТҰ-да аудит өткізу.
3. ММГ АҚ, ИОА ЖШС, ПМХЗ ЖШС, ҚБМ ЖШС базасында ҚМГ компаниялар тобына шұғыл медициналық көмек бойынша үлгілік оқу дабылын ұйымдастыру.
4. ЕТҰ-ның Денсаулық сақтау және еңбек гигиенасы бойынша мамандарды оқытуды (семинар/тренинг) ұйымдастыру және өткізу.

ӨНЕРКӘСІПТІК ҚАУІПСІЗДІК

0613

2019 жылы өнеркәсіптік қауіпсіздік бөлігінде Халықаралық мұнай мен газ өндірушілер қауымдастығына (IOGP) кіретін халықаралық мұнай өндіруші компаниялармен бірге Tier 1 Process Safety Event Rate (PSER) өндірістік қауіпсіздік оқиғаларының коэффициенті бойынша ҚМГ бенчмаркингі орындалды. IOGP компаниялар тобы бойынша бұл көрсеткіш 0.17 құрайды, ол 1.76 құраған «Барлау және өндіру» бизнес-бағыты бойынша ҚМГ көрсеткішінен айтарлықтай төмен.

Бұл ретте 2019 жылы «Барлау және өндіру» бағыты бойынша мұнайдың төгілу көлемі өткен жылдың

деңгейімен салыстырғанда 15%-ға азайып, 646 тоннаны құрады. Өткен жылғы көрсеткіш 741 тоннаны құрады. Бұл нәтижелер тозған құбырларды ауыстыруға және тежеу арқылы құбырларды тоттанудан қорғауға бағытталған «Барлау және өндіру» бизнес – бағытындағы компанияның ЕТҰ-дағы кәсіпшілік құбырлардың сенімділігін арттыру жөніндегі бағдарламаларды жалғастыратын іске асырудың салдары болып табылады. 2019 жылы Компанияның өндірістік объектілерінде адам шығындарынсыз техногендік сипаттағы 3 авария орын алды. Осы оқиғалардың сипатын негізге ала отырып, олар кейіннен газ-судың білінуімен бақылауға

байланысты ұңғыманың шығуына жатады, басқа жағдайда – жану болды.

2019 жылы 13 наурызда Қаламқас кен орнының күрделі учаскесінде ұңғыманы салу барысында техногендік сипаттағы газ-су білінді. Мамандар 13-24 наурыз аралығында бұрғылау ерітіндісі ауырлатылған ұңғыманы жуу, сондай-ақ грифондарды жою үшін жөндеу-оқшаулау жұмыстарын жүргізді. Алдын ала қабылданған күш-жігерге қарамастан, 25 наурызда газ-су қоспасының шығарылу ошағы жанды. 2019 жылғы 28 наурызда грифонның жану ошағы өздігінен жойылды. Құрбан болған және зардап шеккен адамдар жоқ. Ілеспе судың төгілу алаңы шамамен 1,5 км² құрады. Каспий теңізінің қорғаныс бөгетіне дейінгі қашықтық – 4,5 км, бұл теңізде ілеспе судың төгілуін болдырмайды. Кен орнының елді мекендерден алыс болуына байланысты (жақын жердегі Шебір ауылы 70 км-ден астам

қашықтықта орналасқан) халыққа әсерін тигізген жоқ. Мемлекеттік органдар кен орнының санитарлық-қорғау аймағының шекарасында атмосфералық ауа мен топырақтың, кен орны ауданындағы Каспий теңізінің суының сынамаларын жоспардан тыс іріктеуді жүргізді. Іріктелген сынамаларда ластаушы заттардың шекті жол берілетін шоғырлануынан асып кету тіркелген жоқ.

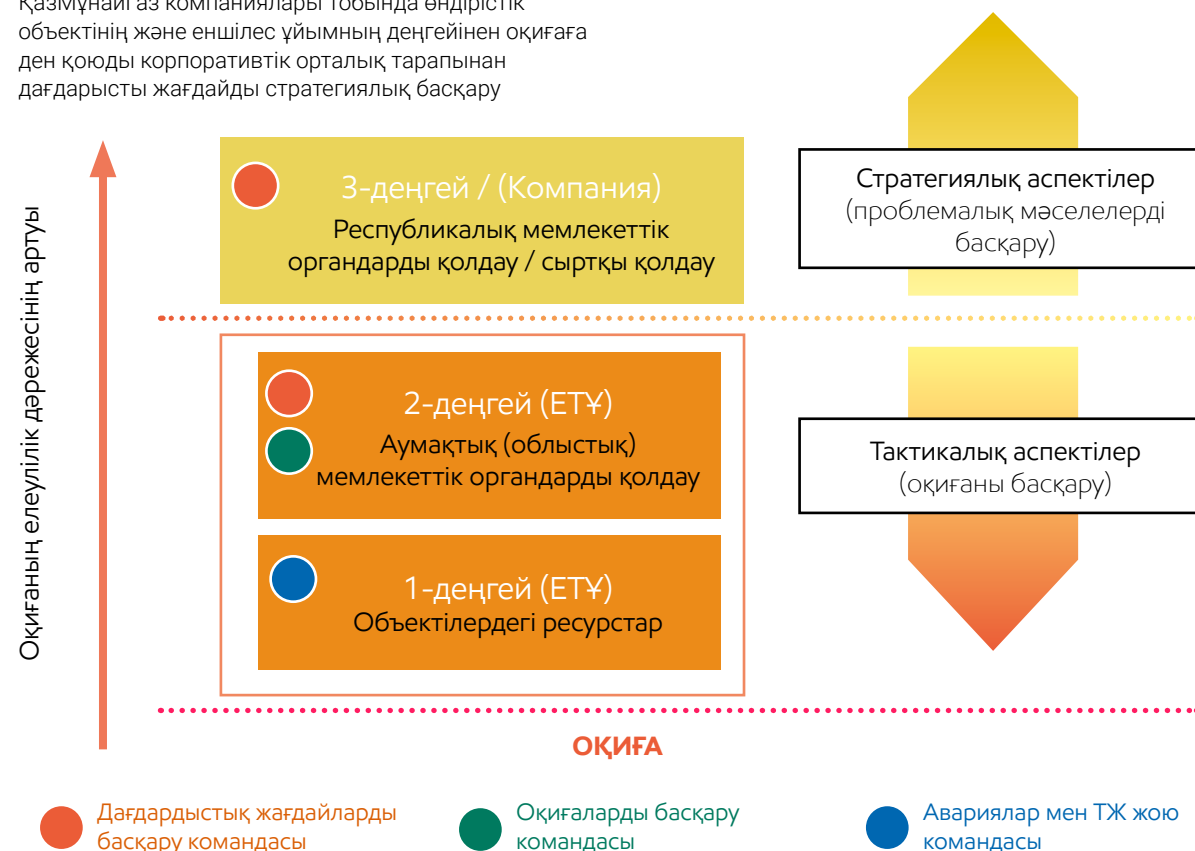
2019 жылғы тамызда және қазанда Атырау облысында газ-мұнай-су білінуі және жерасты жабдығын кейіннен шығара отырып, газ білінудің екі оқиғасы орын алды.

Компания қалпына келтіру жұмыстарының кешенін жүргізді. Алынған сабақтарды талдау нәтижелері бойынша болашақта ұңғымалардың сапасы мен қауіпсіз өткізілуін қамтамасыз ету бойынша түзету іс-шараларының жоспары әзірленді.

Төтенше (дағдарыс) жағдайларын жоюға дайындық

Ден қоюдың жеделдігін қамтамасыз ету, ықтимал дағдарыстық жағдайлардың ушығуына жол бермеу, салдарлардың ауырлығын және олардың туындауы салдарынан ықтимал залалды азайту мақсатында Дағдарыстық жағдайларды басқару жүйесі енгізілді. ҚазМұнайГаз компаниялары тобында өндірістік объектінің және еншілес ұйымның деңгейінен оқиғаға ден қоюды корпоративтік орталық тарапынан дағдарысты жағдайды стратегиялық басқару

деңгейіне күшейтуді қамтамасыз ететін үш деңгейлі басқару жүйесі қолданылады. 2019 жылы Дағдарыс жағдайларын басқару командасының бірінші оқуы өткізілді. ЕТҰ-да дағдарыс жағдайларын басқару жүйесі бойынша ішкі оқытулар жүргізілуде.

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕР

GRI 102-11, 103-1, 103-2, 103-3

Біз қоршаған ортаға әсерді төмендету және мейлінше азайтуға бағытталған кешенді шараларды қабылдау үшін табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану және қатысу аймағында қолайлы экологиялық жағдайды сақтау үшін қоғам алдындағы жауапкершілікті сезінеміз.

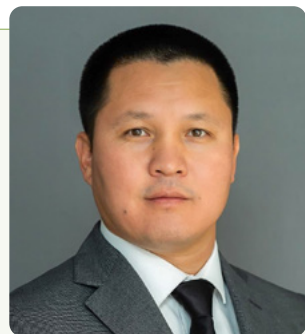
Ресейдің Дүниежүзілік жабайы табиғат қоры (WWF) және «КРЕОН» тобы БҰҰ Қоршаған орта жөніндегі бағдарламасымен (UNEP), CREON Capital және Ұлттық рейтингтік агенттігімен (ҰПА) ұйымдастырған 2019 жылғы экологиялық жауапкершілік саласындағы мұнай-газ компанияларының ашықтығының Еуразиялық рейтингінің қорытындысы бойынша ҚМГ рейтингті қатарынан үшінші жыл басқарып, Қазақстандағы ең экологиялық ашық және жауапты компания атағын тағы да растап, 1-ші орынға ие болды.

Зерттеу жүргізудің негізгі мақсаты – қоршаған ортаға түсетін жүктемені төмендетуге және көмірсутек

ресурстарын пайдалану тиімділігін арттыруға, сондай-ақ әлеуметтік-жауапты бизнесті жүргізуге ықпал ету.

2019 жылдан бастап рейтинг өзінің қамтылуын кеңейтті және Қазақстан, Ресей және Әзірбайжан компанияларын қоса алғанда, «еуразиялық» болды, келесі кезеңде Өзбекстан мен Түркменстанды қосу жоспарланып отыр. Рейтинг таңдауына Қазақстанның 14 мұнай-газ компаниясы кірді, олардың көмірсутегілерді өндіру көлемі жарты миллион тоннадан астам тоннаны құрады.

Бұдан басқа, ҚМГ 17 еншілес компаниясы арасында жеке зерттеу жүргізілді (қатысу үлесі кемінде 50%, сондай-ақ рейтингтің басқа талаптарына сәйкес). Бұл ретте рейтингке өндіруші активтер ғана емес, сонымен бірге өңдеу және тасымалдау бағыты бойынша компаниялар да енгізілді. Онда «Интергаз Орталық Азия» АҚ, «Ембімұнайгаз» АҚ көшбасшылық орынға ие болды.

«Компания қоршаған ортаны қорғау саласындағы көрсеткіштерді жақсартуға жүйелі түрде қол жеткізуде. Ілеспе мұнай газын тиімді пайдалануды арттыру бойынша жүргізілген іс-шаралар нәтижесінде атмосфералық ауаға ластаушы заттар мен парниктік газдардың шығарындылары айтарлықтай қысқарды, қалдықтарды, оның ішінде тарихи қалдықтарды кәдеге жарату және ластанған жерлерді қалпына келтіру жөніндегі іс-шаралар орындалуда. Бағдарламаның өткізілетін және жоспарланған іс-шараларының арқасында жер үсті табиғи көздерінен су тұтыну азайтылатын және сарқынды сулардың сапалық құрамы жақсартылатын болады. Маңғыстау облысында тұщыту зауыты салынып жатыр. Жаңаөзен қаласының әкімдігімен «Кендірлі» демалыс аймағы ауданында тұщыту зауытын салу бойынша өзара түсіністік пен ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойылды. Ультрасүзгілеу және кері осмос қондырғыларында ағындарды терең тазарту МӨЗ-ге бұған дейін қалалық сумен жабдықтау жүйелерінен алынатын жылына 1,5 млн м³ дейін таза суды үнемдеуге мүмкіндік береді. Осылайша, ҚМГ қатысу өңірлерінде қолайлы экологиялық жағдайды сақтауға үлес қосады» – деді **Еңбекті және қоршаған ортаны қорғау жөніндегі басқарушы директор Сақтағанов Қайрат Таубайұлы**

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы басым жобалар

- Тарихи ластануларды жою, сондай-ақ қоршаған ортаға теріс әсер ету көздерін (жұмыс істемейтін ұңғымаларды, сарқынды су жинағыштарды, полигондар және өзге де өндірістік объектілерді) жою;
- Технологиялық шешімдерді жетілдіру жолымен қоршаған ортаға шығарындыларды төмендету, мысалы, отын мазутын технологиялық пештерде отын ретінде пайдаланылатын отынға/табиғи газға ауыстыру, жаңа буын қоспаларын пайдалану, өндірістік объектілердің аумағын көгалдандыру және абаттандыру, жабдықтарды ауыстыру жөніндегі іс-шаралар, газды қайта өңдеу бойынша өндірістік қуаттарды кеңейту, газды қайта өңдеу бойынша қондырғыларды салу және т. б.
- Ластаушы заттардың төгінділерін қысқарту: «Тазалық» жобасы: «АМӨЗ» ЖШС ағынды сулардың тазарту құрылыстарын жаңғырту және «Бұзылған арқалық» булану алаңдарын қалпына келтіру;
- 3 000 м³ көлемінде таза техникалық су көлемін ұлғайту үшін градирняларды күрделі жөндеу, тазарту құрылыстарын тазалау тиімділігін жақсарту.

NAMA климаттық жобасы шеңберінде ҚТГӨ «Автокөлік құралдарын Аи, Дт дәстүрлі отынынан КПП пайдалануға (парккі жаңарту) ауыстыру» іс-шарасы шеңберінде өз автопаркіндегі газ АТиСТ үлесінің одан әрі өсуін жоспарлап отыр. 2020–2024 жылдар кезеңінде автопарк құрылымын жаңғырту есебінен газ автомобильдерінің үлесі (Еуро 3 классына төмен емес) 35 пайызға дейін өсуі тиіс. СКГ пайдаланатын жаңа 16 автомобильді және КПП-ны пайдаланатын 46 автомобильді жаңарту (сатып алу) жолымен отынды тұтыну құрылымын және автокөлік класын жақсарту ҚТГӨ көлігінен зиянды заттардың шығарылуын айтарлықтай төмендетуге мүмкіндік береді. Егер 2018 жылы көліктен зиянды заттардың шығарылу көлемі 17 962 тоннаны құраса, онда 2024 жылы бес жылдың барлық кезеңінде шамамен 600 млн теңгені қажет ететін белгіленген іс-шараларды өткізгеннен кейін осы шығарындылар тиісінше жылына 17 144 тоннаға дейін немесе 4,6%-ға төмендеуі мүмкін.

Сақтық қағидатына (БҰҰ-ның қоршаған ортаны қорғау және дамыту жөніндегі Рио-де-Жанейро декларациясының 15-қағидаты, 1992 ж.), сондай-ақ біздің менеджмент жүйеміздің талаптарына және ҚР заңнамасының талаптарына сәйкес әрбір жобаны іске асыру кезінде қабылданатын басқарушылық және шаруашылық шешімдер нұсқаларының экологиялық және өзге де салдарларын анықтау, қоршаған ортаны сауықтыру, табиғи экологиялық

жүйелер мен табиғи ресурстардың жойылуын, тозуын, бүлінуін және сарқылуын болдырмау бойынша ұсынымдарды әзірлеу үшін қоршаған ортаға әсерін бағалау (ҚОӘБ) жүргізіледі. Бұдан басқа, әрбір жобаны жобалау сатысында мүдделі тараптар өкілдерінің: әкімшілік, мемлекеттік және бақылаушы органдардың, ғылыми-зерттеу ұйымдарының, қоғамдық бірлестіктердің, жергілікті халықтың, бұқаралық ақпарат құралдарының қатысуымен қоғамдық тыңдаулар өткізіледі. Біз барлық мүдделі тараптардың ҚОӘБ жобаларына қол жеткізуін, ескертулер мен ұсыныстарды қабылдауды және тіркеуді қамтамасыз етеміз. ҚМГ компаниялар тобының ҚОӘБ-ның барлық жобалары мемлекеттік экологиялық сараптама объектісі болып табылады және жобаның барлық өмірлік циклі ішінде Компанияның ресми сайтында, жергілікті билік органдарының веб-сайттарында мүдделі жұртшылық үшін қолжетімді. 2018–2019 жылдары жергілікті қоғамдастықпен және қоғамдық ұйымдармен 77 кездесу, соның ішінде 2019 жылы 27 кездесу және 2018 жылы 50 кездесу өткізілді. Қоғамдық тыңдаулар нәтижелері бойынша мүдделі тараптардың ұсынымдары мен пікірлерін ескеретін тиісті шаралар қабылдануда.

Экологиялық тәуекелдерді тиімді басқару үшін Компания табиғатты қорғау қызметін басқару тәсілдерін үнемі жетілдіріп отырады және қоршаған ортаны қорғауға қажетті ресурстарды бөледі.

Экологиялық шығындар нормативтік эмиссиялар үшін салық төлеуді, табиғат қорғау іс-шараларына арналған шығындарды, сақтандыруды, қоршаған ортаны қорғау саласындағы өтемақы іс-шараларын, қоршаған ортаға әсердің алдын алуға арналған

Экологиялық төлемдер мен шығындардың динамикасы, млрд теңге

инвестицияларды және т. б. қамтиды. Біз тарихи қалдықтарды өңдеуге және ластанған жерлерді қалпына келтіруге арналған бюджетті ұлғайттық. 2015 жылдан бастап қалдықтарды қайта өңдеуге инвестициялар 3 есе ұлғайды және қоршаған ортаны қорғауға арналған барлық шығыстардың үштен бірінен

астамын құрайды. Сонымен қатар атмосфералық ауаға шығарындыларды қысқартуға байланысты эмиссия үшін төлемдердің төмендегені байқалып отыр. 2019 жылы қоршаған ортаны қорғауға арналған шығындар 18,8 млрд теңгені құрады, ол 2018 жылға қарағанда 2,4 млрд артық.

Энергетикалық ресурстарды пайдалану және энергия тиімділігін арттыру

GRI 103-1, 103-2, 103-3

Қоршаған ортаны қорғау және өндіріс тиімділігін арттыру саласындағы бір міндет ретінде біз энергия тиімділігін арттыру саласындағы қызметті жалғастыру екенін көріп отырмыз. Корпоративтік орталық энергия тұтыну және энергия тиімділігі көрсеткіштері бойынша деректерді жинайды және талдайды, прогресті бақылайды және жақсарту мүмкіндіктерін сәйкестендіреді, өткен кезеңмен және саланың ұқсас компанияларының (IOGP) көрсеткіштерімен бенчмаркинг жүргізеді.

Компанияның энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы қызметі «Энергетикалық менеджмент жүйесі» ISO 50001 халықаралық стандартының әдіснамасына негізделеді, ол осы қызметте жүйелі басқару бойынша ең үздік жалпы танылған халықаралық тәжірибе болып табылады.

2017 жылдан бастап ҚМГ-де ҚМГ еншілес пен тәуелді ұйымдарының, оның ішінде бірлесіп бақыланатын ұйымдары мен бірлескен кәсіпорындарының энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру жөніндегі

2017–2020 жылдарға арналған Жол картасы жұмыс істейді. Энергия үнемдеу бойынша Жол картасының мақсаттары:

- жоғары басшылықтың жауапкершілігін арттыру, энергия үнемдеу және энергия тиімділігі үшін жауапты басшыларға энергия тиімділігі бойынша ҚНҚ енгізу;
- энергетикалық ресурстарды ұтымды пайдалануды қамтамасыз ету;
- энергия үнемдеу іс-шараларын жүргізудің энергетикалық тиімділігін арттыру есебінен төлем жүктемесін төмендету;
- энергетикалық жабдықтарды салу, қайта жаңарту, күрделі жөндеуді сатып алу кезінде энергетикалық тиімділікті қамтамасыз ету;
- энергетикалық тиімділікті арттыруға, оның ішінде энергия сервистік шарттар (келісімшарттар) талаптарында жеке инвестицияларды тарту;
- энергетикалық тиімділік талаптары мен көрсеткіштерінің сақталуын бақылау жүйесін жетілдіру;
- энергия үнемдеу және энергетикалық тиімділікті арттыру саласындағы заңнама талаптарын сақтау.

Энергия ресурстарын тұтыну

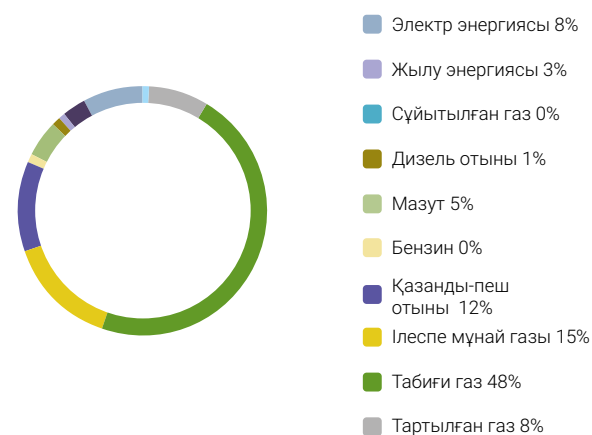
GRI 302-1

Есепті жыл ішінде отын-энергетикалық ресурстардың барлығы 182,8 млн ГДж болды, ол 2018 жылғы деңгейден 9%-ға жоғары, оның ішінде электр энергиясын тұтыну көлемі 12,7 млн ГДж, жылу энергиясы – 4,7 млн ГДж, мотор отыны – 1,7 млн ГДж, қазандық-пеш отыны 163,7 ГДж құрады. Энергия тұтыну көлемі «Мұнай мен газды өндіру», «Мұнай және газ көлігі» және «Мұнай мен газды өңдеу» үш бизнес процесс арасында бөлінген.

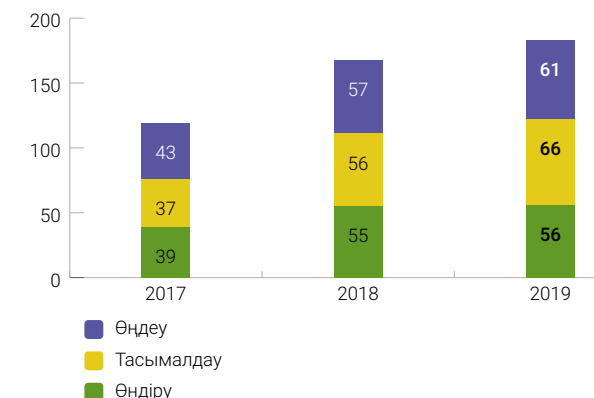
2018 жылмен салыстырғанда энергия ресурстарын тұтынудың ұлғаюы, бірінші кезекте, өндірістің өсуімен және мұнайды өңдеу тереңдігін ұлғайту және табиғи және илеспе газды өз қажеттіліктеріне тұтыну үшін жаңа технологиялық қондырғыларды енгізумен байланысты.

2019 жылы ҚМГ компаниялар тобы бойынша меншікті генерациялайтын энергияның көлемі электр энергиясының 642,8 млн кВт және жылу энергиясының 3 850,6 мың Гкал құрайды.

Түрлері бойынша энергия ресурстарын тұтыну, %

Қызмет бағыттары бойынша энергия тұтынуға қосқан үлесі

Ұйымнан тыс жерлерде энергия тұтыну

GRI 302-2

Қазіргі уақытта біз ұйымның ішінде ғана энергетикалық ресурстарды тұтынуды есепке аламыз,

осыған байланысты ұйымнан тыс энергияны тұтыну осы Есепте көрсетілмеген.

Энергия тұтынуды қысқарту

GRI 302-4

Жалпы алғанда ҚМГ компаниялар тобы бойынша мұнай өңдеу тереңдігінің ұлғаюына және кен орындарының сулануының ұлғаюына байланысты энергия ресурстарын тұтынудың артуы байқалғанына қарамастан, біз өндірістік процестерді жетілдіруге және олардың энергия тиімділігін арттыруға көп көңіл бөлеміз. Отын-энергетикалық ресурстарды тұтынуды үнемдеу ҚМГ компаниялар тобындағы энергия үнемдеу және энергия тиімділігі жөніндегі жол картасының ТНҚ-нің бірі болып табылады. Жол картасы энергетикалық ресурстарды ұтымды пайдалануды қамтамасыз ету, энергия тиімділігін арттыру нәтижесінде төлем жүктемесін төмендету,

басшылықтың энергия тиімділігі мәселелеріне қатыстырылуын арттыру, сондай-ақ энергия үнемдеу және энергия тиімділігі мәселелері бойынша заңнамалық талаптарды орындау мақсатында әзірленді. Тиісті іс-шараларды орындау Қазақстандағы мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектілері болып табылатын біздің ЕТҰ-ға қолданылатынын атап өту керек. Мәселен, бұл тізілімге мұнай мен газды өндіру, тасымалдау және өңдеу бағыттары бойынша активтерді қоса алғанда, ҚМГ 14 ЕТҰ кіреді.

Топтың энергия үнемдеу және энергия тиімділігін дамытудың негізгі стратегиялық

бағыттары-технологиялық жабдықтарды жаңғырту, энергия үнемдеу технологияларын енгізу, жылу энергиясын өндіру мен тұтынуды оңтайландыру, сондай-ақ генерациялаудың жеке көздерін, оның ішінде шикі газды пайдалана отырып дамыту.

2019 жылы энергия үнемдеу және энергия тиімділігі бойынша 69 іс-шара орындалды, отын-энергетика ресурстарын жоспарлы жылдық үнемдеуі 0,8 млн ГДж, заттай мәнде электр энергиясының 11,3 млн кВт, жылу энергиясының 91,3 мың ГДж, табиғи газдың 8 508 мың м³ құрайды.

Ағымдағы жылы «Ембімұнайгаз» АҚ мен «Қаражанбасмұнай» АҚ энергетикалық аудиті басталды, «Өзенмұнайгаз» АҚ, «Маңғыстаумұнайгаз» АҚ, «Қазақтүрікмұнай» ЖШС, «Қазақойл Ақтөбе» ЖШС, «Павлодар МХЗ» ЖШС, «ПетроҚазақстан Ойл Продактс» ЖШС және «ИнтерГаз Орталық Азия» АҚ 2020 жылы энергия аудиттерін жүргізуге арналған тендерлік рәсімдер өткізілуде. Энергетикалық аудит нәтижелері бойынша келесі 5 жылға энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру жөніндегі іс-шаралар енгізуге ұсынылатын болады.

Жаңартылатын энергия көздері

GRI 063

Өткен жылдары «ҚазТрансГаз» АҚ еншілес және тәуелді ұйымдарына енгізілген жаңартылатын энергия көздері (бұдан әрі – ЖЭК) тиімді жұмыс істейді: «Waterkotte» үлгісіндегі жылу сорғылары; монокристалды күн панельдері (батареялары); термоэлектрогенераторлар (Closed cycle vapor turbogenerator).

ҚМГ компаниялар тобы бойынша 2019 жылғы дереккөздер бөлінісінде өндірілетін (шығарылатын) жаңартылатын энергияның жалпы көлемі:

Энергия сыйымдылығы

GRI 302-3

2019 жылы Компаниялар тобы бойынша орташа есеппен көмірсутектерді өндіру бағыты бойынша меншікті энергия тұтыну өндірілген КСШ тоннасына 2,4 ГДж (2018 жылы 2,38 ГДж) құрады, бұл 2018 жылы өндірілген көмірсутектердің тоннасына 1,5 ГДж құраған IOGP Халықаралық мұнай мен газ өндірушілер қауымдастығының көрсеткішімен салыстырғанда 60%-ға жоғары болып отыр. Мұнай өндіруде энергия ресурстарын меншікті тұтынудың артуы, бірінші кезекте, кемел кен орындарында өндірудің сулануының өсуімен байланысты, себебі, суланудың өсуі өндірілетін сұйықтықтың меншікті тығыздығы

МӨЗ-де HSB Solomon Associates LLC (бұдан әрі – Соломон) компаниясының әдіснамасы бойынша үздік әлемдік зауыттармен салыстырғанда МӨЗ дамуының ағымдағы деңгейіне зерттеу жүргізу жөніндегі жұмыс жалғастырылып жатыр. Соломон зерттеулерінің мақсаты: негізгі көрсеткіштерді анықтау – «Соломон индекстерін» – салыстырмалы базистегі МӨЗ, яғни қолда бар қуаттар қаншалықты тиімді пайдаланылады. Тиімділік көрсеткіштері көлемі мен конфигурациясы бойынша ұқсас МӨЗ-ді салыстыруға арналған және оларды МӨЗ жұмысының нәтижелерін (өндірістік, сондай-ақ экономикалық) әртүрлі топтар бойынша басқа МӨЗ жұмысының нәтижесімен салыстыруға мүмкіндік беретін жедел салыстырулар үшін пайдаланған жақсы.

Сондай-ақ өндіруші активтерде «Өндірісті үздіксіз жетілдіру жүйесі» жобасы шеңберінде электр энергиясын комерциялық және техникалық есепке алуды енгізу жоспарлануда. Осы жобаны іске асыру электр энергиясының нақты техникалық есебін ұйымдастыру, электр энергиясын ұтымды бөлу және тұтыну есебінен электр энергиясына жұмсалатын шығындарды азайтуға әкеледі.

- Жылу сорғыларымен геотермальды (жылу) энергиясын өндіру – 623,808 Гкал.
- Күн панельдерімен электр энергиясын өндіру – барлығы 96 377 кВт*сағ (7 884 кВт*сағ + 88 493 кВт*сағ).
- Термоэнергогенераторлармен (ТЭГ – Ренкин циклі) электр энергиясын өндіру – 240 900 кВт*сағ.

және өндірудің механикаландырылған тәсілдеріне тиісінше тұтынылатын энергия артатындықтан.

2019 жылы «Мұнайды өңдеу» бағыты бойынша меншікті энергия тұтыну МӨЗ бойынша орташа есеппен бір тоннаға шаққанда 3,7 ГДж (2018 жылы 3,5 ГДж) құрады. Бұл көрсеткіш еуропалық зауыттардың көрсеткішінен 19%-ға жоғары, бұл бірінші кезекте мұнай өңдеу кәсіпорындарының орналасқан жерінің қатаң климаттық жағдайларына байланысты.

Су ресурстарын пайдалану

GRI 103-1, 103-2, 103-3

Су ҚМГ-нің барлық өндірістік процестерінің ажырамас бір бөлігі болып табылады. Компания өз қызметінде су тұтыну көлемін қысқартуға, су ресурстарын пайдалану тиімділігін арттыруға, суды қайта және айналымдағы пайдалануын арттыруға, ағын судың сапасын арттыруға және табиғи су объектілеріне әсерін мейлінше азайтуға ұмтылады.

ҚМГ компаниялары тобының су ресурстарын пайдалану бөлігіндегі қызметі корпоративтік орталықта шоғырландырылады, онда компанияның елдің су ресурстарына жиынтық әсері талданады. Корпоративтік орталық жетістіктерді, проблемаларды, тәуекелдерді де талдайды және жақсарту үшін салаларды, болашақтағы қызмет үшін мақсаттар мен міндеттерді айқындайды, су тұтыну серпініне және оның кеңістіктік бөлінуіне салыстырмалы талдау жүргізеді.

2018 жылы Компанияда кейінгі жылдары компаниялар тобына біртіндеп енгізілетін су ресурстарын басқару жөніндегі корпоративтік стандарт (бұдан әрі – Стандарт) қабылданды. Стандарт ҚМГ-нің су ресурстарын пайдалану бөлігінде ҚМГ басты қағидаттарын – 8 «Су» қағидатын ұстанады, ҚМГ еншілес және тәуелді компанияларында су ресурстарын басқару тәсілдемесін жүйелендіреді, сондай-ақ Компания басшылары мен қызметкерлерінің тұщы суды сақтау мәселесіне бейілділігін арттыруға көмектеседі.

«ПетроҚазақстан Ойл Продактс» ЖШС

Тазарту құрылыстарын жаңғырту жөніндегі жұмыстардың аяқталуының арқасында мұнай өнімдері мен өлшенген заттар бойынша өндірістік ағынды суларды тазарту тиімділігі 76%-дан 98%-ға дейін жақсартылды, бұл қоршаған ортаға эмиссияларды қысқарту есебінен экологиялық жүктемені төмендетеді.

Ультрасүзгілеу және кері осмос қондырғыларына сарқынды суларды тазартудың қосымша кезеңдері енгізілді. Тазартылған ағынды су кәсіпорынның айналымы сумен жабдықтау жүйесінде пайдаланылады және нормативтік талаптарға сәйкес келеді. Ультрасүзгілеу және кері осмос қондырғыларында ағындарды теңіз тазарту бұған дейін қалалық сумен жабдықтау

Тұщытқыш қондырғыларды салу

Тұщыту зауытын Маңғыстау облысының «Кендірлі» демалыс аймағы ауданында салу жоспарлануда. Болжалды қуаты тәулігіне 50 мың текше метрді құрайды. Қазіргі уақытта Жаңаөзен қаласы Қиғаш өзенінен Еділ суын тасымалдау жолымен 2 000 км қашықтықта ауыз сумен жабдықталып отыр.

жүйелерінен алынатын жылына 1,5 млн м³ дейін таза суды үнемдеуге мүмкіндік береді.

2019 жылы тазартылған ағынды суларды және қайта пайдаланылған өнеркәсіптік ағындарды қайтару көлемі 882,721 мың м³ құрады, оның ішінде – өртке қарсы жүйеге 645,430 мың м³ ағын су қайтарылды. Таза суға баламалы 184 млн теңге үнемделді. «Терең тазарту – ультрасүзгілеу және кері осмос» қондырғыларынан кейін айналымды сумен жабдықтау блогын толықтыру түрінде тазартылған ағынды судың 237,291 мың м³ пайдаланылды, бұл таза техникалық судың баламалы көлемін қосымша үнемдеуге мүмкіндік берді.

«Атырау МӨЗ» ЖШС

«Атырау МӨЗ» ЖШС қазіргі кезде жүзеге асырып отырған негізгі табиғатты қорғау іс-шараларының бірі өзінде мыналарды қамтитын «Tazalyq» жобасы болып отыр:

1. 2019–2022 жылдары «Механикалық тазарту құрылыстарын реконструкциялауды»;
2. 2019–2023 жылдары «Биологиялық тазарту құрылыстарын реконструкциялауды және толық тазарту қондырғысын салуды»;
3. 2020–2022 жылдары «АМӨЗ» ЖШС булау өрістерін реконструкциялауды». Бүлінген жерлерді қалпына келтіру және ашық арнаның орнына жер асты құбырын салу жоспарлануда.

Тазарту құрылыстарын жаңғырту ағындардан ластаушы заттардың 99%-ға дейін кетіруге мүмкіндік беретін сарқынды суларды тазартудың көп сатылы жүйесін қолдану есебінен Орал өзенінен су алуды азайтуға көмектеседі, демек, тазартылған сарқынды суларды өндіріске қайтаруға мүмкіндік беретін суды қайта пайдалануды бірнеше есе арттырады. Бұл жоба булану алқаптарын пайдалануды тоқтатуға, Атырау қаласының жерасты суларына, флорасына, фаунасына және атмосфералық ауасына әсерін болдырмауға мүмкіндік береді. Жобаның аяқталуы 2023 жылдың соңына жоспарланды.

Өңір су ресурстары шектеулі жартылай шөлейт аймақта орналасқандықтан, Маңғыстау облысында сумен қамтамасыз ету мәселесі өте күрделі болып отырғаны белгілі. «Астрахань-Маңғышлақ» су құбыры мұнай-газ өндіруші кәсіпорындардан басқа, Волга суымен халықты, өнеркәсіп объектілерін,

коммуналдық және бюджеттік ұйымдарды, ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірушілерді қамтамасыз етеді. Алайда, суды тұтыну көлемі халықтың өсуі мен жаңа кәсіпорындардың пайда болуынан өсіп келеді, соның салдарынан ауыз сумен қамтамасыз ету жүйесінің жақсарғанына қарамастан, су таратқыштың қуаты жетпейді.

Бұдан басқа, ҚМГ өңірді сумен тек суағар арқылы ғана емес, тұщыту қондырғыларының көмегімен де қамтамасыз етеді. Қазіргі уақытта Қаражанбас кен орнында тұщыту зауытының құрылысы жүріп жатыр, ол өңір үшін Еділ суының көлемін тәулігіне 17 мың текше метрден кем емес босатуға мүмкіндік береді.

Барған өңірінде өндірістік қызметті жүзеге асыра және өзінің жауапкершілігін сезіне отырып, ҚМГ

компаниялар тобы Маңғыстау облысының үдемелі әлеуметтік-экономикалық дамуына қызығушылық танытып отыр. Тұщыту қондырғыларының құрылысы Маңғыстау облысы ғана емес, Атырау облысының тұрғындарына да оң әсерін тигізеді.

2019 жылы ҚБМ-да тұщытқыш зауыттың құрылыс-монтаждау жұмыстары басталды. Тұщыту зауытын пайдалануға енгізу 2020 жылғы желтоқсанға жоспарланды. Қойнауқаттағы суды тұщыландыру зауыты қабаттағы суды өңдеу және кәдеге жарату және қойнауқатқа бу айдау әдісімен Қаражанбас кен орны қойнауқаттарының мұнай беруін арттыру мақсатында техникалық сумен жабдықтауға арналған. Бұл Қазақстандағы шетелдік технологиялар базасында және шетелдік инвестициялар есебінен салынған алғашқы зауыт болады.

Су ізі

GRI 303-1, 303-2, 303-3, 306-1, 065

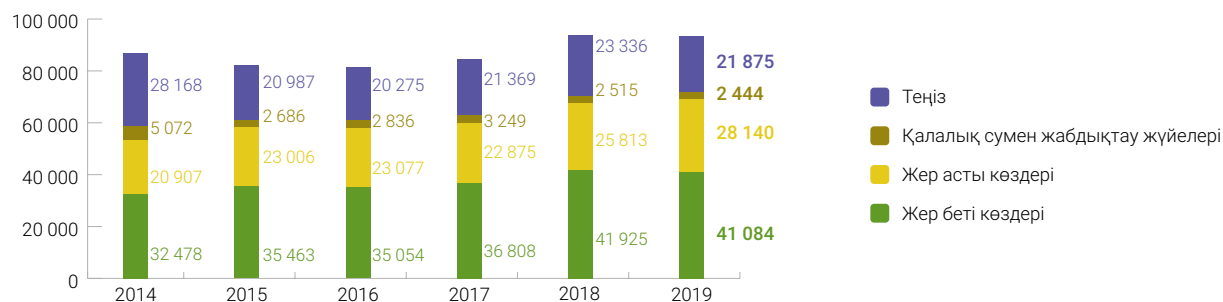
ҚМГ компаниялар тобының жалпы бас тоғаны 2019 жылы 93,609 млн м³ құрады, ол бұрынғы деңгейінде қалды (2018 жылы 93,660 млн м³ құрады).

2018 жылдан бастап «Барлау және өндіру» бағыты бойынша су алу көлемі қабаттық қысымды ұстап тұру үшін теңіз суын алуды арттыру есебінен, сондай-ақ өндірістік қажеттіліктерге техникалық су алуды көбеюі есебінен ұлғайтылды.

2018 жылдан бастап су тоғанының ұлғаюы «Мұнай өңдеу» бағыты бойынша МӨЗ-ді жаңғыртудың аяқталуына және осыған орай мұнай өңдеу көлемі мен тереңдігінің ұлғаюына байланысты болды.

2019 жылы компаниялар тобы 10,980 млн м³ ағынды суды (2018 жылы 10,847 млн м³) бөлді. ҚМГ кәсіпорындарының ағынды суларының негізгі қабылдағышы (және соңғы пункті) мамандандырылған әртүрлі қабылдағыштар: тоған-жинақтағыштар, булану өрісі және сүзу өрісі болып табылады. Бұл объектілер ағынды суларды табиғи тазалауға және қоршаған ортаның ластануына жол бермеуге арналған техникалық құрылыстар болып

Дереккөздер бойынша бөліністегі ҚМГ компаниялар тобы бойынша бастоған, мың м³

2019 жылы ҚМГ компаниялар тобындағы операциялар түрлері бойынша су ресурстарын пайдалану – 93,6 млн м³

- Пайдаланбай берілді 25%
- Мұнай мен газды тасымалдау 1%
- Шар.-ауыз су 3%
- МӨЗ басқа да өндірістік қажеттіліктері 4%
- МӨЗ-да бу шығару 5%
- МӨЗ айналма сумен толтыру 7%
- БӨ басқа да өндірістік қажеттіліктері 1%
- Бұрғылау, айдау, ҰКЖ және ҚГЖ 3%
- Қабаттық қысымды ұстап тұру айдау 51%

табылады. Өз жинақтауыштары жоқ кәсіпорындар арнайы компанияларға тазарту және кәдеге жарату үшін ағындар береді. Экологиялық заңнамада белгіленген төгілетін су сапасының нормативтеріне ағынды суларды тазартудың механикалық және биологиялық әдістерін пайдалану есебінен қол жеткізіледі.

Қайта тазартылған су көлікті жуу, шаң басу және өртке қарсы жүйелерді толықтыру үшін қайта қолданылады. Бұл ретте тазартылған ағынды судың елеулі көлемі қайта тек мұнай өңдеу зауыттарында ғана пайдаланылады, онда 2019 жылы тазартылған ағынды судың 3,2 млн м³ қайта пайдаланылды (2018 жылы 4,1 млн м³ қайта пайдаланылған), негізінен бұл су айналма сумен жабдықтау блоктарын толықтыру үшін пайдаланылады. ҚМГ зауыттарында суды қайта пайдалану проценті 19% құрады, 2018 жылмен салыстырғанда («Мұнай өңдеу» бағыты бойынша су жинау көлемінен) 7%-ға төмен.

2019 жылы қайта пайдаланылатын су көлемінің төмендеуі 2018 жылмен салыстырғанда ПМХЗ-дағы зауыттың технологиялық қондырғыларының жалпы су тұтынуының азаюына байланысты болды.

АМӨЗ-де қайта пайдаланылатын су көлемінің төмендеуі СӨБ қондырғысынан шығатын жерде тазартылған ағындарда тұздың болуы себебінен, сондай-ақ санитарлық-қорғау аймақтарын суаруға тазартылған ағындарды пайдалануды толық тоқтатуға байланысты, өйткені санитарлық қорғау аймағының аумағы сортаң топырақта орналасқан және табиғи тұздануы бар.

2023 жылы СӨБ қондырғысының ағындарын толық тазарту блогын қайта құру аяқталғаннан кейін тазартылған ағындарды 50% қайта пайдалану жоспарлануда.

2019 жылы ҚМГ МӨЗ айналмалы сумен жабдықтау жүйелерінде 463 млн м³ (2018 жылы – 399 млн м³ су) пайдаланылды (айналып жүрді).

2018 жылмен салыстырғанда 2019 жылы айналма су көлемінің айналып жүруінің артуы МӨЗ жаңғыртылғаннан кейін салынған жаңа қондырғыларды енгізуге байланысты.

ҚМГ МӨЗ айналмалы сумен жабдықтау жүйелерінде айналысты

	2015	2016	2017	2018	2019
Айналма судың көлемі, млн м³	293,2	320,8	331,9	360,1	424,1

2019 жылы «Мұнай өңдеу» бағытындағы операциялар түрлері бойынша су ресурстарын пайдалану, 16,2 млн м³

- Пайдаланбай берілді 3%
- Шар.-ауыз су 5%
- Басқа өндірістік қажеттіліктер 25%
- Бу шығару 29%
- Айналма суды толтыру 38%

Мұнай өндіру процесінде ілеспе-қабаттық сулар – жер бетіне су-мұнай эмульсиясы алынатын т. н. үлкен көлемі пайда болды, ол кейіннен су мен мұнайға гравитациялық әдіспен бөлінеді. Осылайша тұрып қалған су қойнауқатқа айдауға жіберіледі.

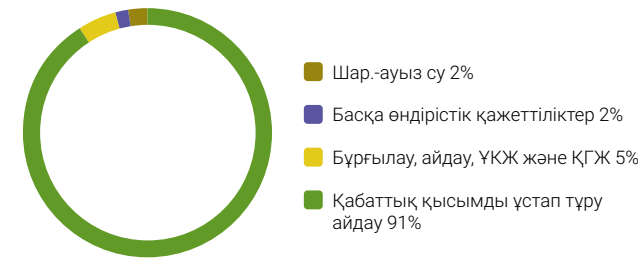
2019 жылы өндірілген ілеспе-қойнауқаттағы судың барлығы 129,1 млн м³ 99%-ы қабаттық қысымды ұстап тұру үшін кері қайтарылды, ал тек 1%-ы ғана сіңіргіш ұңғымаларға жіберілді. Жер бетіне алынатын ілеспе-қойнауқаттағы судың елеулі көлемі, сондай-ақ оның көлемінің біртіндеп ұлғаюы мұнай кен орындарының сарқылғаны (су деңгейінің ұлғайғаны) туралы куәландырады. 2019 жылы қабаттағы қысымды ұстап тұру үшін басқа көздерден 47,763 млн м³ су (19,4 млн м³ теңіз суы, 6,5 млн м³ Еділ және 21,8 жер асты көздерінен су) айдалды.

Ерекше экологиялық, шаруашылық, тарихи-мәдени және рекреациялық құндылықты білдіретін Компанияның қызметі Қазақстанның батыс өңірінің су

Қабатты қысымды қолдау үшін қойнауқатқа айдалғаны

	2015	2016	2017	2018	2019
Өндірілген ілеспе-қабаттағы су, млн м³	121,9	123,2	124,4	124,4	129,2

2019 ж. «Барлау және өндіру» бағытындағы операциялар түрлері бойынша су ресурстарын пайдалану, 52,4 млн м³

- Шар.-ауыз су 2%
- Басқа өндірістік қажеттіліктер 2%
- Бұрғылау, айдау, ҰКЖ және ҚГЖ 5%
- Қабаттық қысымды ұстап тұру айдау 91%

объектілеріне (Жайық, Қиғаш өзендері, Көкжиде құмдары, Пятимар су қоймасы) айтарлықтай әсерін

тигізеді. Сезімтал экожүйелерге теріс әсердің алдын алу үшін тұрақты мониторинг жүргізіледі.

Биоалуантүрлілікті сақтау және экологиялық мониторинг

GRI 103-1, 103-2, 103-3, 304-1, 304-4, 306-5, 0G4

Біз биоалуантүрліліктің – экологиялық игіліктің кепілі екенін түсінеміз.

БҰҰ ЖШ 7 және 8-қағидаттарына сәйкес «Іскер топтар сақтық қағидаттарына негізделген экологиялық мәселелерге тәсілдемені қолдауға тиіс, сондай-ақ қоршаған ортаның жай-күйі үшін жауапкершілікті арттыруға бағытталған бастамаларды алдын ала қабылдауға тиіс». Сонымен қатар ОДМ 14 және 15-тармақтары «теңіз экожүйелерін сақтауға және құрлық экожүйелерін сақтауға» бағытталған. Жауапкершілікті қабылдай және БҰҰ ЖШ-ға және ОДМ-ға бейілділік көрсете отырып, ҚМГ барған өңірлерінде Компания активтерінің биологиялық алуантүрлілігін (биоалуантүрлілікті) сақтау бойынша және қызметтің флора мен фаунаға әсерін барынша азайту бойынша жұмыс жүргізуде.

Биоалуантүрлілік мәселелерін басқару негізінде келесі негізгі қағидаттар жатыр:

- Экологиялық және әлеуметтік тәуекелдер мен әсерлерді анықтау және бағалау. Ол үшін болашақ қызметті жоспарлау кезінде біз биоалуантүрлілікке келтірілуі мүмкін әсерді бағалаймыз;
- Халықаралық практикаға сәйкес барлау жұмыстарын жүргізу және мұнай кен орындарын игеру процесінде келісімшарттық аумақтардағы экологиялық жағдайдың өзгеруін бақылау үшін, сондай-ақ биоалуантүрліліктің ықтимал залалдарын бағалау және нақтылау үшін ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мен қорық аймақтарына аса көңіл бөле отырып, тұрақты экологиялық мониторинг жүргізу;
- Ескерту және алдын алу іс-шараларын немесе әсерді төмендету жөніндегі шараларды, ал қалдық әсерлер сақталған жағдайда – қолайсыз әсерлердің салдарларын өтеу жөніндегі өтемақы іс-шараларын іске асыру;
- ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ саласындағы басқару жүйесін тұрақты жетілдіру.

Құрлықта жұмыс істейтін «Өндіру» бизнес-бағыты бойынша ҚМГ ЕТҰ тұрақты негізде өсімдіктер мен жануарлар дүниесіне мониторинг жүргізеді. Табиғи объектілердің жай-күйі туралы материалдарды жинау барысында мынадай зерттеулер жүргізіледі:

- флоралық зерттеулер;
- орнитологиялық зерттеулер;
- жердегі сүтқоректілерді бақылау.

Өсімдік жамылғысының мониторингі өсімдіктердің түрлік құрамы, молдығы, жалпы және жеке жобалық жамылғысы, түрлердің орналасуы, олардың фенологиялық дамуы және жалпы жағдайы көрсетіле отырып, фитоценоздарды мерзімді сипаттау әдісімен жүзеге асырылады. Мыналар ерекше аталып өтіледі:

- өсімдіктердің сирек, эндемиялық және реликтік түрлері;
- дамуы шаруашылық қызметпен ынталандырылған түрлердің болуы;
- өсімдік жамылғысының өзгеруі мен тозуының белгілері.

Сондай-ақ әртүрлі антропогендік әсер етуде, оның ішінде ластану да ерекше байқалатын мекендейтін жерлердің экологиялық ерекшеліктері сипатталады.

Жануарлар дүниесінің жай-күйіне өндірістік мониторинг жүргізу кезінде фауна объектілерінің мынадай санаттары анықталады: Қазақстанның Қызыл кітабына енгізілген жиі кездесетін түрлер, басым түрлер, эндемика түрлері және сирек кездесетін түрлер; әлеуетті қауіп төндіретін және осал түрлер; құстардың қоныс аударатын, отырықшыл және ұя салатын түрлері. Қанаттылардың ұялары есепке алынады және белгіленеді, фауна объектілерін кен орнының зерттелетін аумағы бойынша бөлу сипаты анықталады. Жануарлар дүниесін зерттеу барысында мекендеу жағдайлары, көбею мүмкіндігі, жемдік базасы, сүтқоректілердің, қанатты бауырымен жорғалаушылардың және қосмекенділердің мекендейтін орнының болуы және сипаты бағаланады.

Қазақстанның Қызыл кітабына және ХТҚО-ға енгізілген флора мен фаунаның сирек кездесетін және жойылып бара жатқан өкілдерінің түрлік құрамы мен санын айқындауға ерекше назар аударылады.

2018 жылғы 12 тамызда Әзірбайжан Республикасы, Иран Ислам Республикасы, ҚР, Ресей Федерациясы және Түрікменстанның қатысуымен Ақтау қаласында өткен Бесінші Каспий саммитінде Қазақстан Республикасы 2019 жылғы 8 ақпанда ратификациялаған Каспий теңізінің құқықтық мәртебесі туралы конвенцияға (бұдан әрі – Конвенция) қол қойылды. Қабылданған Конвенцияға сәйкес барлық Каспий маңы мемлекеттері Каспий теңізіндегі өзара тиімді экономикалық ынтымақтастықты дамыту үшін қолайлы жағдай жасауға ұмтылуда. Көмірсутектерді барлау мен өндіру азаматтардың әл-ауқатының өсуіне ықпал ететін Каспий маңы

Бүркіт

Фотосурет М. Пестов

мемлекеттерінің экономикалық дамуының маңызды бөлігі болып табылатынын ескере отырып, Каспий теңізінің экологиялық балансы мен бірегей экожүйесін сақтау ерекше маңызға ие болады. Бұдан басқа, Конвенцияда экологиялық мәселелерге ерекше назар аударылды, атап айтқанда барлық Каспий маңы мемлекеттерінің «Каспий теңізінің және оның барлық компоненттерінің экологиялық жүйесін қорғау және сақтау» міндеті жазылған. Конвенцияға сәйкес «Каспий теңізінің экологиялық жүйесі» Каспий теңізі

Біздің орналасқан өңірлерде қорғалатын табиғи аумақтар және жануарлар мен өсімдіктер әлемінің қозғалатын түрлері

Солтүстік Каспийдің республикалық маңызы бар қорықтық аймағы

Солтүстік Каспий Каспийдің ең өнімді бөлігі болып табылады. Теңіздің осы бөлігінің биологиялық ресурстары өте үлкен. Ихтиофаунаның негізгі кәсіптік объектілері, оның 25 түрі болып табылады, олардың ішінде ең құндысы – бекіре тұқымдастары, бассейнде олардың әлемдік қорының 70-80%-дан астамын құрайды.

Еділ (ҚР шегінде) және Орал өзендерінің сағаларымен бірге Солтүстік Каспийдің шығыс бөлігінің акваториясы Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағына кіреді. Каспийдің солтүстік бөлігіндегі сулы-батпақты алқаптар, әсіресе Еділ, Орал және Ембі өзендерінің сағалары, сондай-ақ теңіз жағалауы мен акваториясы іргелес жатқан

мен теңіз жақындығы әсерінен болатын құрлық шегіндегі адамды қоса алғанда, ауаның, судың және биологиялық организмдердің өзара әрекеттесетін компоненттері».

ҚР экологиялық заңнамасын сақтау шеңберінде, сондай-ақ Каспий теңізінің ерекше мәнін басшылыққа ала отырып, Каспий теңізінің Қазақстан секторында мұнай операцияларын жүргізу кезінде фондық экологиялық зерттеулер жүргізіледі, олар: түптік шөгінділер, бентос, фитопланктон, зоопланктон, су өсімдіктері, ихтиофауна және басқалар сияқты қоршаған ортаның компоненттері мен параметрлерін қамтиды.

Сондай-ақ ҚМГ авариялық жағдайлар кезінде биоалуантүрлілікке жағымсыз әсер етудің әлеуетті тәуекелдерін басқарады және мұнай мен мұнай өнімдерінің төгілуін жою жөніндегі жоспарларда жануарларды құтқару шараларын көздейді.

Теңіздегі операциялар кезінде біз мынадай қағидаларды мүлтіксіз ұстаймыз:

- Жобалық шешімдерді қатаң сақтау,
- «Нөлдік ағызу» қағидаты – барлық қалдықтар мен сарқынды сулар жағаға шығарылады,
- Барлық жүзу құралдарын балық қорғау құрылғыларымен және мұз суының болмауымен қамтамасыз ету,
- 1 сәуірден 15 шілдеге дейін уылдырық шашу кезеңінде өндірістік операцияларды жүргізуге тыйым салу,
- Өндірістік кемелерден балық аулауға тыйым салу,
- Ұңғымаларды сынауға және көмірсутек шикізатын түнгі уақытта жағуға тыйым салу,
- Пайдаланудың арнайы режимін сақтау.

Еуразия құрлығындағы аса маңызды алқаптар болып табылады, олар ұя салу, түлеу, маусымдық көші-қон және қыстау кезеңінде миллиондаған суда жүзетін және су маңындағы құстарды қолдауды қамтамасыз етеді. Солтүстік Каспий арқылы Еуразиядағы ең ірі, Сібір-Қара теңіз-Жерорта теңізі аралық жолының бірі өтеді.

Фондық зерттеулердің материалдары бойынша жағалаудан 20-60 км қашықтықта орналасқан Солтүстік-Шығыс Каспийдің ашық учаскелері арқылы құстардың 70-тен астам түрі қоныс аударады (олардың 5 түрі Қазақстанның Қызыл кітабына енгізілген сирек кездесетін құстар). Жағалау аймақтарында кішкене аққұтан, жалбағай, бірқазан, сұңқылдақ-аққу, қара ала үйректер, өгіз шағала

ұялайды. Сұлтанбалық, аққұйрық субүркіт және балықшы тұйғын да байқалады.

Жерүсті ценоздарында ҚР Қызыл кітабынан алынған 5 түрі ұя салады. Дала қыраны өте көп. Сирек құстардан бізтұмсық, қарала шалшықшы, кішкентай аққұтан кездесуі мүмкін.

Каспий теңізінде мекендейтін жалғыз ірі теңіз сүтқоректілері (ескекаяқтылар тобы) Каспий итбалығы (*Phoca caspica*) болып табылады. Бұл сүтқоректілердің эндемиялық түрі. Итбалықтар Каспий теңізіне таралған, бірақ олардың солтүстік бөлігіндегі саны жыл мезгіліне байланысты өзгеріп отырады. Теңіз акваториясы бойынша жануарлардың маусымдық таралу сипаты жылдық циклдің үш негізгі фазасымен: көбею, түлеу және шырлану кезеңімен айқындалады. Көбею орындары Солтүстік Каспийдің аязды қысында болады. Сәуір мен қыркүйек айлары аралығында итбалықтар шырлану

Каспий итбалығы

Фотосурет А. Устищенко

маусымын көбінесе Орта және Оңтүстік Каспийде өтеді. Жазда Солтүстік Каспийде жануарлардың аздаған түрі (шамамен 30 000 дарақ) мекендейді, популяцияның негізгі бөлігі Оңтүстік Каспийдің терең және суық суларында орналасқан. Күздің соңында олар суы қата бастайтын Солтүстік таяз су аймағына

көшеді. Популяцияның басым бөлігі Солтүстік Каспийде қазан-қараша айларында.

Қазақстанның және бүкіл Еуразия құрлығының биоалуантүрлілігін сақтау үшін осындай маңызды аумақ тұрақты мониторингті және қорғау іс-шараларын уақытылы жүргізуді қажет етеді. Әуелден өз қызметін жүргізуді бастағаннан бері ҚМГ Солтүстік Каспийде осы аймақтың табиғатын қорғау мәселелеріне көңіл бөлді.

Республикалық маңызы бар Новинский мемлекеттік табиғи (зоологиялық) қорықша жануарлар мен өсімдіктер әлемінің, оның ішінде тапсырыс – күзет режимі Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген өсімдіктердің көбеюіне оңтайлы жағдай жасау мақсатында құрылды.

«Жамбыл» учаскесі Каспий теңізінің солтүстік бөлігінде орналасқан. Келісімшарттық аумақ Каспий теңізінің қорық аймағының шегінде, сондай-ақ ішінара Новинск қорықшасының шегінде орналасқан, бірақ өндірістік алаңдары экологиялық сезімтал аймақтарға әсерін тигізбейді. Бұл учаскеде жоғары экологиялық сезімталдық кезеңінде өндірістік операцияларды жүргізуге шектеулер сақталуда. Зерттеу кезеңінде учаскелердің су аймағында қоршаған орта жағдайының қандай да бір қалыпсыз табиғи құбылыстары немесе ерекше алаңдаушылық тудыратын немесе табиғи емес факторлар тіркелмеген.

«Исатай» учаскесі Маңғыстау облысындағы Бозашы түбегінің жағалауынан солтүстікке қарай 45 км жерде Каспий теңізінің солтүстік бөлігінде орналасқан.

Өлі Құлтық (Үстірт) ертеректе Комсомолец шығанағы мен Өлі Құлтық пен Қайдақ қоқысы аумағында құстар түлейтін және ұшып келетін бөлігін қолданатын және солтүстік-шығыста кеңінен тараған Каспий теңізінің ең ерекше өкілі

Қарақұйрық

Фотосурет М. Пестов

қоқиқаздың мекендейтін жері болып табылады. Қоқиқаз (*Phoenicopterus roseus*) – сан жағынан азайған, құстардың жергілікті жерде ұя салатын түрі. Қазақстан фаунасындағы текті жалғыз өкіл. Қазіргі уақытқа дейін Қазақстандағы ұя салатын негізгі орындар – Теңіз көлі, Шалқар Теңіз көлі және Каспийдің солтүстік-шығыс жағалауы.

Комсомолец, өлі Құлтық және Қайдақ сары шығанағы ауданында әлі күнге дейін осы жерді жаз өткізетін және түлейтін мыңдаған құстар үнемі пайдаланады. Орталық Қазақстан отарындағы құстар сәуір және тамыз-қыркүйек айларында жергілікті жерде ұя салып, бастарын көбейтіп, осы аудандар арқылы ұшып өтеді. Жыл сайын Комсомол шығанағы арқылы 35 мыңға жуық құстар қоныс аударады.

Маңғыстау облысы. Маңғыстау облысының аумағында ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың кең желісі, оның ішінде Үстірт мемлекеттік табиғи қорығы мен республикалық маңызы бар Кендірлі-Қаясан қорық аймағы, сондай-ақ 8 қорық және 1 өңірге қарайтын табиғи саябақ бар. Маңғыстау облысының аумағында мекендейтін бауырымен жорғалаушылар түрлерінің ішінен ҚР Қызыл

кітабына (2010) *Elaphe sauromates* қара шұбар улы жылан енгізілген. Маңғыстау аумағында кәдімгі, кең таралған және кей жерлерде өте көп тараған ортаазиялық тасбақа мекендеген, дегенмен, ол Халықаралық табиғатты қорғау одағының (ХТҚО) Қызыл тізімінің критерийлері бойынша осал түрінің мәртебесіне ие.

Республикалық маңызы бар Кендірлі-Қаясан қорық аймағы тек дуадақ пен ителгінің тіршілік ету ортасын сақтау және табиғи өсімін молайту мақсатында құрылған. Белгіленген режимдер: қорық режимі, өзгермелі режим, реттелетін режим.

Үстірт мемлекеттік табиғи қорығы республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын аумақтардың жоғары санатына жатады. Үстірт мемлекеттік табиғи қорығын (ҮМТҚ) жасаудың басты мақсаты Қазақстанның табиғи шөлді аймағының бірегей кешендерін, тарихи ескерткіштерін, өсімдіктер мен жануарлар дүниесін табиғи жағдайда сақтау болып табылады. Қорық ҚР Қызыл кітабына және (немесе) ХТҚО халықаралық қызыл кітабына енгізілген бірқатар түрлердің мекендейтін негізгі орны болып табылады: қарақұйрық, үстірт тау қошқары – уриал, қарақұлақ, медода, ителгі, бүркіт, үкі, құзғын, жек дуадақ және т. б. Жетекші сарапшылардың пікірінше, ҮМТҚ ЮНЕСКО-ның дүниежүзілік мәдени және табиғи мұра объектілеріне қойылатын өлшемдерге сәйкес келеді және болашақта оның құндылығын жоғары халықаралық деңгейде тануды куәландыратын осы құрметті мәртебеге ие бола алады.

Үстірт МТҚ бақылауының тарихында тұңғыш рет 2018 жылы тірі Азиялық қабылан табылды. Бұрын Қазақстанда, оның ішінде Маңғыстау облысында 2007 және 2015 жылдары адамдарға қабылан осы аңның 3 фактісі бойынша ғана белгілі болды. Маңғыстауда қабыландар шекаралас Түрікменстаннан ауық-ауық келіп тұрады және олар азық-түлікпен (уриалдар мен қарақұйрықтар)

Фотосурет М. Пестов

қамтамасыз етілсе, адамдар тарапынан құдалау болмаған және олардың мекендейтін жерлері тиісінше қорғалған жағдайда жергілікті популяция құруы мүмкін. Қазіргі уақытта қабылан нақты мекендейтін Үстірт қорығынан Түрікмениядағы Копетдағқа дейінгі арақашықтық кемінде 600 км құрайды.

Сондай-ақ, қабыланның қазіргі уақытта Қазақстан фаунасының тізіміне және ҚР Қызыл кітабына енгізілмегенін атап өту қажет. Үстірт МТҚ қызметкерлері ҚР АШМ Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетіне азиялық қабыланды ҚР Қызыл кітабына дереу енгізу туралы ұсыныс жолдады, бұл оны тиімді қорғау үшін қажетті құқықтық мәртебені қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Соңғы онжылдықта өңір үшін сүтқоректілердің бірқатар жаңа түрлері: Батыс Үстіртте – ақ құлпынай жебеқұлақтылар, Солтүстік Үстіртте – үшкірқұлақты жарқанаттар мен ымырт жарқанаттар, Оңтүстік-Батыс Үстіртте – итаюлар, Маңғышлақ жазығы мен Қарағы ойпатында – жанат тәрізді иттер бар екендігі анықталды. Батыс Үстірттерде жолақты қорқаудың кездескені және бұл жерде 40 жылдан астам уақыт кездеспеген үнді жайраның іздері болғаны анықталған.

«Қансу» учаскесі Маңғыстау облысының Қарақия ауданында, ішінара Кендірлі-Қаясан қорық аймағы шегінде орналасқан және Үстірт мемлекеттік табиғи қорығымен шектеседі (учаске шекарасынан 2 км буферлік аймақ). 2016 жылы учаскеде геологиялық-барлау жұмыстары жүргізілген жоқ. Жоғары геологиялық, экологиялық қауіптерді, сондай-ақ экономикалық рентабельділікті ескере отырып, ҚМГ жобадан шығу туралы стратегиялық шешім қабылдады. 2019 жылы келісімшарт жасалған аумағын мемлекетке қайтару жұмыстары басталды.

«Самтыр» учаскесі 2018 жылдан бастап ҚМГ Маңғыстау облысында орналасқан «Самтыр» ЖШС-дағы 50% қатысу үлесінің иесі болып табылады. Ол

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың шекаралары шегінде және жақын орналасқан өндірістік учаскелер

ЕҚТА түрі	Шекаралар ішінде	Аралас шекаралар (аумақтың бір бөлігі кіреді)	Шекаралардан тыс жерлер (1-10 км жақын орналасқан)
IUCN I-IV санат	0	0	Қансу Самтыр
IUCN V-VI санат	Жамбыл Сәтбаев Исатай Өлі Құлтық (Үстірт)	Жамбыл Өріктау	Әлібекмола Қожасай Қаражанбас Рожков
Бүкіләлемдік мұра объектілері	–	–	–
Рамсар алқаптары	–	–	–

Оңтүстік Үстірт шөгінді алабында Өзен, Шахпаты және Джел кен орындарына жақын жерде орналасқан.

«Көкжиде – Құмжарған» жергілікті маңызы бар мемлекеттік табиғи кешенді қорықша. Осы қорықшаның аумағында республикалық маңызы бар мемлекеттік табиғи-қорық қорының екі объектісі бар: республикалық және халықаралық маңызы бар мемлекеттік табиғи-қорық қорының геологиялық объектілерінің тізбесіне енгізілген Көкжиде құмдары және Көкжиде жер асты сулары.

Өріктау, Әлібекмола және Қожасай кен орындары ҚР Ақтөбе облысы Мұғалжар ауданында орналасқан. «Өріктау» кен орнының келісімшарт жасалған аумағының солтүстік-батыс бөлігі Көкжиде құмдарында орналасқан, сондай-ақ кен орындары жергілікті маңызы бар «Көкжиде-Құмжарған» мемлекеттік табиғи кешенді қорықшасымен шектеседі. Жер асты суларының ластануына жол бермеу мақсатында Топ компаниялары қызметінің аймағында, сондай-ақ Келісімшарттық аумаққа іргелес Көкжиде құмды алқабы аймағында да қоршаған ортаның жай-күйін тұрақты бақылау бойынша жұмыстар жүргізілуде.

Қаражанбас кен орны Бозашы түбегінің солтүстік-батыс бөлігінде Каспий маңы ойпатының шегінде батыстан Каспий теңізіне жақын жерде орналасқан. Кен орнының батыс жағынан Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағы шектеседі. Өндірістік экологиялық бақылау шеңберінде өсімдіктер мен жануарлар әлеміне жылына екі рет мониторинг жүргізіледі.

Батыс Қазақстан облысы. Рожков кен орны Каспий маңы ойпатының солтүстік борт аймағы шегінде орналасқан Федоров блогының бөлігі болып табылады. Федоров блогы аумағының шекарасы ауданы 1 291,37 ш.км геологиялық бөлу арқылы айқындалады. Осы барлау блогының перспективті элементтерінің бірі кристалды іргетастың Чинарев дөңі болып табылады, мұнда Рожков газ конденсатты кен орны ашылған және мұнай-газға қатысты

Көксары

Фотосурет: М. Пестов

жергілікті тұзасты перспективалық құрылымдар анықталған.

Жүргізілген геологиялық барлау жұмыстарының нәтижесінде Федоров блогының құрылымдарынан Рожков кен орны бөлініп, 2015 жылы Рожков кен орнында газ және конденсат өндіруге № 4130-КСШ-ЭМ келісімшарты жасалды.

Рожков кен орнынан тоғыз шақырым қашықтықта Кирсанов мемлекеттік табиғи қорықшасы орналасқан.

Республикалық маңызы бар Кирсан мемлекеттік табиғи (кешенді) қорықшасы ҚазСРО Министрлер Кеңесінің 17.02.1986 ж. № 69 қаулысымен, ҚР Үкіметінің 27.06.2001 ж. № 877 қаулысымен және ҚР Үкіметінің 19.07.2005 ж. № 746 қаулысымен ұйымдастырылған. Қолданылу мерзімі – тұрақты. Қорықша жануарлар мен өсімдіктердің сирек кездесетін және жойылып бара жатқан түрлерін сақтау және қалпына келтіру, бүкіл табиғи кешеннің тұтастығын сақтау мақсатында ұйымдастырылған. Ол Елтышовка өзенінен және Утва өзенінен солтүстіктегі Озерное және Қабыл-Төбе кентіне дейін Орал өзені алқабының 61 мың гектарын алып жатыр. Бұл аумақ қазір Зеленов, Бөрлі және Теректі аудандарының құрамына кіреді.

Кирсанов қорығының негізгі міндеті: құндыздарды жерсіндіру және қайта жерсіндіру. Орал алқабында орналасқан қорықтың аумағында жайылма

ормандары бар өзен алаптарының ландшафтары және бұта өскіндері бар жайылма-ескі көлдер, дәнді-түрлі шөпті және қамыс шалғындары басым. Мұнда суда жүзетін құстың ұясы өте көп. Қорықша Қазақстан аумағында өзен құндыздарының шағын отарлары мекендейтін жалғыз табиғи жер болып табылады, бұл оның халық шаруашылығында үлкен маңызды екенін көрсетеді.

Учаске Жалпы Сырт пен Подурал үстірті арасындағы тектоникалық ойпатта орналасқан. Оның орталық бөлігін ені 3-7 км болатын Оралдың қазіргі ойпаты алып жатыр, ал жазықсыз террасаларды ескергенде, алқап ені 10 км-ге дейін артады. Оң жағалауда Рвежинско-Январцевский құмдары Хвалынк теңізінің дельта шөгінділерінен пайда болған өзенге жақын.

Орал өзені жайылмасының жануарлар әлемі кең таралған, айтарлықтай пайызға ие болатын голарктикалық, палеарктикалық, Жерорта теңізі түрлерінен қалыптасқан.

Зерттелетін ауданда 2000-нан астам жәндіктер, оның ішінде ҚР Қызыл кітабына енгізілгені – 29, сирек кездесетін және саны аз түрлер – 15; балық – 26, оның ішінде сирек кездесетін түрлері – 4 (бекіре – *Acipenser*, шоқыр (қызыл балық) – *Acipenser stellatus*, ақсерке (қортпа балық) – *Huso huso*, және шип – *Acipenser nudiiventris*); қосмекенділер – 7, шағын түрлері – 2 (қызыл бауыр шұбар бақа – *Bombina bombina*, кәдімгі тарбақа – *Pelobates fuscus*); бауырымен жорғалаушылар – 26, олардың ішіне сирек кездесетін түрлері – 2 (абжылан – *Coluber*, және кесіртке – *Zootoca vivipara*); құстар – шамамен 65 жуық түрі (сирек кездесетіні – 3 түрі: балықшы түйған – *Pandion haliaetus*, аққұйрық субүркіт – *Haliaeetus albicilla* Linnaeus, үкі – *Bubo bubo*); сүт қоректілер – 23 түрі, олардың 4-і Қазақстан Республикасының сирек кездесетін және құрып кету қауіпі төнген жануарлардың Қызыл кітабына енгізілгені – 4 (Су тышқан – *Desmana moschata* Linnaeus, Орман сусары – *Martes martes* Linnaeus, Еура қаракүзені – *Mustela lutreola* Linnaeus, Бұлан – *Alces alces* Linnaeus).

2019 жылы Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағында орналасқан учаскелерде фондық экологиялық зерттеулер (Исатай), ұңғыманы бұрғылау және сынау (Жамбыл) жүргізілді. Осы аудандардағы қызметтің қазіргі кезеңінде техногендік әсер ету айтарлықтай емес және жабайы жануарлар мен құстардың өз мекендеу ортасы бойынша еркін қозғалуына кедергі келтірмейді. Бұрғылау барысында қоршаған ортаға мынадай жұмыс түрлері әсер етеді: бұрғылау қондырғысын монтаждау, ұңғымаларды бұрғылау және сынау, кеме қатынасы. Әсер ету факторлары

Үкі балапандары

Фотосурет: М. Пестов

мыналар болып табылады: теңіздегі құрылыс кезеңінде суда жүзгіштердің шоғырлануының артуы, су түбіндегі шөгінділердің табиғи құрылымының бұзылуы, оның ішінде, қарқынды кеме қатынасы әсерінен, шудың физикалық әсері. GRI 304-2

«Жамбыл Петролеум» ЖШС балық өсіру зауыттарынан сатып алу және Жайық өзеніне бекіре тұқымдас балық шабақтарын шығару жолымен балық қорына келтірілген залалды өтеуді жүзеге асырады. Аталған жұмыс «Қазақ балық шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС-мен бірлесіп жүзеге асырылады, ол бекіре балықтарының жем-шөп базасын зерттеу бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізеді, сондай-ақ Орал өзеніне балық шабақтарын сатып алу және шығару бойынша жұмыстар жүргізеді. 2019 жылы шамамен 7,5 млн теңге сомаға жұмыс жасалды.

Өріктау учаскесінде немесе құрлықтың ерекше қорғалатын аумақтарымен шектесіп жатқан жерлерде Шығыс Өріктау кен орнында бағалау ұңғымасының құрылысы және Оңтүстік Өріктау кен орнының келбеу-бағытталған бағалау ұңғымасының құрылысы басталды. Жерасты сулары бойынша әсер ету факторлары жерасты суларының ластану көзіне айналатын ұңғымаларды тікелей бұрғылау

болып табылады. Ластаушы заттар өнеркәсіптік және тұрмыстық қалдықтар жиналатын жер үсті учаскелерінен, мазутталған аумақтардан, мұнай мен қабаттағы суларды сақтау учаскелерінен сүзгіден өткізілетін атмосфералық шөгінділері бар жерасты суларына түсуі мүмкін. Осыған байланысты ҚМГ жер асты суларын қорғауға және олардың ластануын, қоқыстануын және сарқылуын болдырмауға бағытталған бірқатар шараларды алдын ала қабылдайды. Жерасты суларының қабаттарын 80-85 метр тереңдікке дейін түсірілген кондукторлардың көмегімен оқшаулауды қамтамасыз ететін ұңғымалардың конструкциясы, сондай-ақ қолданыстағы және ықтимал ластану учаскелерінде жерасты суларының орналасу жағдайларын, деңгейі мен сапасын тұрақты режимдік бақылауды ұйымдастыру көзделген.

Аумақтарды өнеркәсіптік игерудің биоалуантүрлілікке әсерінің тағы бір факторы орнитофауна үшін елеулі қауіп төндіретін электр беру желілері болып табылады. Әуе желілерінің электр беру желісі (ЭЭЖ) құстардың мекендейтін табиғи орындарына басып алып және көбінесе олардың жаппай өлуінің себебіне айналып, тұрақты түрде кеңейтілуде. Әсіресе бұл мәселе ормансыз дала және жартылай шөлейт аймақтарда мекендейтін жыртқыш құстар үшін маңызды, онда

ЭЭЖ тіректері осы құстар үшін телім ретінде неғұрлым тартымды.

2019 жылы ҚМГ ЭЭЖ-де сирек кездесетін құс түрлерінің өлімін болдырмауға бағытталған жұмысты жалғастырды. «Ембімұнайгаз» АҚ ЭЭЖ тіректерінің оқшаулағышына құс қорғау құрылғыларын орнату жұмыстарын жүргізді; «ИОА» АҚ филиалдарында траверс және ЭЭЖ ілмектерінің оқшаулағышына олардың істен шығуына қарай құс қорғау құрылғылары орнатылады, сондай-ақ ЭЭЖ күрделі жөндеу және салу кезінде құс қорғау құрылғыларын орнату міндетті түрде көзделеді. 2019 жылдың қазанында «ИОА» АҚ «Достық Эдвайзори» ЖШС-ның бастамасын қолдады және Атырау аймағындағы құстар популяциясына ЭЭЖ жағымсыз әсерін зерттеу экспедициясына қатысты. «ҚазТрансОйл» АҚ 2019 жылы Өмірзақ-ТБП 112 км (30 км) және 65-112 км (57 км) учаскенің Жетібай-ТБП 112 км объектілерінде өзін көтеретін оқшауландырылған сымдарды (ӨОС) қолдана отырып, 6 кВт ЭЭЖ күрделі жөндеу жүргізді, ол электр берудің әуе желілеріне қонған кезде құстардың өлуін толығымен болдырмайды.

ҚМГ компаниялар тобы бойынша қызметкерлердің хабардар болуы мен ақпараттылығын арттыру мақсатында, сондай-ақ табиғи ресурстарға ұқыпты қарауды насихаттау үшін «Мұнайлы мекен» корпоративтік газетінде «Табиғатқа қамқорлық – міндет» («Забота о природе – наша общая обязанность») атты мақала жарияланды. Сондай-ақ, мұнай-газ компанияларының экологиялық жауапкершілігі мен ашықтығын арттыру шеңберінде ҚМГ мен ЕТҰ корпоративтік сайттарында биоалуантүрлілік туралы ақпаратты және мониторинг нәтижелері туралы ақпаратты қоса алғанда, экологиялық көрсеткіштер туралы ақпаратты жариялау бойынша жұмыс жүргізілді.

Теңізде төгінділердің алдын алу

GRI 306-3

«Жамбыл Петролеум» ЖШС 2019 жылы теңізде бұрғылау жұмыстарын жүргізген жоқ. Теңіздегі операциялар кезінде жұмыстардың қағидаттары «Биоалуантүрлілік» бөлімінде ашып көрсетілген.

2019 жылы ҚМГ ЭЭЖ-де сирек кездесетін құс түрлерінің өлімін болдырмауға бағытталған жұмысты жалғастырды. «Ембімұнайгаз» АҚ ЭЭЖ тіректерінің оқшаулағышына құс қорғау құрылғыларын орнату жұмыстарын жүргізді; «ИОА» АҚ филиалдарында траверс және ЭЭЖ ілмектерінің оқшаулағышына олардың істен шығуына қарай құс қорғау құрылғылары орнатылады, сондай-ақ ЭЭЖ күрделі жөндеу және салу кезінде құс қорғау құрылғыларын орнату міндетті түрде көзделеді.

Біздің әрқайсымыз қарапайым қағидалар арқылы еліміздің биоалуандылығын сақтауға үлес қоса алады:

- Көшеге және табиғатқа қоқыстарды тастамау;
- Қоршаған ортаға ұқыпты қарау;
- Заңсыз аң аулаумен және балық аулаумен айналыспау;
- Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларды жоспарлау кезінде биоалуантүрлілікті сақтауға ерекше назар аудару;
- Уәкілетті тұлғаларға хабарлау жолымен, сондай-ақ hse@kmg.kz мекенжайына ақпаратты жіберіп, заңды және жеке тұлғалар тарапынан экологиялық заңнаманың бұзушылықтары туралы хабарлау;
- Қызыл кітапқа енген жануарлар мен өсімдіктердің бар-жоғын сол учаскеде суретке түсіру және геолокация белгілеу жолымен тіркеу және мына мекенжайға hse@kmg.kz жіберу;
- Қазақстанның биоалуантүрлілігін сақтау бойынша акциялар мен бағдарламаларға қатысу;
- Өз бастамаларыңыз, идеяларыңыз бен жобаларыңызды мына мекенжайға hse@kmg.kz жіберіңіз.

Климаттың өзгеруі және атмосфералық ауаның сапасы

GRI 103-1, 103-2, 103-3, 305-1, 305-2, 305-4, 305-5, 305-6, 305-7

Біз бірінші кезекте табиғат қорғау заңнамасының талаптарын сақтай, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалана және табиғат қорғау қызметін үнемі жетілдіре отырып, өз қызметіміздің қоршаған ортаға әсерін мейлінше азайту жөніндегі шараларға назар аударамыз. Табиғи ресурстарды ұқыпты және ұтымды пайдалану, экологиялық тәуекелдерді мейлінше азайту біздің басымдықтарымыз болып табылады. Мақсатты бағдарламалар шикі газды алауларда жағуды азайтуға, жаңартылатын энергия көздері негізінде «жасыл» энергетиканы дамытуға және жалпы энергия тиімділігін арттыруға бағытталған.

ҚМГ корпоративтік орталық деңгейінде парниктік газдар шығарындылары және атмосфераға ластаушы заттар саласындағы еншілес және тәуелді ұйымдардың қызметін басқарады, эмиссияларға рұқсат, парниктік газдар шығарындыларына квота, шикі газды жағуға рұқсат сияқты қызметті жүргізуге барлық қажетті рұқсат беру құжаттарын уақтылы алуды қадағалайды.

Атмосфералық ауаға әсерді барынша азайту саласындағы бағдарламалар мыналар болып табылады: өндіруші секторда шикі газды дамыту және қайта өңдеу бағдарламаларын орындау, мұнай өңдеу зауыттарын жаңғырту бағдарламасы, тасымалдау секторында жаңа объектілерді салу кезінде жаңа қолжетімді технологияларды қолдану және т. б. Бағдарламаларды кезең-кезеңімен орындау атмосфераға ластаушы заттар мен парниктік газдардың үлестік шығарындыларын азайтуға, шикі газды пайдалы пайдалануды арттыруға алып келеді.

2019 жылы ҚМГ компаниялар тобында шығарындыларды басқару жөніндегі саясат бекітілді, онда атмосфераға зиянды әсерді азайту бойынша қызметті басқарудың негізгі қағидаттары айқындалған:

1. Қызметті заңнамалық талаптарға және Компанияның өзге де міндеттемелеріне қатаң сәйкестікте жүзеге асыру;
2. Шығарындылардың белгіленген нормативтерін және ластаушы заттар шығарындыларына лимиттерді, парниктік газдар шығарындыларына квоталарды сақтау;
3. Рөлдер мен міндеттерді дәл бөлу, құзыреттілігін арттыру, оқыту және хабардар болу;
4. Шығарындыларды тұрақты есепке алуды, түгендеуді және мониторингіні жүргізу;

5. Көмірсутегі шикізатын өндіру кезінде шикі газды тұрақты жағылуын тоқтату;
6. Парниктік газдар шығарындыларын қысқарту және «Көміртегі ізін» азайту жөніндегі іс-шараларды өткізу;
7. Көміртегі активтерін басқару;
8. Шығарындыларды басқару бойынша қызметті үнемі жақсарту.

Біз ұлттық заңнаманың, алдыңғы қатарлы халықаралық стандарттардың талаптарын, Компанияның еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, қоршаған ортаны қорғау саласындағы ішкі құжаттарының және басқа да ішкі корпоративтік құжаттардың ережелерін ұстанамыз, экологиялық тәуекелдерді сәйкестендіру мен бағалауды жүргіземіз, қоршаған ортаны қорғау саласындағы өз іс-қимылдарымыздың айқындығы мен ашықтығын қамтамасыз етеміз.

Біз атмосфералық ауаға әсерді төмендету бойынша өндірістік объектілердің қызметін жақсартумен жұмысты жалғастырамыз. Біз елдің нормативтік заңнамалық базасын жетілдіруге белсенді қатысамыз, Эмиссияларды басқару жөніндегі жұмыс тобының мәжілістерін өткіземіз, климаттың өзгеруіне байланысты форумдарға, конференцияларға қатысамыз, шығарындыларды азайту жөніндегі стратегияны іске асыруда өз қабілеттерін арттыру үшін білім мен дағдыларды жетілдіреміз.

ҚМГ ұзақ мерзімді Даму стратегиясында климаттық аспектілер бойынша мынадай басым бағыттар айқындалды:

- парниктік газдардың шығарындыларын басқару;
- ілеспе мұнай газды үнемі жалындатып жағуды қысқарту;
- өндірілген өнімнің көлемінде шығарындылардың қарқындылығы бойынша көрсеткіштерді жақсарту және энергия тиімділігін арттыру.

Біз энергияға өсіп келе жатқан әлемдік сұранысты қанағаттандыру үшін мұнай мен табиғи газ өндіруді ұлғайтуға тырысамыз, осыған байланысты табиғат қорғау заңнамасының талаптарын сақтай, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалана және табиғат қорғау қызметін үнемі жетілдіре отырып, өз қызметіміздің қоршаған ортаға теріс әсерін азайту жөніндегі шараларға бірінші кезекте назар аударамыз.

ТӨМЕН КӨМІРТЕКТІ ДАМУҒА КӨШУ

GRI 102-15, 103-1, 103-2, 103-3, 201-2

БҰҰ ЖШ қатысушысы бола тұра, біз климаттың өзгеруін болдырмау жөніндегі іс-қимылдың маңыздылығын мойындаймыз және 13 «Климаттың өзгеруімен күрес» ОДМ қол жеткізуге өз үлесімізді қосуға ниеттіміз. Климаттың өзгеруіне ден қою және климаттың өзгеруіне бейімделу шаралары біздің стратегиялық құжаттарда және корпоративтік саясатта көрсетілген.

2019 жылы біз алғаш рет The Carbon Disclosure Project (CDP) – халықаралық инвесторлар қоғамдастығының парниктік газдар шығарындылары және климаттың өзгеруіне байланысты тәуекелдер туралы ақпаратты ашу жөніндегі бастамасын қабылдадық және тауарлық өнімнің ұңғымадан бастап оны Климаттық бағдарлама шеңберінде түпкілікті пайдалануға дейінгі барлық көміртегі ізін бағалау жөніндегі жұмысты бастадық. 2020 жылы біз CDP Су бағдарламасы шеңберінде де есептілікті кеңейттіміз келеді. Климаттың өзгеруі саласындағы қызметтің басым бағыттары: парниктік газдар шығарындыларын

азайту, ілеспе мұнай газын пайдалы пайдалануды арттыру, энергия тиімділігін және энергия үнемдеуді арттыру және т. б.

Тәуекелдерді басқарудың корпоративтік жүйесі Корпоративтік басқару жүйесінің негізгі құрамдас бөлігі болып табылады және стратегиялық пен операциялық мақсаттарға қол жеткізуге теріс әсер етуі мүмкін әлеуетті тәуекел оқиғаларын уақтылы сәйкестендіруге, бағалауға, мониторинг жүргізуге және азайтуға бағытталған. Компания климаттың өзгеруіне байланысты тәуекелдерді ескереді және өз қызметінің барлық кезеңдерінде қоршаған ортаға әсерді және парниктік газдар шығарындыларын барынша ықтимал төмендетумен тұрақты болашаққа өз үлесін қосуға тырысады. 2019 жылы тәуекелдердің корпоративтік тізілімі климаттың өзгеруіне байланысты жаңа тәуекелмен кеңейтілді. Біз ЕҚОҚ саласындағы тәуекелдер туралы Директорлар кеңесінің алдында тоқсан сайын есеп береміз.

Климаттың өзгеруіне байланысты тәуекел	Төмен көміртекті экономикаға көшуге байланысты тәуекелдер	<p>Саяси және нормативтік-құқықтық тәуекелдер (мысалы, парниктік газдар шығарындыларын азайту үшін көміртегі бағасын белгілеу/көтеру тетіктерін енгізу; мемлекеттің квоталарды бөлу әдісіне шығарындылардың үлестік коэффициенттерін пайдалану жолымен ғана көшу, соның салдарынан кейбір кәсіпорындарда квоталар тапшылығы туындауы мүмкін; шығарындыларды азайту үшін энергия тұтынуды қысқарту; энергия тиімді шешімдер қабылдау; суды пайдалану тиімділігін арттыру жөніндегі шараларды күшейту және жерді пайдаланудың неғұрлым тұрақты әдістерін жылжыту).</p> <p>Нарықтық тәуекел (климатқа байланысты белгілі бір тауарлар, өнімдер және қызметтерге сұраныс пен ұсынысты өзгерту тәуекелі).</p> <p>Технологиялық тәуекел (ЖЭК, энергиялық тиімді технологиялар, ЕҚТ, көміртекті ұстау және сақтау технологиялары және т. б. сияқты жаңа технологияларды әзірлеу және пайдалану).</p> <p>Көміртегісі төмен экономикаға көшуге, не осы ауысудан бас тартуға оның үлесі тұрғысынан алғанда Компанияның және мүдделі тараптардың қабылдауын өзгертуге байланысты бедел тәуекелдері.</p>
	Климатты өзгертудің нақты әсеріне байланысты тәуекелдер	<p>Циклондар, дауылдар, су тасқыны сияқты төтенше ауа-райы құбылыстармен негізделген қысқа мерзімді тәуекелдер.</p> <p>Климаттық модельдердегі ұзақ мерзімді өзгерістермен туындаған жүйелі (созылмалы) тәуекелдер (мысалы, ауаның қалыпсыз жоғары температураларының ұзақ кезеңі, теңіз деңгейін арттыру және жағалау ұңғымаларын су басуы).</p>

Парниктік газдардың шығарындылары

2019 жылғы 29 шілдеде ҚМГ алғаш рет Румыния мен Грузиядағы еншілес ұйымдарды қоса алғанда, ҚМГ барлық активтері бойынша парниктік газдардың тікелей және жанама шығарындыларының деректерін қамтитын CDP (Carbon Disclosure Project) Климаттық бағдарламасы шеңберінде 2018 жылғы парниктік газдар шығарындылары бойынша анықталған есепті жариялады.

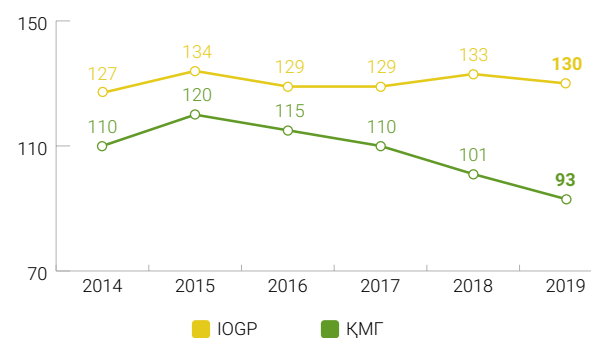

«Біз ҚМГ тарихында алғаш рет CDP Климаттық бағдарламасының есебін қуана жариялап отырмыз. Бүкіл әлем климаттың өзгеру проблемасын шешуге бағытталғандықтан, ҚМГ шығарындыларды

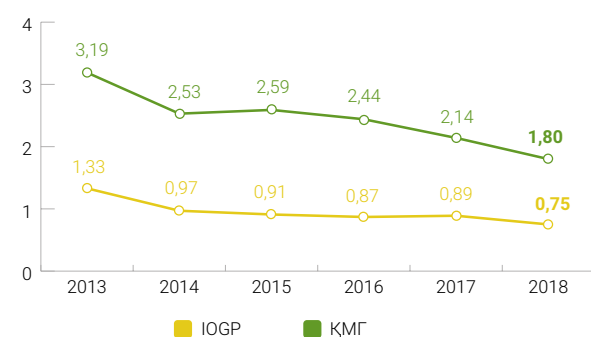
қысқарту, энергия тиімді инвестициялар бағдарламасын құру, оның прогресін бағалау және басқа әлемдік компаниялармен озық тәжірибе алмасу жолымен климаттық тәуекелдерді басқаруға ұмтылады. CDP есебі бізге өз қоршаған ортаға әсерімізді тиімді өлшеуге және басқаруға мүмкіндік береді», – деп атап өтті ҚМГ еңбекті және қоршаған ортаны қорғау жөніндегі басқарушы директоры Винсент Спинелли.

Есепке көмірқышқыл газы (CO2), метан (CH4), азот тотығы (N2O) қосылған. 2019 жылы ҚМГ компаниялар тобы бойынша парниктік газдардың шығарындылары

Өндірудегі CO₂ шығарындыларының қарқындылығы, (тонна / 1 000 тонна)

Өндірудегі CH₄ шығарындыларының қарқындылығы, (тонна / 1 000 тонна)

туралы ақпарат 2020 жылғы 3-тоқсанда CDP есебінде ашылатын болады.

ҚМГ-нің парниктік газдар шығарындыларын басқару жөніндегі форумы (Климаттық сессия)

2019 жылғы 26 қарашада Нұр-Сұлтан қаласында «ҚМГ-нің парниктік газдар шығарындыларын басқару жөніндегі форумы (Климаттық сессия)» алғаш рет өтті. Саланың әртүрлі кәсіпорындарының жүзге жуық өкілдері қатысқан Форум кәсіпқойлардың сындарлы диалогының орнына, тәжірибе мен білім алмасу алаңына айналды. Форумда қызу пікірталастар ҚМГ бойынша парниктік газдар шығарындыларын басқару, парниктік газдар шығарындыларын реттеу

Атмосфералық ауаның сапасы

Біз өндірістік экологиялық мониторинг жүргіземіз және операциялар мен өндірістік процестер нәтижесінде пайда болатын ластаушы заттардың атмосфераға шығарылуын төмендету бойынша шаралар қабылдаймыз. Өндірістік экологиялық бақылау бағдарламалары шеңберінде сынамаларды іріктеудің және әлеуетті әсерді бағалау үшін өлшеулер жүргізудің белгіленген орындарында атмосфералық ауаға шығарындыларды бақылау жүргізіледі. Ластаушы заттар шығарындыларының негізгі көлемі қазандықтарда, технологиялық пештерде және компрессорларда, газ-турбиналық қондырғыларда, компрессорлық станцияларда отын газын жағу, алауларда газды жағу және т. б. нәтижесінде пайда болады.

Топ бойынша барлық ластаушы заттар шығарындыларының нормативтік көлемі 2019 жылы 264 мың тоннаны құрады (2018 жылы 269 мың тонна). Шығарындылардың едәуір азайғаны байқалып отыр.

ҚМГ компаниялар тобында атмосфераға ластаушы заттардың жалпы шығарындылары, мың тонна

	2017	2018	2019
Атмосферадағы ластаушы заттардың шығарындылары, барлығы, оның ішінде:	256,3	269,3	264,8
NOx шығарындылары	13,8	16,7	18,5
SOx шығарындылары	14,8	13,9	12,3
Өзге ластаушы заттардың шығарындылары	277,7	238,7	234,0

«Өндіру» бизнес-бағытында ластаушы заттар шығарындыларының көлемі шикі газды тиімді пайдалануды арттыру және алауларда оны жағуды тиісінше азайту салдарынан 2018 жылмен

саласындағы заңнаманың күтілетін өзгерістері, квоталар саудасы, CDP Климаттық бағдарламасы шеңберінде ҚМГ есептілігі және т. б. проблемалардың төңірегінде өрбіді.

Газды жалындатып жағуды қысқарту жөніндегі іс-шараларды жүргізу есебінен «Өндіру» бизнес-бағытында парниктік газдар шығарындыларының қарқындылығы төмендегені байқалады.

салыстырғанда 10%-ға және 2017 жылмен салыстырғанда 27%-ға қысқарды. «Мұнай өңдеу» бизнес-бағытында 2018 жылмен салыстырғанда шығарындылардың 5%-ға төмендеуі байқалып отыр. «Тасымалдау» бизнес-бағытында жаңа көздерді пайдалануға енгізуге және газ экспортының өсуіне байланысты шығарындылардың ұлғаюы байқалады.

Мұнай өңдеу зауыттарын жаңғыртуға жүргізілген жобалардың нәтижесінде Кеден одағының Техникалық регламентінің талаптарына сәйкес К-4 кластарына сәйкес келетін еуропалық сапа стандарттарының мұнай өнімдерін өндіру жолымен зауыттар шығаратын отынның экологиялық көрсеткіштері жақсарды.

Мұнай өндіру активтерінде газды; жалындатып жағудың қысқаруына байланысты 2018 ж. салыстырғанда SOx күкірт оксидінің/диоксиді шығарындыларының 13%-ға төмендеуі байқалады. 2019 ж. NOx шығарындыларының өсуі газ

Практикадан алынған мысал

Мұнай өнімінің буланудан шығуының алдын алу мақсатында Caspi Bitum барлық шикізат резервуарлары жеңіл фракцияларды (ЖФҰК) ұстау қондырғысына газ фазасын бұру арқылы газ теңестіруші сызықтармен қосылған.

экспортының ұлғаюымен және кәсіпорындарда жаңа қондырғылардың енгізілуімен байланысты болды.

Мысалы, біз нақты уақыт режимінде газталдағыштарды пайдаланумен тікелей өлшемдерді әлі шығармаймыз, алайда жаңа Экологиялық кодекс шеңберінде қоршаған ортаны қорғау жөніндегі уәкілетті орган 1-санаттағы табиғат пайдалану объектілерінде шығарындылар көздеріне датчиктер/

газталдағыштарды орнату жолымен ластаушы заттар шығарындыларының автоматтандырылған мониторингіне жаппай көшуді жоспарлап отыр. Қазіргі уақытта бірқатар ұйымдар ластаушы заттар эмиссияларының онлайн-мониторингіне көшу бойынша жобалық құжаттаманы әзірлеп жатыр.

Компания өз қызметінде тұрақты органикалық ластағыштардың эмиссиясын жүзеге асырмайды.

ҚМГ компаниялар тобындағы ластаушы заттардың меншікті шығарындылары

	2017	2018	2019
КСШ өндіру, т/ өндірілген көмірсутек шикізаты 1000 т. н.ә.	2,35	1,93	1,7
Мұнай өңдеу, т/қайта өңделген мұнайдың 1000 т.	3,3	3,3	3,1
Мұнай тасымалдау, тасымалданатын мұнайдың т/1000	0,5	0,5	0,5
Газды тасымалдау, т/тасымалданатын газдың 1000 т. б. ә.	1,2	1,4	1,5

Шикі газды тиімді пайдалану

066

Бұл бөлімде шикі газды өндіруге және тиімді пайдалануға байланысты процестер орын алған өндіру секторының компаниялары бойынша мәліметтер көрсетілген.

Парниктік газдар шығарындыларын азайту жөніндегі біздің маңызды міндеттеріміздің бірі ілеспе мұнай газын тиімді пайдалану мен кәдеге жаратуды арттыру, жалындатып жағуды барынша азайту болып табылады. 2019 жылы ілеспе мұнай газын кәдеге жарату 97%-ды құрады, газды жағу көрсеткіші өндірілген КСШ 1000 тоннасына шаққандаа 2,95 тонна деңгейінде (2017 жылы 11, 2018 жылы 6), бұл 2018 жылғы ҚМГ көрсеткішінен 51%-ға төмен және IOGP көрсеткішінен –10,5-ке төмен (Халықаралық мұнай және газ өндірушілер қауымдастығы).

2015 жылы ҚМГ Дүниежүзілік Банктің «2030 жылға қарай ілеспе мұнай газын толық кәдеге жарату» бастамасын қолдады.

Компания қойнауқатқа ІМГ кері айдамайды.

Алауларда шикі газды жағу көлемі

	2017	2018	2019
Алауларда шикі газды жағудың жалпы көлемі, млн м³	315,8	148,9	80,2
Шикі газды тиімді пайдалану деңгейі, %	85	93	97
Шикі газды жағу қарқындылығы, өндірілген КСШ т/1000	11	6	2,95

Алауларда шикі газды жағудың көлемі және шикі газды тиімді пайдалану деңгейі

Шикі газды кәдеге жарату бойынша инфрақұрылым мен қазіргі заманғы қуаттардың құрылысы өндіру активтерін толық көлемде әзірлеуге және парниктік газдардың атмосфераға шығарылуын айтарлықтай төмендетуге мүмкіндік береді.

Қалдықтарды басқару

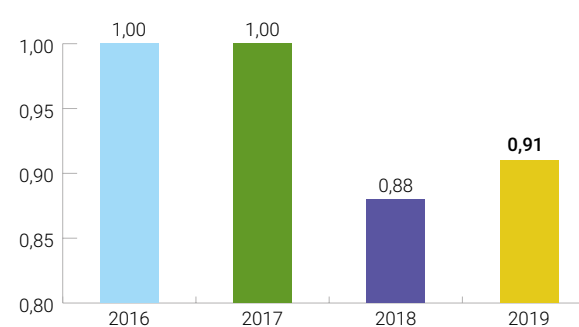
GRI 103-1, 103-2, 103-3, 306-2, 304-3, 306-4

ҚМГ-нің шаруашылық қызметі қалдықтардың қоршаған ортаға әсерін азайту мақсатында қауіпті қалдықтардың едәуір көлемінің пайда болуына байланысты екені шүбәсіз, ҚМГ қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі іс-шараларды тұрақты негізде жоспарлайды және іске асырады. Іс-шаралар: түзілген және жинақталған қалдықтарды есепке алуды (оның ішінде мердігерлік компанияларда), қалдықтардың түзілу көлемін біртіндеп қысқартуды, қалдықтарды оларды қайта пайдалануға немесе қайта өңдеуге дейін қауіпсіз сақтауды қамтиды, ҚМГ барлық келісімшарттық аумақтар бойынша түзілген және жинақталған қалдықтарды қайта өңдеуге едәуір ақшалай қаражат бөледі.

ҚМГ компаниялар тобында қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі қызметтің нәтижелілігіне талдау және бағалау үнемі жүргізіліп тұрады, қалдықтарды басқару саласында өндірістік объектілерге енгізу үшін жетілдіру әдістері мен қазіргі заманғы технологиялар қарастырылуда.

Бүгінгі күні ҚМГ алдында тұрған актуалды міндет тарихи ластануды жою және мұнаймен ластанған аумақтарды тазалау болып табылады. Ол үшін тарихи ластануларды түгендеу бойынша зерттеулер жүргізілді, әрбір кен орнының, өңірдің ерекшеліктерін, климаттық жағдайларды ескере отырып, тарихи ластанудың барлық түрлерін жою бойынша жоспарлар әзірленді. Сондай-ақ, 2019 жылғы 6 тамызда мақсаты жабдықталмаған шлам жинағыштарға (ӨМГ) орналастырылған қалдықтарды кәдеге жарату/өңдеу және ММГ, ӨМГ мен КБМ келісімшарттық аумақтары шегінде мұнаймен ластанған жерді тазалау болып табылатын ҚР экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі мен ҚМГ арасында қоршаған

Жылдың басына жылдың аяғындағы жердің ластанған аумағына қатынасы, га/га

* 2019 жылы «Маңғыстаумұнайгаз» АҚ кен орындарының «тарихи» мұнаймен ластанған аумақтарына түгендеу жүргізілді. Барлығы 675 мұнаймен ластанған учаскелер анықталды, жалпы ластану аумағы – 45,09 га.

ортаны қорғау саласындағы ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойылды.

Құрамында мұнайы бар қалдықтарды жою және мұнаймен ластанған жерлерді тазарту жөніндегі жұмыстарды бақылауды күшейту және тиімді ұйымдастыру мақсатында ҚМГ компаниялар тобының ұйымдарында жұмыс тобы құрылды, сондай-ақ оған ҚМГ жоғары басшылығы кірді.

— *ҚМГ қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі іс-шараларды тұрақты негізде жоспарлайды және іске асырады. Іс-шаралар: түзілген және жинақталған қалдықтарды есепке алуды (оның ішінде мердігерлік компанияларда), қалдықтардың түзілу көлемін біртіндеп қысқартуды, қалдықтарды оларды қайта пайдалануға немесе қайта өңдеуге дейін қауіпсіз сақтауды қамтиды, ҚМГ барлық келісімшарттық аумақтар бойынша түзілген және жинақталған қалдықтарды қайта өңдеуге едәуір ақшалай қаражат бөледі.*

Ақтау қаласында 2019 жылдың 2 қазанында «ҚМГ тарихи қалдықтарын кәдеге жарату және қайта өңдеуге арналған технологиялар» форумы өткізілді. Осы Форумға осыған ұқсас қызметтерді көрсететін небәрі 30-дан астам компания қатысты. Осы іс-шараның мақсаты Қазақстан нарығында құрамында мұнайы бар қалдықтарды қайта өңдеу/кәдеге жарату бойынша қызметтердің қазіргі өнім берушілерімен кездесу және оларға өз мүмкіндіктерін бағалауға және жаңа технологияларды пайдалану туралы шешім қабылдауға көмектесу үшін ҚМГ тарихи ластануларды қайта өңдеу/кәдеге жарату бойынша қызметтерді көрсету сапасы, көлемі мен мерзімдері бөлігіндегі талаптарды түсіндіру болып табылады.

Сондай-ақ форумда «Қалдықтарды кәдеге жарату» (тарихи ластану) сатып алудың санаттық стратегиясы ұсынылды, оның негізінде кейіннен тарихи ластануды кәдеге жарату және мұнаймен ластанған аумақтарды тазарту бойынша қызметтерді сатып алу рәсімі өтеді.

2019 жылғы айналымдағы қалдықтардың жалпы салмағы 997,2 мың тоннаны құрады, оның ішінде

«қауіпті» деп жіктелген қалдықтар – 972,3 мың тонна, ал «қауіпсіз» деп жіктелген қалдықтар тиісінше –24,9 мың тонна.

Қалдықтардың 58%-ы шарт бойынша мамандандырылған компанияларға қайта өңдеу үшін беріледі, қалдықтардың 39%-ы биологиялық өңдеу әдісімен қайта өңделген, қалдықтармен жұмыс істеудің басқа да маңызды тәсілдері: қайталама қайта өңдеу, полигонға орналастыру және қайта пайдалану болып табылады. Қауіпті қалдықтардың жалпы салмағынан тарихи қалдықтарды және мұнаймен ластанған жерлерді қайта өңдеу 325 мың тоннаны құрады.

2019 жылы «Ембімұнайгаз» АҚ тарихи мұнаймен ластанған жерлерді қалпына келтіру жұмыстарын жүргізіп, 35 га мұнаймен ластанған жерлерді (125 мың тонна мұнаймен ластанған топырақ) тазартып,

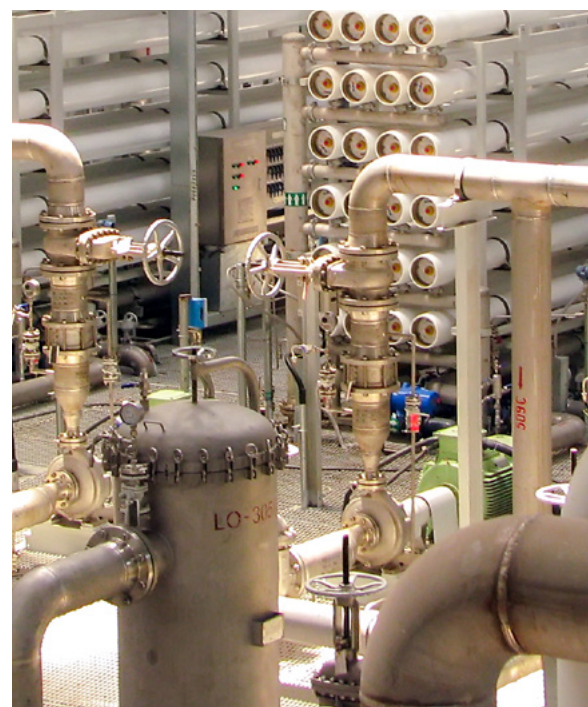
«Өзенмұнайгаз» АҚ аумақтарында жабдықталмаған шлам жинағыштардан 200 мың тонна мұнаймен ластанған топырақты қайта қалпына келтіруді жасады.

«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ өндірістік объектілерінде 2019 жылдың соңына қарай құрамында мұнайы бар қалдықтарды сақтайтын 11 полигонның 9-ы толықтай тазартылып жойылды, қатты тұрмыстық қалдықтар полигонын жою барысында жою жұмыстары 2020 жылы аяқталады деп жоспарланды.

2019 жылы «ҚазТрансОйл» АҚ 984-985 км учаскеде 1,775 га бүлінген жерлер (тарихи ластану) және «Орал» ЖӨДС «Өзен-Атырау-Самара» магистральдық мұнай құбырының 1 016,3 км учаскесінде қайта қалпына келтірілді, өңделген мұнаймен ластанған топырақ көлемі 38 238,9 тоннаны құрады. [GRI 304-3](#)

ПҚОП

Тазарту құрылыстарын жаңғырту шеңберінде мұнай шламын қайта өңдеу торабы салынды және пайдалануға берілді. Пайдаланылған мұнай өнімдерін технологиялық процеске қайтара отырып, мұнай шламын 3 фазалық бөлумен декантерлік қондырғыда өңдеу қарастырылған. Бұл іс-шара кәсіпорынның шлам жинағыштарында мұнай өнімдерінің жиналуын болдырмауға мүмкіндік береді, бұл сондай-ақ экологиялық жағдайды жақсартады.

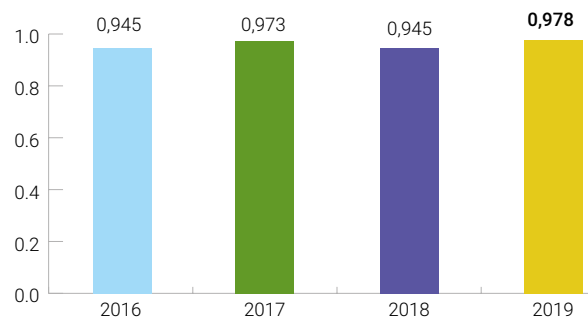
Айналым түрлері бойынша 2019 жылғы қауіпті қалдықтар

Айналым түрлері бойынша 2019 жылғы қауіпсіз қалдықтар

Кәдеге жаратылған қалдықтар санының жаңадан түзілген қалдықтардың санына қатынасы, т/т

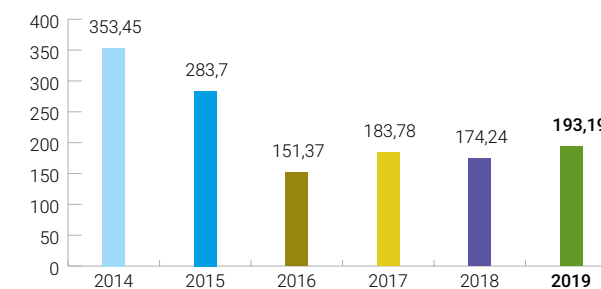

Бұрғылау қалдықтарының пайда болуы

067

2019 жылы ҚМГ өндіруші компанияларында бұрғылау қалдықтары 193,19 мың тоннаны құрады (2018 жылға қарағанда 11%-ға артық), оның ішінде: 59,24 мың тонна – өңделген бұрғылау ерітіндісі; 133,948 мың тонна – бұрғылау шламы. ҚМГ тобының өндіруші компанияларының барлық бұрғылау қалдықтары мамандандырылған ұйымдарға кәдеге жарату үшін беріледі. Осы компаниялар қолданатын қалдықтарды одан әрі кәдеге жарату әдістері: инертизация, термиялық әдіс, химиялық әдіс, биологиялық ремедиация және арнайы полигондарға көму.

ҚМГ бойынша бұрғылау қалдықтарының жалпы түзілуі, мың тонна

	Құрлықтағы жобалар		Теңіздегі жобалар	
	Пайдаланылған бұрғылау ерітіндісі, мың тонна	Бұрғылау шламы, мың тонна	Пайдаланылған бұрғылау ерітіндісі, мың тонна	Бұрғылау шламы, мың тонна
2014	116,501	236,954	0,905	0,879
2015	83,079	200,62	1,144	1,104
2016	44,242	107,13	0	0
2017	49,499	134,279	0,991	1,06
2018	37,05	137,19	1,36	0,81
2019	59,24	133,948	0	0

ТАЛАПТАРҒА СӘЙКЕСТІГІ

GRI 103-1, 103-2, 103-3, 307-1

Біз ҚР заңнамасы шеңберінде өндірістік қызметімізді жүргізуге және қоршаған ортаға зиян келтірудің алдын алу бойынша тиісті шаралар қабылдауға тырысамыз.

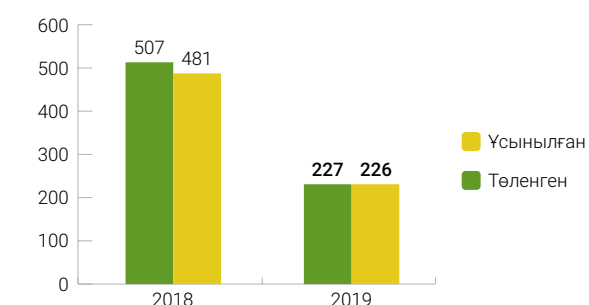
Компания өндірістік объектілерде ҚР табиғат қорғау заңнамасына сәйкессіздіктерді анықтау бойынша, заңнама талаптарына қандай да бір сәйкессіздікті болдырмау жөніндегі іс-шараларды жүргізу үшін проблемалық мәселелерді айқындау және тәуекелдерді басқару бойынша жұмысты жалғастырады.

Осы кестеде рұқсатсыз факелде қышқыл газды жаққаны үшін айыппұлдарды қоспағанда, ұсынылған және төленген айыппұл санкцияларының сомасы көрсетілген (бөлек ұсынылған).

Сот шешімі бойынша факелде қышқыл газды жағудың барлық кезеңі үшін ұсынылған айыппұлдардың 34,4 млрд теңгеден 8,7 млрд теңгеге дейін рұқсатсыз

қайта есептелді. Айыппұл сомасына қарсы болды және 25,7 млрд теңгеге қысқартылды.

ЕМГ қышқыл газды жағуды есепке алмағанда ұсынылған және төленген айыппұлдар, млн теңге

ЕҚ, ӨҚ ЖӘНЕ ҚОҚ САЛАСЫНДАҒЫ ОҚЫТУ

GRI 404-2

Өндірістік процестердің қауіпсіздігі, қызметкердің жеке қауіпсіздігі, сондай-ақ қоршаған ортаның қауіпсіздігі қызметкерлердің құзыреттілігіне тікелей байланысты. Жүз процент қауіпсіздікке қол жеткізуге бағытталған қауіпсіздік мәдениеті кадрлардың жоғары біліктілігіне, хабардар болуына және кәсібилігіне құрылады. Сондықтан қызметкерлердің құзыреттілігін қамтамасыз ету дамудың ажырамас бөлігіне айналады.

ҚМГ компаниялар тобы бойынша ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ мәселелері бойынша оқытылған бір қызметкерге арналған академиялық сағаттардың орташа саны 17 сағатты құрайды.

ҚМГ компаниялар тобындағы енгізілген «70/20/10 – жұмыс орнында оқыту/ішкі/сыртқы» оқыту үлгісі бойынша өзінің 6 оқу-курстық комбинаттары/еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өнеркәсіптік және өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ қауіпсіз жүргізу мәселелері бойынша орталықтардың қазіргі бар базасында 34 мыңнан астам қызметкер тегін оқытылды.

«Өзенмұнайгаз» АҚ (Жаңаөзен қ.), «ҚазТрансОйл» АҚ (Ақтау қ.), «Интергаз Орталық Азия» АҚ (Атырау, Шымкент қ.), «Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС (Павлодар қ.) және «Oil Services Company» ЖШС

Жыл	Білім алған қызметкерлердің саны
2017	61 140*
2018	114 971**
2019	130 615

* жиынтық деректерде ақпараттың құпиялылығына байланысты БӨ және оның ЕТҰ («Қазгермұнай» БК» ЖШС-нен басқа) бойынша ақпарат жоқ.

** жиынтық деректерде БӨ барлық ЕТҰ қамтылған.

(Ақтау қ.) өздерінің оқу-курстық комбинаттары/орталықтары бар.

Қолда бар оқытушылар құрамынан басқа, персоналды оқыту және олардың біліктілігін арттыру үшін орталықтарға үлкен өндірістік өтілі бар өндірістік персоналдың ішінен біліктілігі жоғары желілік басшылар мен мамандар да тартылады.

Тәжірибелі қызметкерлер арасында тәлімгерлік және ішкі жаттықтырушылық жөніндегі бағдарламалар іске асырылып жатыр, озық қызметкерлер арасында мастер-класстар мен тренингтер, түрлі конкурстар өткізілуде, бұл ішкі коммуникацияларды жетілдіруге және қызметкерлерді өз мамандығы бойынша үздік болуға ұмтылуға ынталандыруға мүмкіндік береді.

ҚМГ компаниялар тобы бойынша сертификатты ала отырып, NEBOSH халықаралық бағдарламасы бойынша оқу өткізілді. Осы бағдарлама бойынша 20 қызметкер оқудан өтті.

ҚМГ корпоративтік орталығының 78 қызметкері ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ мәселелері бойынша оқытылды. Сондай-ақ 7 қызметкер NEBOSH бағдарламасы бойынша, 3 қызметкер IOSH бағдарламасы бойынша және 3 қызметкер IEMA бағдарламасы бойынша сертификатты оқудан өтті.

Осылайша, ҚМГ қауіпсіздік мәдениетінің деңгейін халықаралық стандарттарға сәйкес арттыруға және ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ бойынша менеджмент жүйесінің тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз етуге ниетті.

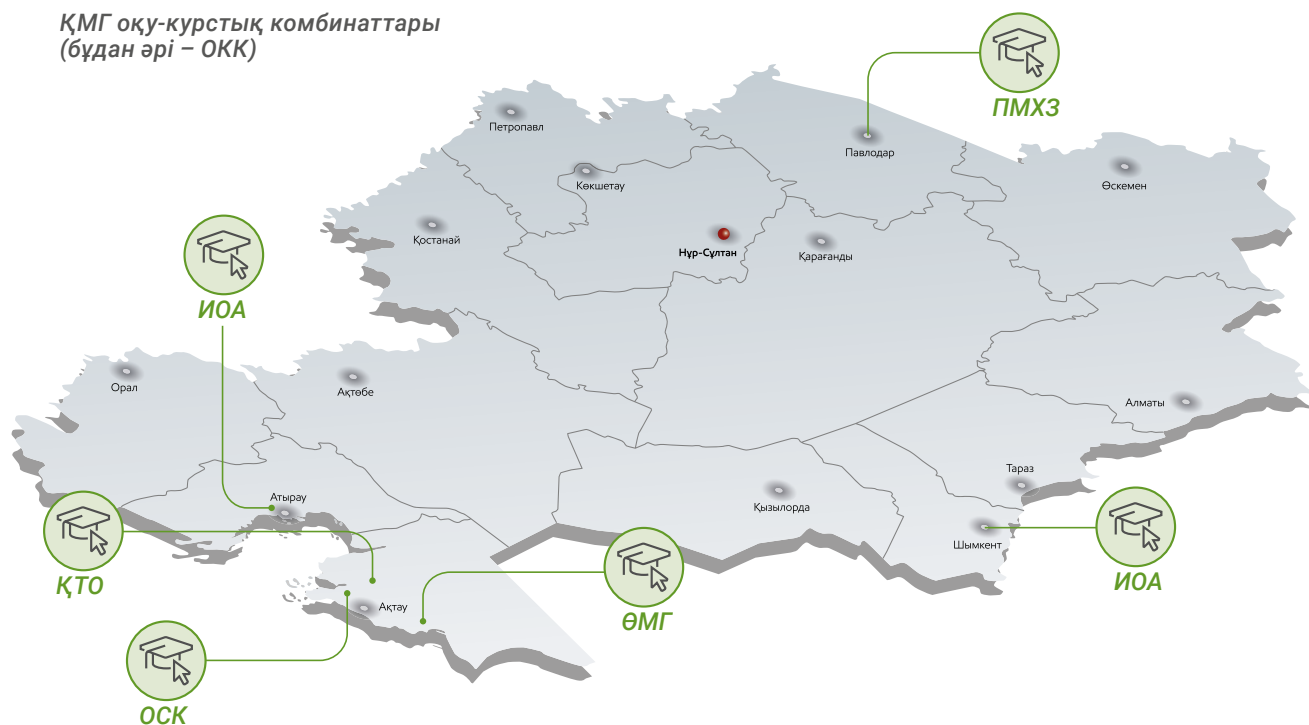
Тұтастай алғанда, көрсеткіштердің динамикалық өсуі ҚМГ компаниялары тобында ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ мәселелерін оқытуға қажеттілік сұранысқа ие болып қалатындығын көрсетеді.

Негізгі бизнес бағыттар бойынша бөле отырып, ҚМГ компаниялар тобында ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ бойынша оқыту

Бизнес бағыт	Қызметкерлердің саны	Сомасы, мың теңгемен
Өндіру	61 088	589 882
Тасымалдау	27 931	381 826
Қайта өңдеу	8 031	64 835
Сервис	33 487	137 772
ҚМГ КО	78	5 562

ҚР мұнай-газ секторының ерекшелігін, сондай-ақ персоналды міндетті оқыту, даярлау және біліктілігін арттыру бөлігінде ҚР заңнамасының міндетті талаптарын ескере отырып, тұтастай алғанда қауіпсіздік және еңбекті қорғау, өнеркәсіптік және өрт қауіпсіздігінің бағыттары барынша басым болып табылады.

ҚМГ оқу-курстық комбинаттары (бұдан әрі – ОКК)

ӘЛЕУМЕТТІК ЖАУАПКЕРШІЛІК

- 1-қағидат.** Адам құқықтары: Іскерлік топтар халықаралық танылған адам құқықтарын қорғауды қолдауға және құрметтеуге тиіс
- 2-қағидат.** Адам құқығы: Іскерлік топтар олардың адам құқықтарын бұзудың тең қатысушылары болып табылмайтынына көз жеткізуге тиіс
- 3-қағидат.** Еңбек: Іскерлік топтар қауымдастықтың бостандығын қамтамасыз етуі және ұжымдық келіссөздерде құқықты тиімді деп тануы тиіс
- 4-қағидат.** Еңбек: Іскерлік топтар зорлық-зомбылықпен немесе мәжбүрлі еңбектің барлық нысандарын жоюды қамтамасыз етуі тиіс
- 5-қағидат.** Еңбек: Іскерлік топтар бала еңбегіне тыйым салуды қамтамасыз етуге тиіс
- 6-қағидат.** Еңбек: Іскерлік топтар еңбек пен жұмыспен қамту саласындағы кемсітуді түп-тамырымен жойылуын қамтамасыз етуге тиіс

БІЗДІҢ ПРОГРЕСС

ҚМГ компаниялар тобының тұрақтамау коэффициенті

7%

7 2019

13 2018

14 2017

Қызметкерлерді әлеуметтік қолдау

22

МЛРД ТЕҢГЕ

22 2019

22 2018

19 2017

Әлеуметтік тұрақтылықтың индексі

72%

ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ

GRI 102-7, 102-8, 103-1, 103-2, 103-3, 401-1, 404-3

Еліміздің ірі жұмыс берушілерінің бірі бола отырып, біз қызметкерлермен және кәсіподақтармен әріптестік қарым-қатынас қағидаттарына негізделген әлеуметтік бағдарды ұстанып келеміз.

Біз:

- нәтижелі жұмыспен қамтылуына жәрдемдесуді;
- лайықты жұмыс пен еңбек жағдайларын қамтамасыз етуді;
- еңбек құқықтары мен адам құқықтарын сақтауды;
- бизнесті адал жүргізуді және сыбайлас жемқорлықты қабылдамауды;
- қоғам мен бар өңірлердің дамуына жәрдемдесуге бағыттадық.

ҚМГ Трансформациялау бағдарламасы шеңберінде 2019 жылы «Жоғары өнімділік мәдениеті» бастамасы іске қосылды.

Осы бастаманың негізгі мақсаттары:

- Компанияның корпоративтік мәдениетінің деңгейін арттыру;
- Басшылардың көшбасшылық дағдыларының сапасын жоғарылату;
- HR жұмыс тиімділігін арттыру болып табылады.

Осыған байланысты «Жоғары өнімділік мәдениеті» бастамасымен үш іс-шара (бағыт) әзірленді.

- Корпоративтік мәдениет;
- Көшбасшылық;
- HR құзыреттер.

Корпоративтік мәдениет бағыты бойынша мынадай іс-шаралар жүргізілді:

- Әлеуметтік тұрақтылық индексінің және өндірістік қатынастар деңгейінің диагностикасы.
- Корпоративтік мәдениеттің, корпоративтік құндылықтардың диагностикасы және жеке тұлғалық-іскерлік құзыреттердің модельдері.

Диагностика фокус-топтық пікірталастар, сұхбат, онлайн-сауалнама және сауалнама жүргізу әдісімен өткізілді. 2 зерттеуді ескере отырып, өткен қатысушылардың саны шамамен 4 600 адамды құрайды.

Жүргізілген жұмыстардың қорытындысы бойынша әлеуметтік тұрақтылық индексі және өндірістік

қатынастар деңгейі бойынша нәтижелер, сондай-ақ корпоративтік құндылықтар, корпоративтік мәдениеттің ағымдағы жағдайы және жеке-іскерлік құзыреттілік моделі күтілуде.

Біздің кадр саясатымыздың тұжырымдамасы ҚМГ тобында адами капиталдың құнын арттыру үшін жағдайлар жасауға бағытталған.

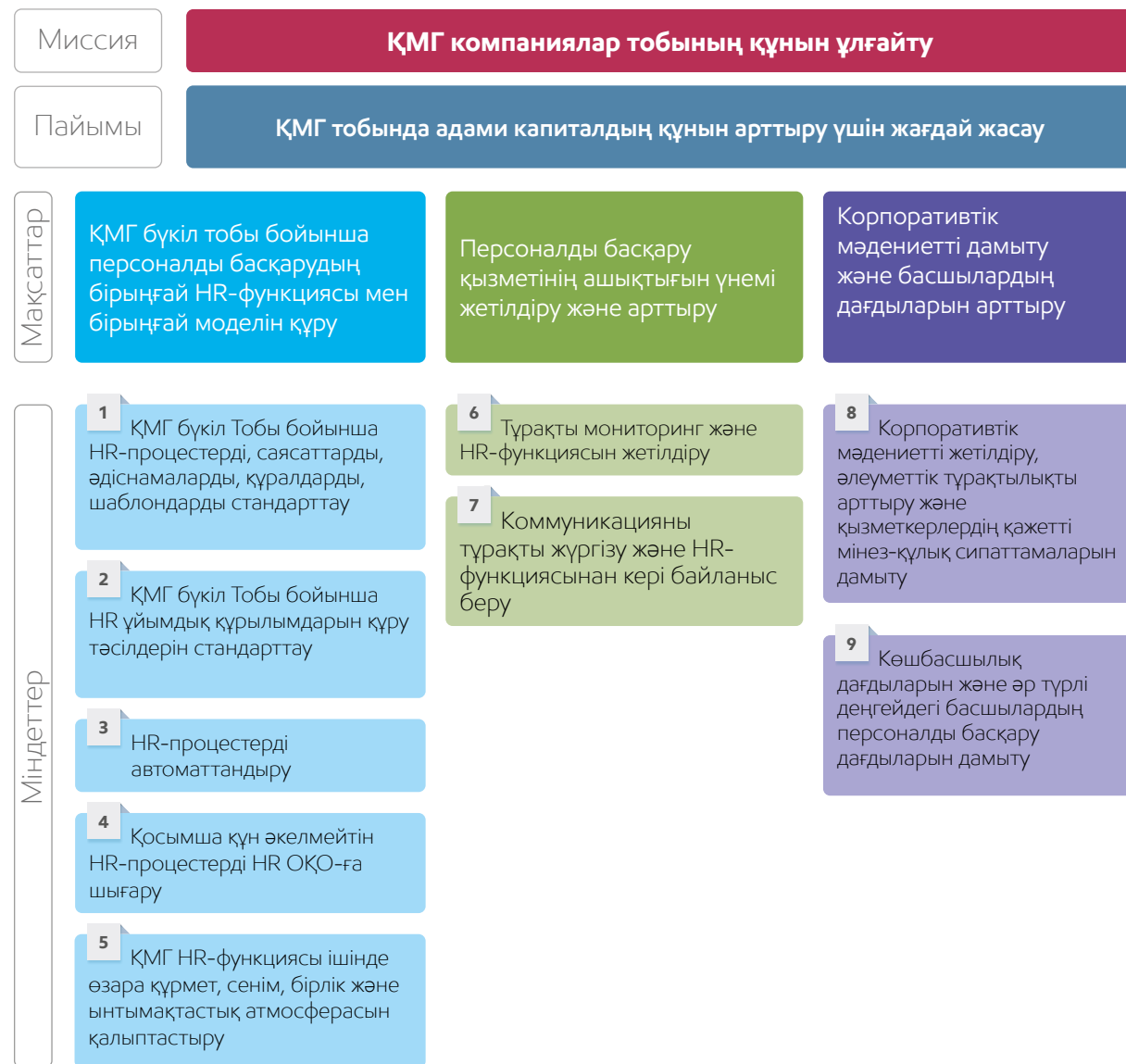
Осы стратегиялық мақсатқа қол жеткізу HR функциясының үш негізгі мақсатына негізделіп отыр:

1. ҚМГ бүкіл тобы бойынша бірыңғай HR функциясын және персоналды басқарудың бірыңғай моделін құру;
2. Персоналды басқару функциясын тұрақты жетілдіру және оның ашықтығын арттыру;
3. Корпоративтік мәдениетті дамыту және басшылардың дағдыларын арттыру.

Мақсаттың әрқайсысы кадр саясатының негізгі бағыттарын білдіретін белгілі бір міндеттер тізбесін қамтиды.

Персоналды басқару жүйесін дамыту тұжырымдамасы:

Кадр саясатының тұжырымдамасы мынадай негізгі қағидаттарға негізделеді:

1. Қызметкерлер мен Компанияның мүдделер балансы;
2. ҚМГ бүкіл тобы үшін бірыңғай кадр саясаты;
3. Бизнес үшін стратегиялыққа әкімшілік қолдау көрсететін HR рөлін жылжыту;
4. Бизнес үшін қосылған құнды жасау;
5. Оңтайлы ұйымдық құрылым және қызметкерлердің саны;
6. Бизнесінің қажеттіліктерін және еңбек нарығы жағдаятын негізге ала отырып, адам санын жоспарлау;
7. Оқыту және біліктілігін арттыру бағдарламаларын тұрақты жетілдіру;
8. 70-20-10 моделі бойынша өзін-өзі оқытатын ұйымды құру;
9. Персоналды басқарудағы басшылардың жауапкершілігі;
10. Қызметкерлердің стратегиялық мақсаттарға бірлесіп қол жеткізудегі тартылуы мәдениетін құру;
11. Қызметкерлерді ынталандыру үшін жағдайлар жасау;
12. Заңнаманың бұзушылықтарына жол бермеу.

ҚМГ компаниялар тобы елдегі 70 мыңнан астам адамды жұмыспен қамтып отыр. 2019 жылдың аяғында қызметкерлердің нақты саны ҚМГ компаниялар тобы бойынша 70 938 адамды, аутстаффинг 4 168 адамды құрады.

Компания қызметінің бағыты ауыр, қауіпті және зиянды еңбек жағдайларымен байланысты болатынын ескере отырып, ерлер үлесі 82%-ды, әйелдер үлесі 18%-ды құрайды.

2015–2019 жылдардағы жынысы бойынша бөлгендегі қызметкерлер, %

жылдар	2015	2016	2017	2018	2019
ерлер	74,8	79,0	80,8	81,2	82
әйелдер	25,2	21,0	19,2	18,8	18

Персоналдың жалпы санындағы өндірістік персоналдың үлесі 90%, әкімшілік-басқарушылық персонал – 10% (2018 жылы – 90% және 10%, 2017 жылы 89% және тиісінше 11%) құрайды.

Есепті кезеңдегі жынысы және санаттары бойынша бөлінген қызметкерлер, %

Қызметкерлер санаттарының атауы	Ерлер	Әйелдер	Жалпы адам санының әр санатындағы қызметкерлердің үлесі, %
Басшылар	11,5	10,6	11,3
Мамандар	16,6	48,8	22,3
Жұмысшылар	71,9	40,6	66,4

Жас санаты бойынша қызметкерлердің негізгі үлесі 31-ден 50 жасқа дейінгі топта – 59,2%-ын құрайды, бұл ретте ерлердің үлесі 81,5%-ын, әйелдердің үлесі 18,5%-ын құрайды.

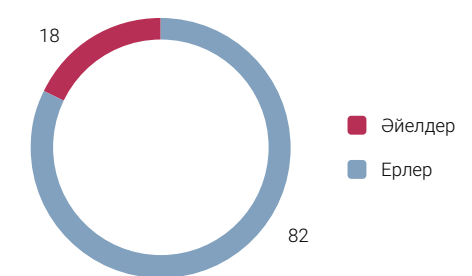
50 жастан асқан қызметкерлердің саны персоналдың жалпы санының 27,3%-ын құрайды, бұл ретте ерлердің үлесі 83%, әйелдер – 17%-ды құрайды.

30 жасқа дейінгі жастардың үлесі персоналдың жалпы санының 13,5%-ы құрайды, бұл ретте ерлердің үлесі 85%-ды, әйелдердің үлесі 15%-ды құрайды.

2016–2019 жылдардағы жас шамасы топтары бойынша қызметкерлер, %

Жасы	2016	2017	2018	2019
30 жасқа дейін	23	17,5	16,7	13,5
31-ден 50 жасқа дейін	54	58	58,3	59,2
50 жастан жоғары	23	24,5	25	27,3

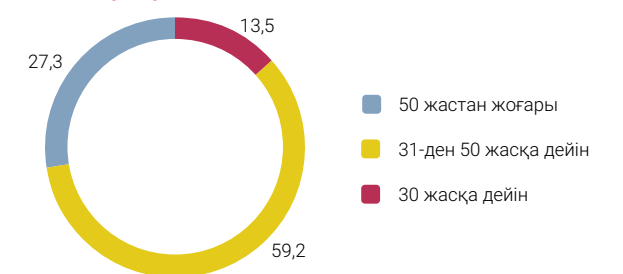
Есепті кезеңдегі жынысы бойынша бөліністегі қызметкерлер, %

Есепті кезеңдегі санаттар бойынша қызметкерлер, %

Есепті кезеңдегі жас топтары бойынша қызметкерлер, %

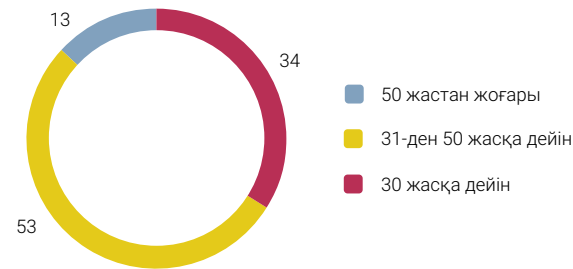

2019 жылы жаңадан жалға алынған қызметкерлердің саны 5 094 адамды немесе орташа тізімдік санның 7%-ын құрайды.

2014–2019 жылдардағы жаңадан жалға алынған қызметкерлер, %

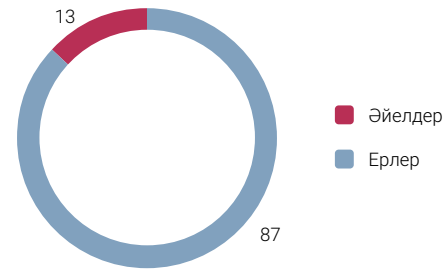
жылдар	2014	2015	2016	2017	2018	2019
қабылданған қызметкерлердің %	15,3	23,9	20,7	9,4	12,5	7

Есепті кезеңдегі жас топтары бойынша жаңадан қабылданған қызметкерлер, %

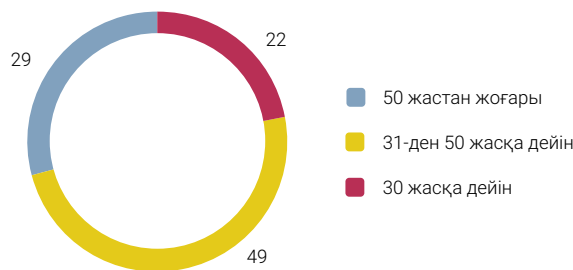
Есепті кезеңде еңбек қатынастары тоқтатылған қызметкерлер саны 4 325 адамды құрады, оның ішінде жас санаты бойынша 30 жасқа дейін 22% (2018 жылы

Есепті кезеңдегі жынысы бойынша бөлінісінде жаңадан қабылданған қызметкерлер, %

18,2%, 2017 жылы 20,4%), 31-ден 50 жасқа дейін 49% (2018 жылы 55%, 2017 жылы 46,4%), 50 жастан жоғары 29% (2018 жылы 27,7%, 2017 жылы 23,5%).

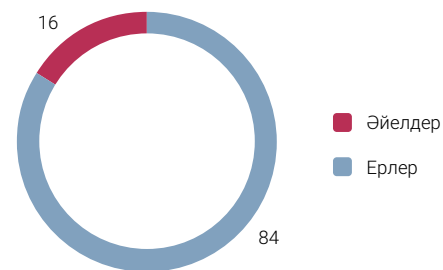
Жас санаттары бойынша есепті кезеңде еңбек қатынастары тоқтатылған қызметкерлер, %

ҚМГ компаниялар тобы бойынша қызметкерлердің тұрақтамау коэффициенті 7% құрады, бұл өткен жылмен салыстырғанда 6%-ға төмен.

Компанияның барлық қызметкерлерінің 48%-ы есепті кезең ішінде нәтижелілік бағалауынан өтті.

Есепті кезеңде еңбек қатынастары тоқтатылған қызметкерлер, жынысы бойынша бөлінісінде, %

жылдар	2015	2016	2017	2018	2019
ҚМГ компаниялар тобы бойынша тұрақтамау коэффициенті	11,1	13,8	14	13	7

* Қызметкерлердің тұрақтамау коэффициенті = A/B*100, мұнда А – есепті кезеңнің аяғында тараптардың келісімі бойынша немесе қызметкердің кінәсінен өз бастамасы бойынша жұмыстан босатылған қызметкерлердің саны; В – есепті кезеңдегі орташа тізімдік саны.

ТЕҢ МҮМКІНДІКТЕР ЖӘНЕ БІЗДІҢ НАРЫҚТАРДА БОЛУЫМЫЗ

GRI 103-1, 103-2, 103-3, 202-1, 202-2, 405-1, 405-2

Біздің қызметкерлерді ынталандыру тәсіліміз лайықты еңбекақы деңгейін қамтамасыз ету және қызметкерлердің құқықтарын сақтау қағидаттарына жасалады. Еңбекақы төлеу жүйесіндегі барлық өзгерістер мүдделі тараптардың пікірлері мен ұсыныстарын ескере отырып енгізіледі.

ҚМГ компаниялар тобында гендерлік айырмашылықтарға байланысты базалық жалақыда және сыйақы төлеу жүйесінде айырмашылықтар жоқ. ҚМГ компаниялар тобы ұйымдарындағы жалақы деңгейі қызметкерге емес, лауазымға байланысты, яғни бір лауазымда жұмыс істейтін ерлер мен әйелдер бірдей жалақыны және ұйымдағы еңбекақы төлеу қағидаларында көзделген өзге де төлемдерді алады.

Жоғары басқару органы мен басшы құрам үшін жалақыны есептеу жүйесі нәтижелілікке, ынталандыруға, еңбек өнімділігін арттыруға және қызметтің тиімділігіне шоғырланған және ҚНҚ-ге қол жеткізу қорытындылары бойынша қысқа мерзімді сыйақы элементтерін қамтиды. Үздік әлемдік практикаларға сәйкес басшы қызметкерлердің нәтижелілік көрсеткіштері Топтың экономикалық, экологиялық және әлеуметтік міндеттерін көрсетеді.

«Барлау және Өндіру» бизнес-бағытындағы компанияларда бірыңғай еңбекақы төлеу жүйесі (ЕТБЖ) енгізілді, оның мақсаты барлық бөлімшелерде еңбекақы төлеудің бірыңғай тәртібін қамтамасыз ету және қызметкерлердің еңбек нәтижелеріне мүдделілігін күшейту болып табылады. Осы жүйеде қызметкерлерге өтемақы төлемдері, үстеме ақылар мен қосымша ақылар берілетін бірқатар жағдайлар көзделген; мұндай

өлшемшарттардың бірі Өңірлік коэффициент – ауыр климаттық жағдайлары бар өңірлерде жұмысты орындауға байланысты қосымша шығыстар мен еңбек шығындарын өтеу мақсатында жалақының салыстырмалы түрде ұлғаю көрсеткіші болып табылады. Осы коэффициенттің ең жоғары мәні Маңғыстау мен Атырау облыстарына тура келіп отыр.

Топтағы бастапқы деңгейдегі жалақының ұлттық заңнамада белгіленген 2019 жылғы ең төменгі жалақыға қатынасы 6:1-ден 8:1-ге дейінгі (2018 және 2017 жылдары 6:1-ден 8:1-ге, 2016 жылы 5:1-ден 10:1-ге дейін) шекте болды.

Жергілікті халықтың өкілдері арасынан жалға алынған келген өңірлеріндегі жоғары рангтегі басшылардың үлесі 86% (2018 жылы – 85%, 2017 жылы – 72%, 2016 жылы – 89%).

Басшылық құрамға кіретін қызметкерлердің үлесі қызметкерлердің жалпы санының 11,3%. Оның ішінде әйелдер 16,5% (2018 жылы – 17%), ерлер 83,5% (2018 жылы – 83%).

Ынталандыру жүйесі «Көшбасшылық» бағдарламасын және «Тәлімгерлік» бағдарламасын енгізу жолымен «Жоғары өнімділік мәдениеті» бастамасы шеңберінде қосымша жетілдірілетін болады. Бұл бағдарламалар көшбасшылық дағдыларды, сондай-ақ тікелей бағыныштыларды одан әрі дамыту және әріптестерінің уәждемесі деңгейін арттыру мақсатында коучинг, жаттықтырушылық және тәлімгерлік дағдыларды үнемі бағалау мен жетілдіруді білдіреді.

АДАМ ҚҰҚЫҚТАРЫН САҚТАУ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОЛДАУ

GRI 102-41, 103-1, 103-2, 103-3, 401-2, 401-3, 402-1, 407-1, 408-1, 409-1

Компания ҚР еңбек заңнамасының талаптарын қатаң орындайды және оның нормаларын бұзбайды, оларға сәйкес ешкім тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүлкілік жағдайы, жынысы, нәсілі, ұлты, тілі, дінге қатысы, сенімдері, тұрғылықты жері, жасы немесе жеке кемшіліктер, сондай-ақ қоғамдық бірлестіктерге тиесілілігі себептері бойынша еңбек құқықтарын іске асыру кезінде қандай да болмасын кемсітушілікке ұшырай алмайды. Есепті кезеңде кемсіту фактілері тіркелген жоқ.

Біз балалар еңбегін пайдаланбаймыз, мәжбүрлі еңбекті қолданбаймыз, олардың нәсіліне, дініне және жынысына қарамастан, барлық қызметкерлер тең құқықтары бар деп танылады.

Компанияның әрбір қызметкерінің еңбек саласындағы өз құқықтары мен бостандықтарын іске асыруға тең мүмкіндіктері бар. Бұдан басқа, Компания қызметкерлермен ұжымдық шартты жасасу, өзгерту, толықтыру жөніндегі келіссөздерге белсенді қатысады, келіссөздер жүргізу мерзімдерін қатаң сақтайды және тиісті бірлескен комиссиялардың жұмысын қамтамасыз етеді, келіссөздер жүргізу үшін қажетті ақпаратты ұсынады, ұжымдық шарт ережелерінің талаптарын қатаң орындайды.

Еңбек заңнамасына сәйкес кез келген қызметкердің өзінің өкілдері арқылы ұжымдық келіссөздерге қатысуға және ұжымдық шарттың жобасын әзірлеуге, сондай-ақ қол қойылған ұжымдық шартпен таныстыруға құқығы бар.

Компанияның қызметінде қауымдастық бостандығына арналған құқықтарды қандай да бір шектеу және қызмет түрлері немесе аумақтық белгісі бойынша ұжымдық келіссөздер жүргізу көзделмеген. Біз әлеуметтік жауапты компания ретінде осы құқықты толығымен қолдаймыз және біріктіруде қызметкерлердің бостандығына арналған құқығын іске асыру үшін қолайлы орта жасаймыз.

Бүгінгі таңда ҚМГ тобы бойынша көптеген өндірістік кәсіпорындарда ұжымдық шарттар жасалған.

Біріздендіру мақсатында Ұжымдық шарттың үлгілік нысаны әзірленді, ол еңбекақы төлеуді ұйымдастыру, әлеуметтік қолдау көрсету, еңбек жағдайлары, жұмыс және демалыс режимі және т. с. с. үшін бірыңғай қағидаттарды белгілейді. Ұжымдық шарттың үлгі нысанында ұжымдық еңбек даулары туындаған жағдайда оларды шешу алгоритмі қадамдық түрде жазылған. ҚМГ тобы бойынша ұжымдық

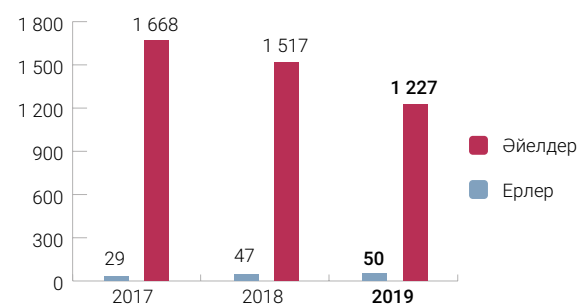
шарттарды әзірлеуге қойылатын үлгілік талаптар еңбек қатынастарын заңнамалық негізде құруға, қызметкерлер үшін жеңілдіктерді негізсіз арттыруға немесе азайтуға жол бермеуге, қақтығыстарды болдырмау және шиеленіс шешу мақсатында еңбек даулары туындаған кезде жүйелі іс-қимылдарды ұсынуға мүмкіндік береді.

ҚМГ-нің 36 өндірістік кәсіпорнында ұжымдық шарттар жасалды. 2019 жылы ұжымдық шарттармен қамтылған ҚМГ компаниялар тобы қызметкерлерінің саны 58 710 адамды құрады (2018 және 2017 жылы – 58 838 адам, 2016 жылы – 58 658 адам, 2015 жылы – 54 197 адам).

ҚМГ кәсіпорындарының ұжымдық шарттарында қызметкерлер мен олардың отбасы мүшелері, сондай-ақ жұмыс істемейтін зейнеткерлер үшін **әлеуметтік қолдаудың 35 түрі** қарастырылған.

ҚМГ өз қызметкерлеріне әлеуметтік жәрдемақылар мен өтемақылардың алуан түрін: еңбек демалысына сауықтыруға арналған материалдық көмек, жүктілікке және босануға байланысты төлемдер, 1,5 жасқа толғанға дейін бала күтімі бойынша демалыста болған қызметкерлерге ай сайынғы төлемдер, еңбек ету қабілетінен жалпы айрылуына, мүгедектік алуына байланысты басқа жұмысқа ауыстыру мүмкін болмаған жағдайда еңбек шартын бұзу кезіндегі өтемақы, жерлеуді ұйымдастыруға қызметкердің қайтыс болуына байланысты біржолғы төлем, өндірістегі жазатайым оқиға салдарынан қаза тапқан қызметкердің отбасына біржолғы төлемді қамтитын кепілдендірілген әлеуметтік пакетті ұсынады. Сондай-ақ Компания науқастанған жағдайда ерікті медициналық сақтандыруға және Қазақстанның балалар сауықтыру лагерлерінде қызметкерлердің балаларының демалысын ұйымдастыруға әлеуметтік кепілдіктер береді.

Бала күтімі бойынша демалыстағы қызметкерлер

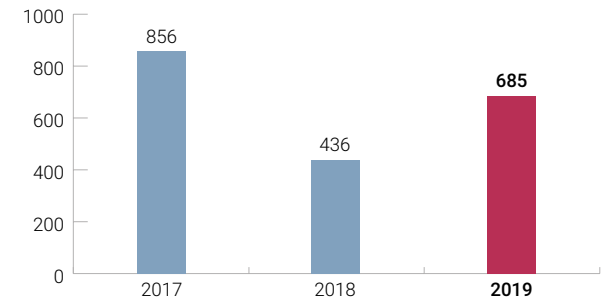

Бала күтімі бойынша жалақысы сақталмайтын демалыста жүрген қызметкерлер саны есепті кезеңнің соңында 1 277 адамды құрады, бұл ретте әйелдердің үлесі 96%-ды, ерлердің үлесі 4%-ын құрайды.

Есепті кезеңде жүктілігі және босануы бойынша демалыстағы әйелдер 685 адамды құрайды.

Бұдан басқа, қызметкерлерге әлеуметтік қолдаудың тарихи қалыптасқан түрлері ұсынылады. Әлеуметтік көмектің аталған түрлері ұжымдық шарттарда бекітілген, не кәсіпорынның ішкі нормативтік құжаттарында көзделген. Мұндай төлемдерге мерейтой жасына жетуіне байланысты, неке қиылуына байланысты төлемдер, некеге тұрған кездегі қысқа мерзімді демалыстар, баланың тууына байланысты, туған-туыстарының қайтыс болуына байланысты жалақысы сақтала отырып, емделуге және медициналық операцияларға ақы төлеуге, егер емделуге жұмсалған шығындар сақтандыру бағдарламасында белгіленген лимиттен асып кеткен жағдайда, мүгедек қызметкерлерге, қызметкердің

Жүктілігі және босануы бойынша демалыстағы әйелдер

мүгедек балаларына, көп балалы және аз қамтылған отбасыларына және т. б. жатады.

Еңбек жағдайларын өзгерткен кезде Компания қызметкерді күнтізбелік он бес күннен кешіктірмей жазбаша хабардар етеді. Компания қызметіндегі маңызды өзгерістерге қатысты хабарлаудың ең аз кезеңі 4 аптаны құрайды.

Әлеуметтік қолдау бағыттары бойынша шығындардың құрылымы, %

Сырқаттанған жағдайда қызметкерлер мен олардың отбасы мүшелерін ерікті түрде медициналық сақтандыру	22%
Бала тууына, бала күтіміне байланысты материалдық көмек көрсету, балаларды оқыту, көп балалы отбасылар	18%
Балалардың жазғы демалысын ұйымдастыру және қызметкерлердің демалысы үшін қосымша ақы	17%
Жұмыс істемейтін зейнеткерлерді әлеуметтік қолдау	7%
Медициналық сақтандыруға арналған лимит асып кеткен жағдайда медициналық ем/операцияларды төлеуге арналған материалдық көмек	2%
1 қыркүйекке мектеп керек-жарақтарын сатып алуға көмек	3%
Мүгедектер күніне орай жұбайы (зайыбы), бала жасынан мүгедек балалары бар қызметкерлерге материалдық көмек	2%
Әлеуметтік қолдаудың өзге де түрлері	29%

Кәсіподақтар

Компанияның кәсіподақтармен өзара іс-қимылы салалық және өңірлік деңгейлерде еңбек заңнамасымен белгіленген әлеуметтік әріптестік шеңберінде жүзеге асырылады. Салалық деңгейде өзара іс-қимылдың негізгі параметрлері (әлеуметтік кепілдіктер, еңбекті ұйымдастыру мәселелері, еңбекақы төлеу, жұмыспен қамту, гендерлік және жастар саясаты, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, еңбек жанжалдарының алдын алу мен шешу және т. б.) ҚР мұнай-газ, мұнай өңдеу және мұнай-химия салаларындағы 2020–2022 жылдарға арналған салалық келісімде айқындалған, оны әзірлеуге ҚМГ және оның кәсіпорындарының өкілдері белсенді түрде қатысады.

ҚМГ тобында 55 мыңнан астам қызметкердің мүддесін қорғайтын жергілікті кәсіподақтарды ескере отырып, 40 кәсіподақ комитеті жұмыс істейді.

Өңірлік деңгейде әлеуметтік әріптестік жөніндегі облыстық комиссиялар жұмыс істейді, олардың шеңберінде жұмыспен қамту және еңбекті қорғаудың өңірлік мәселелерінен басқа, нақты ұжымдық еңбек даулары да қарастырылады. ҚМГ-нің барлық компанияларында келісім комиссиялары құрылып, жұмыс істеуде.

Әлеуметтік тұрақтылық

«Самұрық-Қазына» АҚ Әлеуметтік өзара іс-қимыл және коммуникациялар орталығы жүргізетін әлеуметтік тұрақтылық индексінің (ЭТИ) зерттеулеріне сәйкес ҚМГ ЭТИ 2019 жылы 72 пайызды құрады және «орташадан жоғары» деңгейінде тұр.

ЭТИ зерттеуінің нәтижелеріне сәйкес ҚМГ мен жекелеген ЕТҰ-дағы барлық анықталған қауіпті аймақтар бойынша Әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар жоспарлары әзірленуде және актуалдандырылуда.

ҚМГ әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар жоспарында қызметкерлердің әлеуметтік көңіл-күйіне әсер ететін (ішкі коммуникациялар, тамақтану сапасы, тұрмыстық жағдайлар, ЖҚҚ қамтамасыз ету, оқыту, мансаптық өсу және т. с. с.) ұйымдар қызметі саласының анықталған проблемалары қамтылады.

Сондай-ақ ҚМГ компаниялар тобы ұйымдарының әкімшілік-басқару қызметкерлерінің қатыстырылуы мен қанағаттанушылығына сауалнама жүргізілді, бұл есепті кезеңде 62 пайызды құрады.

2016 жылдан бастап ҚМГ барлық өндірістік кәсіпорындарында ішкі коммуникация құралдары енгізілуде, оларға сәйкес жылына екі рет бірінші басшылардың еңбек ұжымдарымен есеп беру кездесулері жүйелі түрде өткізіледі, ҚМГ ЕТҰ желілік басшыларының ұжымдармен кездесулері,

басшылардың кәсіподақпен кездесулері тоқсан сайын өткізіледі, әрбір қызметкердің кәсіпорын басшылығына мәселелерімен жүгіну және уақтылы жауап алу мүмкіндігі регламенттелген, 2019 жылы бірінші басшылардың еңбек ұжымдарымен 80-нен астам есеп беру кездесулері өткізілді.

Бұдан басқа, жұмыс берушілер мен ЕТҰ қызметкерлері арасында тікелей коммуникациялардың тиімді тетіктерін құру және қолдау, ЕТҰ-дағы қызметтің мақсаттары мен міндеттері туралы қызметкерлерді уақытылы хабардар ету, ұйымдағы ағымдағы жағдайды қызметкерлерге жеткізу, қызметкерлерде ұйымдастырудың оң бейнесін қалыптастыру, ЕТҰ-дағы еңбек ұжымдарында әлеуметтік-психологиялық климаттың параметрлерін қадағалау мақсатында желілік басшылардың құрылымдық бөлімшенің, учаскенің, бригаданың, цехтың қызметкерлерімен кездесулері, жедел шешім қабылдауды талап ететін мәселелерді талқылау мақсатында басшылықтың еңбек ұжымымен жоспардан тыс кездесулері өткізілуде, жеке мәселелер бойынша ЕТҰ бірінші басшыларымен қызметкерлерді қабылдау жүзеге асырылуда.

ЕТҰ әрқайсысында Бірінші басшының блогы, корпоративтік ақпараттық сайт ашылды, еңбек ұжымдарына дейін корпоратившілік ақпаратты жеткізу үшін бейне-хабарландыруларға арналған мониторлар орнатылды. Қызметкерлерді жедел хабарландырулармен және хабарламалармен хабардар ету үшін ақпараттық стендтер қолданылады. ЕТҰ-да жыл сайын проблемалы мәселелерді анықтау үшін қызметкерлер арасында сауалнама жүргізілуде.

Басшылық ЕТҰ кәсіподағымен ұжымдық шартты орындауға, еңбек тәртібінің жай-күйіне, еңбек ұжымының өтініштерін қарауға, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелеріне, әлеуметтік жеңілдіктер мен өтемақылар беруге және кәсіпорында басқа да әлеуметтік-маңызды мәселелерге қатысты неғұрлым өзекті мәселелер бойынша кездесулерді тоқсан сайын өткізіп тұрады.

2019 жылы ҚМГ басшылығының және ҚМГ ЕТҰ басшылығының кездесуі, ҚМГ ЕТҰ бірінші басшысының жас қызметкерлермен кездесуі сияқты кері жүйенің жаңа түрлері актуалдандырылды және енгізілуде, сондай-ақ ҚМГ корпоративтік орталығында ҚМГ қызметкерлері ұжымының жалпы жиналысы, жаңалықтар туралы хабарламалар, корпоративтік газет, бейнематериалдар, ішкі портал ретінде ішкі коммуникациялар жүйесі енгізілуде.

ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРДІ ДАМУ

GRI 103-1, 103-2, 103-3, 404-1, 404-2

Әлеуметтік дамыту шеңберінде ҚМГ өндірістік және әкімшілік қызметкерлердің адам ресурстарын дамыту мәселелеріне ерекше көңіл бөледі.

ҚМГ жыл сайынғы негізде өз қызметкерлерін оқытуға және дамытуға қаржы салып отырады, ҚМГ компаниялар тобы қызметкерлерін дамытудың жаңа тәсілдемелері мен бағдарламаларын қалыптастырады.

2019 жылы ҚМГ компаниялар тобы бойынша оқыту тұжырымдамасының фокусы басшылар, инженерлік-техникалық персонал, сондай-ақ жұмысшы кәсіптердің қызметкерлері сияқты өндірістік бағыттағы қызметкерлерді дамытуға бағытталған. Корпоративтік орталық ҚМГ компаниялар тобы бойынша кәсіби құзыреттерді дамыту орталығы болып табылатын ҚМГ Инжиниринг ЖШС-мен бірлесіп «Өндіру жөніндегі инженер» сияқты өндірістік кәсіптерді дамыту бағдарламасын әзірледі және бекітті (2019 жылы «Өзенмұнайгаз» АҚ, «Қаражанбасмұнай» АҚ, «Маңғыстаумұнайгаз» АҚ, «ҚМГ Инжиниринг» ЖШС, «Қазақойл Ақтөбе» ЖШС және «Қазақтүрікмұнай» ЖШС сияқты өндіруші компаниялардың 25 қызметкеріне арналған бағдарлама іске қосылды). «Бас геолог» және «Бас технолог» бағдарламасы әзірлеу сатысында. Бұл бағдарламалар модульдік сипатқа ие, ол өз кезегінде бір қызметкерге шаққандағы оқу сағаттарының санына да әсер етеді.

ҚМГ компаниялар тобы бойынша «Ұқыпты өндіріс» жүйесін енгізу бойынша жобалар іске асырылуда, еншілес және тәуелді компаниялардың қызметкерлері үшін ұқыпты өндіріс технологияларын енгізу бойынша оқыту бағдарламалары жүргізілуде.

Сондай-ақ, қызметкерлерді оқыту мен кәсіби құзыреттілікті дамытудың негізгі бағыты мұнай өңдеу зауыттарын жаңғырту болып табылады, бұл өз кезегінде осы бағыттағы қызметкерлердің біліктілігін арттыру қажеттілігін туындатады. Осылайша, 2019 жылы «ПМХЗ» ЖШС қызметкерлері үшін IBM Maxima бойынша модульдік оқыту және процестерді басқару өткізілді. Сондай-ақ «ПМХЗ» ЖШС, «АМӨЗ» ЖШС және «Caspi Bitum» БК» ЖШС қызметкерлері үшін Petromidia (Румыния) зауытының аумағында техникалық қызмет көрсетуді басқару бойынша көшпелі оқыту бағдарламасы іске асырылды.

ҚМГ компаниялар тобы бойынша басшылардың көшбасшылық құзыреттерін дамыту және HR құзыретін дамыту үшін бағдарламаны әзірлеу бойынша жұмыстар жүргізілуде.

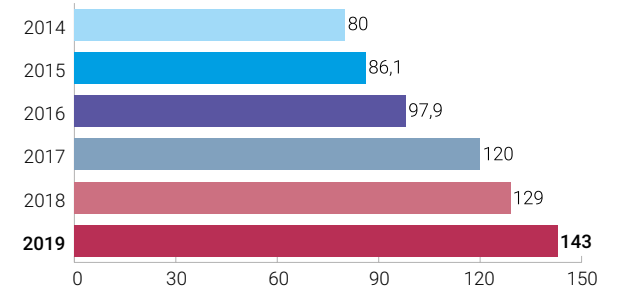
Сонымен бірге оқытудың негізгі бабында міндетті бағдарламалар және біліктілікті арттыру курстары бойынша оқыту қалып отыр.

Сондай-ақ ҚМГ компаниялар тобының қызметкерлерін дамыту үшін серіктес-компанияларды – JCCP, JOGMEC шақыру бойынша тағылымдамалар жүзеге асырылуда. Аталған компаниялар ҚМГ тобының 10-15 қызметкерін өндіру, барлау, қайта өңдеу және маркетингтен бастап HR және қаржыны басқаруға дейін қызметтің түрлі бағыттары бойынша оқытуға жыл сайын қабылдайды. Оқыту орта есеппен екі аптадан екі айға дейін аралас бағыттар бойынша түрлі елдердің өкілдерімен бірлесіп өтеді, бұл сондай-ақ тәжірибемен және біліммен бөлісуге мүмкіндік береді.

General Electric компаниясымен бірлесіп GE (Флоренция қ., Италия) Мұнай-газ университетіндегі «Мұнай-газ технологиялары» бағдарламасы бойынша оқудан өтуге жолдама жүзеге асырылуда. 2015 жылдан бастап осы бағыт бойынша

Жылдар бойынша оқудан өткен қызметкерлердің жалпы саны, мың адам

ынтымақтастық кезінде ҚМГ тобының 7 қызметкері оқудан өтті. Оқыту ұзақтығы – 5 ай.

2019 жылы ҚМГ жалпы сомасы 6,5 млрд теңгеге 143 мың адамды оқытты, ол алдыңғы жылдың көрсеткіштерінен 11%-ға жоғары. Білім алғандардың санын есептеу кезінде өткен оқулар ескеріледі (мысалы, егер 1 қызметкер екі оқытудан өткен болса, білім алғандардың саны – 2). Білім алған адамдар санының және шығыстардың ұлғаюы жоғарыда көрсетілген бағдарламаларды іске қосумен және іске асырумен байланысты.

Оқудан өткен қызметкерлердің ішінде 13%-ын әйелдер, 87%-ын ерлер құрайды. Бұл ретте әйелдерді оқытуға арналған шығыстар шығындардың жалпы сомасының 21%-ын, әйелдерді оқытудың орташа құны кезінде – 73 мың теңгені, ерлер – 41 мың теңгені құрайды.

Оқып-үйретілгендердің 7%-ы – әкімшілік-басқарушылық персонал (ӘБП), 93%-ы – өндірістік персонал. Білім алған өндірістік персоналдың жоғары пайызы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қауіпті өндірістік объектілерде жұмыс істейтін қызметкерлерді міндетті оқытуға байланысты.

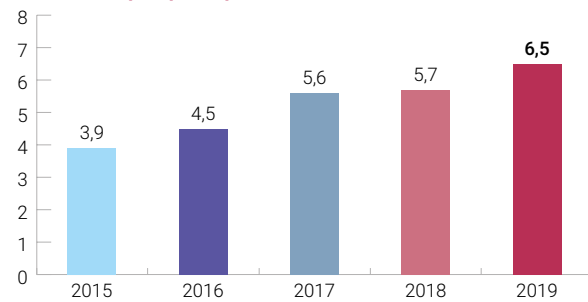
Бір қызметкерге орташа жылдық академиялық сағат саны 17,6 сағатты құрайды (2018 жылы – 15 сағат, 2017 жылы – 16,1 сағат), оның ішінде бір адамға – 18 сағат (2018 жылы – 14,9 сағат, 2017 жылы – 15,8 сағат), бір әйелге – 15,1 сағат (2018 жылы – 15,6 сағат, 2017 жылы – 18,3 сағат).

Сонымен бірге қызметкерлерді оқыту және дамыту жыныс белгісіне және атқаратын лауазымына қарамастан жүзеге асырылып жатқанын атап көрсетеміз.

ҚМГ ЖОО-мен ынтымақтастық бойынша жұмыс жүргізеді, жыл сайын диплом алдындағы және өндірістік практикадан өту үшін оқу орындарының 25-30-ға жуық студенті қабылданады.

Сондай-ақ, ҚМГ «Самұрық-Қазына» қорының «Жас Өркен» және «Цифрлық жаз» талантты жастарды дамыту жөніндегі жобаларына белсене қатысады. Жас Өркен жобасының қолданылуы кезінде жобаның 15 қатысушысы ҚМГ тобы бойынша ротациядан өту үшін қабылданды, Жобаның 1-легін жұмысқа орналастыру қорытындысы бойынша бағдарламаның 3 түлегі ҚМГ компаниялар тобы бойынша жұмысқа орналасты. «Цифрлық жаз» бағдарламасы бойынша жазғы тағылымдамаға ҚМГ тобы бойынша жобаның 20-ға жуық қатысушысы қабылданды, 2019 жылы 4 жас маман тағылымдаманың қорытындысы бойынша жұмысқа қабылданды.

Санаттар бойынша бөлгенде оқудан өткен қызметкерлер, млрд теңге

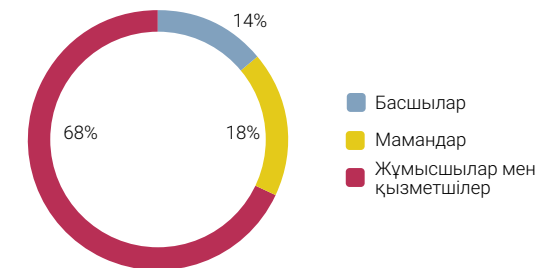
Жынысы бойынша бөлгенде оқудан өткен қызметкерлердің саны, %

жылдар	2015	2016	2017	2018	2019
Ерлер	86,5	88	86	85	87
Әйелдер	13,5	12	14	15	13

Санаттар бойынша бөлгенде оқудан өткен қызметкерлер, %

Санаттар бойынша білім алған бір қызметкердің академиялық сағаттарының орташа жылдық саны, %

БІЗДІҢ ҚАУЫМДАСТЫҚТАР

GRI 103-1, 103-2, 413-1, 413-2, 203-1

ҚМГ еншілес ұйымдарының жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттарында өндірістік қатысу өңірін дамытуға және халықтың мұқтаж топтарына әлеуметтік көмек көрсетуге елеулі ақшалай қаражат бөлу көзделген. Компаниялар қаражатты жергілікті атқарушы органдарға аударады, олар жергілікті қоғамдастықтардың қажеттіліктеріне сүйене отырып, қаражатты бөледі. 2019 жылы ҚМГ тобы бойынша жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттар шеңберінде өңірлерді дамытуға шамамен 7,6 млрд теңге бөлінді, оның ішінде:

«Өзенмұнайгаз» АҚ Маңғыстау облысының инфрақұрылымын дамытуға әлеуметтік бағдарламалар қорына 1,2 млрд теңге бөлді.

«Ембімұнайгаз» АҚ 2019 жылы Атырау облысы Қызылқоға ауданы Мұқыр ауылында 424 орындық орта мектеп құрылысына 131 млн теңгеден астам қаржы бөлді.

«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуына және Маңғыстау облысының инфрақұрылымын дамытуға 3,4 млрд теңге сомасында қаржылай қолдау көрсетті.

«ҚазМұнайТеңіз» ТМК ЖШС Маңғыстау облысындағы «Атажолы» автожолын қайта жөндеуді қаржыландыруға 388 млн теңге сомасында үлес қосты.

«Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС Павлодар қаласындағы жекелеген спорт түрлері мен спорт іс-шараларына 447 млн теңге сомасында қолдау көрсетті.

«Қазгермұнай» БК ЖШС Қызылорда қаласындағы Жастарға қызмет көрсету орталығының құрылысына 1 465 млн теңге көлемінде қаржы бөлді, салым 2018–2019 жылдар аралығында әлеуметтік-экономикалық дамыту бойынша есептелді.

«Қазақойл Ақтөбе» ЖШС өңірді және Ақтөбе облысындағы инфрақұрылымды дамытуға 120 млн теңге бөлді.

Бұдан басқа, есепті кезеңде ҚМГ тобы ҚР Үкіметінің тапсырмасы шеңберінде Түркістан қаласының инфрақұрылымын (7 000 орындық стадион, 1 000 орындық конгресс холл және амфитеатрдың құрылысы) дамытуға 22,8 млрд теңге бөлді, оның ішінде: ҚМГ – 14 млрд теңге, «ҚазТрансОйл» АҚ – 2,2 млрд теңге, «ҚазТрансГаз» АҚ – 5,7 млрд теңге.

2016 жылы «Самұрық-Қазына» АҚ Директорлар кеңесінің шешімімен Қордың қайырымдылық саясаты және Қордың қайырымдылық бағдарламасы бекітілді, осыған сәйкес ҚМГ мен оның еншілес кәсіпорындары демеушілік және қайырымдылық көмекті дербес жоспарлай және көрсете алмайды.

Қайырымдылық саясатына сәйкес Қор компаниялары тобының барлық қайырымдылық қызметін «Samruk-Kazyna Trust» әлеуметтік жобаларды дамыту қоры жүзеге асырады.

Қор қызметінің басым бағыттары:

- әлеуметтік және медициналық сектордағы адамдарға, қауымдастықтарға көмектесу;
- медиа, мәдени қауымдастықты дамыту, адам әлеуетін дамыту;
- қоғамның орнықты дамуындағы еңбек қатынастарын, ұлтаралық қатынастарды, инвестицияларды нығайту;
- Қор топтарының қатысуымен өңірлік әлеуметтік инвестицияның өңір бағдармаларын өткізу;
- Қор тобының және/немесе Қор имиджін ілгерілету және беделін нығайту.

«Samruk-Kazyna Trust» әлеуметтік жобаларды дамыту қоры «Самұрық-Қазына» АҚ-тың барлық компаниялар тобынан халық үшін әлеуметтік маңызы бар мәселелерді шешуге бағытталған қайырымдылық жобалар мен бағдарламаларды іске асырады. Қордың қызметі мемлекеттік органдардың, ҚР Үкіметінің және қоғамдық және әлеуметтік саясат саласындағы сарапшылардың жәрдемімен жүзеге асырылуда. Корпоративтік қордың қайырымдылық жобаларының әкімшілері конкурстық негізде айқындалған үкіметтік емес ұйымдар болып табылады.

Қордың қызметі туралы толығырақ Сіз мына сілтеме арқылы біле аласыз:
<http://sk-trust.kz/kz/about>

Практикадан мысалдар

ҚМГ компаниялар тобы бойынша компаниялар тобының еңбек ұжымдары мен кәсіподақтарының жалпы шешімі бойынша ҚМГ компаниялары тобының еңбек ұжымдарын шоғырландырудың жаңа құралдары – ҚМГ деңгейінде ұйымдастырылатын корпоративтік іс-шаралар енгізілді.

ҚМГ компаниялар тобының өндірістік кәсіпорындарында жұмысшы кәсіптердің беделін арттыруға ғана емес, сондай-ақ мамандардың біліктілік деңгейін көтеруге арналған «Мамандығы бойынша үздік» кәсіби шеберлік байқауы 20 жыл бойы дәстүрлі түрде өткізіліп келеді. ҚМГ компаниялар тобының кәсіпорындары жыл сайын өздерінің қызметкерлеріне тәжірибе алмасуға, өз әріптестерімен кездесуге, өзінің кәсіби деңгейін тұрақты арттыруға мүмкіндік беруде. 2016 жылдан бастап Конкурс барлық конкурстарды ауқымды етіп және біреуіне біріктіріп, ҚМГ деңгейінде өтіп жатыр.

Өткен жылы Конкурс ҚМГ еншілес кәсіпорындарының өндірістік алаңдарында өткізілді.

2019 жылы конкурс форматы өзгерді, іс-шара жұмысшы кәсіптердің форумы түрінде ұйымдастырылды, сондай-ақ аталған іс-шараға халықаралық деңгейде мән беру және тәжірибе алмасу мақсатында жұмысшы кәсіптердің өкілдері арасында «Татнефть» ЖАҚ өндірістік алаңдарында ҚМГ тобының 26 өндірістік кәсіпорындарынан 191 өкілдің қатысуымен 16 жұмысшы кәсіптің түрлері бойынша мастер-кластар өткізілді.

Мастер-кластар мұнай және газ өндіру операторлары, ұңғымаларды зерттеу, қабат қысымын қолдау, мұнай дайындау, технологиялық қондырғылар, УЕУ, БӨПЖА слесарлары, зертханашылар, электр газымен дәнекерлеуші, электромонтер, автомобиль жүргізушісі, ОА моторшы-машинисі, токарь, технологиялық сорғылар мен компрессорлардың машинистері сияқты мамандықтар бойынша болды.

Практикадан мысалдар

2019 жылы ҚМГ еншілес компанияларының қатысуымен дәстүрлі жазғы спартакиада Шымкент қаласында өтті. Іріктеу жарыстарына ҚМГ 48 еншілес ұйымынан 3 000 астам спортшы қатысты. Ойынның мәресіне ҚМГ-нің 26 еншілес ұйымынан 350 адам өтті.

Практикадан мысал

2014 жылдан бері ҚМГ компаниялар тобы бойынша жастар саясаты белсенді іске асырылып келеді. ҚМГ-де және ҚМГ-нің 45 ЕТУ-да Жастар кеңестері құрылған. ҚМГ кадр әлеуетін дамытуға, жас қызметкерлердің көшбасшылық қасиеттерін дамытуға көп көңіл бөле отырып, өзінің жастар бағдарламасын табысты іске асыруда. ҚМГ тобының кәсіпорындарында жас мамандар кеңестерін құру және олардың қызметі, жыл сайынғы слеттер мен семинар-тренингтер, мамандығы бойынша үздіктерді таңдау жөніндегі салалық конкурстар, Қазмұнайгаз қатысатын аймақтардағы тарихи объектілерде қайырымдылық акциялары мен сенбіліктері – жастарды компанияны басқаруға тарту үшін жасалатын толық емес тізбесі.

2019 жылы ҚМГ тобының жас мамандары үшін «Конференция ЕМЕС» атты жастар слеті кезекті рет өткізілді. «ЕМЕС» деген қосымшасы бар форум, бірінші кезекте, корпоративтік орталық пен еншілес компаниялардың жастар өкілдері арасында көлденең байланыстарды нығайтуға, білім мен тәжірибе алмасуға ықпал етуге бағытталған. «Конференция ЕМЕС» ҚМГ жастар қозғалысының белсенділеріне «үлгіні бұзуға» мүмкіндік берді, бейресми жағдайда жастар үшін маңызды мәселелерді – қалай табысты болу, жеке тұлға ретінде өсу, кәсіпқой ретінде даму және ҚМГ үшін ерекше маңызды мәселелерді түсіну – компанияны жақсартуға өз үлесін қосуға мүмкіндік берді.

Форумға Қазақстанның барлық өңірлерінен ҚМГ тобының 42-ден астам компаниясынан 178 жас маман қатысты.

Еліміздің мақтанышы мен еліктеу үшін үлгіге айналған танымал жас қазақстандықтар спикерлер мен бизнес-жаттықтырушылар болып сөз сөйледі. Ірі

халықаралық корпорацияларда елеулі табыстарға қол жеткізген құрдастардың сөз сөйлеуі – Азат Мырзабаев (Сүлеймен Демирел атындағы атындағы университет, АҚШ-тың Twitter жұмыс істеді), Әлібек Датбаев (Нидерландының Booking.com компаниясындағы Team Lead) және көптеген басқалары Конференция ЕМЕС-ке қатысушылардың қызығушылығын тудырды.

Адамзат тарихындағы алғашқы және жалғыз атлет, Азия, Африка, Австралия және Американың ірі шөлдерінде 160 мың километрден астам қашықтықты жалғыз жүгіріп өткен – аса көрнекті қазақстандық супермарафоншы Марат Жыланбаев көшбасшылық қасиеттерді тәрбиелеу бойынша мастер-класс берді.

Сондай-ақ, Конференция ЕМЕС бағдарламасы шеңберінде «НЕ хабар?», «НЕ зат?», «НЕ айтасың» деген символикалық аттармен сессиялар, қаржылық сауаттылық, әлеуметтік желілер мен коммуникациялардағы мінез-құлық қағидалары бойынша тренингтер, форумға қатысушылардың өздерінің success-story жеке талқылауы да өтті.

ҚОСЫМШАЛАР

1-ҚОСЫМША. ЕСЕПТІЛІКТІҢ ШЕКАРАЛАРЫ, ӨЗГЕРІСТЕРІ, ЕСКЕРТПЕЛЕРІ

GRI 102-45, 102-46, 102-48, 102-49

Есептіліктің шекаралары

Есептің шекаралары дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу және одан да көп проценті меншік немесе сенімгерлік басқару құқығында ҚМГ-ге тікелей немесе жанама түрде тиесілі ҚМГ еншілес пен тәуелді ұйымдарын, сондай-ақ қызметін ҚМГ-нің бақылау құқығы бар заңды тұлғаларды қамтиды.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке енгізілген заңды тұлғалардың тізбесі мынадай ұйымдармен ұсынылған:

«ҚМГ» Барлау Өндіру» АҚ,
«ҚазТрансГаз» АҚ,
«ҚазТрансОйл» АҚ,
«АМӨЗ» ЖШС,
«ПМХЗ» ЖШС,
«ҚазМұнайГаз Өнімдері» ЖШС,
«ҚазМұнайТеңіз» ЖШС,
«ҚазМұнайГаз-Сервис» ЖШС,
«KMG International N. V.»,
«ҚМГ Қарашығанақ» ЖШС,
«Қазақтеңізкөлікфлоты» ЖШС,
«KMG Drilling&Services» ЖШС,
Cooperative KazMunayGas PKI U. A.

«Энергетикалық ресурстарды пайдалану және энергия тиімділігін арттыру» бөлімінің шекарасы 14 ЕТҮ құрайды, олар топтың энергия сыйымды кәсіпорындарын барынша толық көлемде көрсетеді.

Мұнай мен газ өндіру:

«Өзенмұнайгаз» АҚ,
«Ембімұнайгаз» АҚ,
«Қазгермұнай» БК» ЖШС,
«Қаражанбасмұнай» АҚ,
«ҚазГӨЗ» ЖШС,
«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ,
«Қазақтүрікмұнай» ЖШС,
«Қазақойл Ақтөбе» ЖШС.

Мұнай мен газды тасымалдау:

«Қазақтеңізкөлікфлоты» ҰТКК» АҚ,
«ҚазТрансГаз» АҚ,
«ҚазТрансОйл» АҚ.

Мұнай мен газды өңдеу:

«Атырау МӨЗ» ЖШС,
«Павлодар МХЗ» ЖШС,
«ПетроҚазақстан Ойл Продактс» ЖШС

«Су ресурстарын пайдалану» бөлімінің шекаралары:

«Қазақойл Ақтөбе» ЖШС,
«Қазақтүрікмұнай» ЖШС,
«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ,
«Ембімұнайгаз» АҚ,
«Өзенмұнайгаз» АҚ,
«Қазгермұнай» БК» ЖШС,
«Қаражанбасмұнай» АҚ,
«ҚазГӨЗ» ЖШС, «Өріктау Оперейтинг» ЖШС,
«ҚазТрансОйл» АҚ,
«ҚазТрансГаз» АҚ,
«Қазақтеңізкөлікфлоты» ҰТКК» ЖШС,
«ПМХЗ» ЖШС,
«АМӨЗ» ЖШС,
«ПетроҚазақстан Ойл Продактс» ЖШС,
«CASPI BITUM» БК» ЖШС,
«Жамбыл Петролеум» ЖШС,
«Өзенмұнайсервис» ЖШС,
Oil Construction Company ЖШС,
Oil Services Company ЖШС – аталған еншілес және тәуелді компаниялар ҚМГ негізгі операциялық активтері болып табылады және Қазақстанның су ресурстарын пайдалануға елеулі әсерін тигізеді.

«Климаттың өзгеруі және атмосфералық ауаның сапасы» бөлімінің шекаралары ҚМГ мынадай еншілес және тәуелді ұйымдарын қамтиды:

«Қазақойл Ақтөбе» ЖШС,
«Қазақтүрікмұнай» ЖШС,
«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ,
«Ембімұнайгаз» АҚ,
«Өзенмұнайгаз» АҚ,
«ҚазГермұнай» БК» ЖШС,

«Қаражанбасмұнай» АҚ,
«ҚазГӨЗ» ЖШС,
«ҚазТрансГаз» АҚ,
«ҚазТрансОйл» АҚ,
«ПМХЗ» ЖШС,
«АМӨЗ» ЖШС,
«ПетроҚазақстан Ойл Продактс» ЖШС,
«CASPI BITUM» БК» ЖШС және мұнай сервистік ұйымдар.

«Шикі газды тиімді пайдалану» бөлімінің шекаралары мынадай ҚМГ еншілес пен тәуелді ұйымдарын қамтиды:

«Қазақойл Ақтөбе» ЖШС,
«Қазақтүрікмұнай» ЖШС,
«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ,
«Ембімұнайгаз» АҚ,
«Өзенмұнайгаз» АҚ,
«Қазгермұнай» БК» ЖШС,
«Қаражанбасмұнай» АҚ.

«Қалдықтарды басқару» бөлімінің шекарасы:

«Қазақойл Ақтөбе» ЖШС,
«Қазақтүрікмұнай» ЖШС,
«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ,
«Ембімұнайгаз» АҚ,
«Өзенмұнайгаз» АҚ,
«Қазгермұнай» БК» ЖШС,
«Қаражанбасмұнай» АҚ,
«ҚазГӨЗ» ЖШС,
«Өріктау Оперейтинг» ЖШС,
«ҚазТрансОйл» АҚ,
«ҚазТрансГаз» АҚ,
«Қазақтеңізкөлікфлоты» ҰТКК» ЖШС,

«ПМХЗ» ЖШС,
«АМӨЗ» ЖШС,
«ПетроҚазақстан Ойл Продактс» ЖШС,
«CASPI BITUM» БК» ЖШС,
«Жамбыл Петролеум» ЖШС,
«ӨзенМұнайСервис» ЖШС,
Oil Construction Company ЖШС,
Oil Services Company ЖШС.

«Қоршаған ортаны қорғауға арналған шығындар» бөлімінің есеп беру шекаралары мыналарды қамтиды:

«Өзенмұнайгаз» АҚ,
«Ембімұнайгаз» АҚ,
«Қаражанбасмұнай» АҚ,
«Қазгермұнай» БК ЖШС,
«Қазақ ГӨЗ» ЖШС,
«ӨзенМұнайСервис» ЖШС,
«Орал Ойл энд Газ» ЖШС,
«Тұлпар Мұнай Сервис» ЖШС,
«Қазақтүрікмұнай» ЖШС,
«Қазақойл Ақтөбе» ЖШС,
«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ,
«ҚазТрансОйл» АҚ,
«ҚазТрансГаз» АҚ,
«ҚазМұнайТеңіз» ТМК АҚ,
«Қазақтеңізкөлікфлоты» ҰТКК» ЖШС,
«Oil Construction Company» ЖШС,
«Oil Services Company» ЖШС,
«Сәтбаев Оперейтинг» ЖШС,
«Өріктау Оперейтинг» ЖШС,
«KMG Systems & Services» ЖШС,
«Атырау МӨЗ» ЖШС,
«Павлодар МХЗ» ЖШС,
«ПетроҚазақстан Ойл Продактс» ЖШС,
«Caspi BITUM» БК» ЖШС.

«ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ саласындағы оқыту» бөлімінің есеп беру шекаралары мынаны қамтиды:
ҚМГ Корпоративтік орталығы;

Өндіру:

«Өзенмұнайгаз» АҚ,
«Ембімұнайгаз» АҚ,
«Қаражанбасмұнай» АҚ,
«Қазгермұнай» БК» ЖШС,
«ЖамбылПетролеум» ЖШС,
«Н Оперейтинг Компани» ЖШС,
«ТКБжҰҚ» ЖШС, «СӨТБ» ЖШС,
«Арғымақ Транс Сервис» ЖШС,
«КенҚұрылысСервис» ЖШС,
«EP-Catering» ЖШС, «Қазақ ГӨЗ» ЖШС,
«ӨзенМұнайСервис» ЖШС,
«Орал Ойл энд Газ» ЖШС,
«ТұлпарМұнайСервис» ЖШС,
«Қазақтүрікмұнай» ЖШС,
«Қазақойл Ақтөбе» ЖШС,
«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ,
«ҚазМұнайТеңіз» ТМК АҚ
(барлық құрылымдық бөлімшелерін қоса алғанда),
«Өріктау Оперейтинг» ЖШС;

Тасымалдау:

«ҚазТрансОйл» АҚ,
«Интергаз Орталық Азия» АҚ,
«ҚазТрансГаз-Аймақ» ЖШС,
«ҚазТрансГаз-Өнімдері» ЖШС,
«Бейнеу-Бозой-Шымкент газ құбыры» ЖШС,
«Аманкелді Газ» ЖШС,
«Азиялық газ құбыры» ЖШС,
«Қазақтеңізкөлікфлоты» ҰТКК» ЖШС,
«KMG Systems & Services» ЖШС;

Өңдеу:

«Атырау МӨЗ» ЖШС,
«Павлодар МХЗ» ЖШС,
«ПетроҚазақстан Ойл Продактс» ЖШС,
«Caspi BITUM» БК» ЖШС;

Сервис:

«Теңіз Сервис» ЖШС,
«KMG Drilling&Services» ЖШС,
«KMG Security» ЖШС,
«Oil Construction Company» ЖШС,
«Oil Services Company» ЖШС,
«Маңғыстау Энерго Мұнай» ЖШС,
«МұнайТелеком» ЖШС,
«Oil Transportation Company» ЖШС,
«ҚМГ-Инжиниринг» ЖШС (филиалдарды қоса алғанда).

Толықтырулар, жорамалдар және деректерді жинау, шоғырландыру және есептеу әдіснамасының сипаттамасы

Есептің мәтініндегі деректер есеп көрсеткіштерін дөңгелектеуге байланысты шоғырландырылған қаржылық есептілікте (ШҚЕ) берілген деректерден болар-болмас айырмашылығы болуы мүмкін. Мұндай жағдайларда ҚМГ интернет-сайтына орналастырылған тиісті ШҚЕ деректері дұрыс және аса маңызды. Есептемелердің әртүрлі әдіснамаларына және есептегі ақпаратты ашу тәсілдемелеріне байланысты келтірілген деректер бұрын жарияланған деректерден айтарлықтай ерекшеленуі мүмкін.

Есептің мәтінінде Компания қызметкерлерінің нақты саны көрсетілген, 2017 жылғы есептерде бұған дейінгі штат саны берілген.

Компания 2019 жылы қызметкерлердің нақты санын есептеу үшін тәсілдемені қайта қарады (есептемеге қатысу үлесі 50% және одан да көп компаниялардың қызметкерлері енгізілді; бұрын есептемеге қатысу үлесі 20% және одан да көп Компанияның қызметкерлері кірді). Өткен кезеңдердегі деректер де қайта есептелді.

2-ҚОСЫМША. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ИНДИКАТОРЛАР

	Өндіру			Тасымалдау			Қайта өңдеу		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Парниктік газдардың шығарындылары (ПГ)									
ПГ тікелей шығарындылары (CO ₂ , млн тонна)	2,7	2,5	2,3	1,6	2,4	2,7	4,2	4,4	4,8
ПГ шығарындыларының қарқындылығы (КСШ 1000 тоннасына шаққандағы CO ₂ тоннасы)	110	101	93	—	—	—	221	216	229
ІМГ жағу									
Жалындатып жағу (млн тонна CO ₂)	0,7	0,3	0,2	—	—	—	—	—	—
Өндірілген КСШ бірлігіне жағылған газ саны (өндірілген КСШ 1000 тоннасына шаққандағы бір тонна)	11,0	6,0	2,95	—	—	—	—	—	—
Жалындатып жағу (млн м ³)	0,3	0,15	0,08	—	—	—	—	—	—
Энергия сыйымдылығы									
Энергия тұтыну (млн ГДж)	39,1	55,2	55,5	37,4	55,6	66,0	43,0	56,8	61,3
Ластаушы заттар шығарындылары									
Күкірт оксиді (SO ₂) (мың тонна SO ₂)	7,8	6,7	4,8	0,2	0,2	0,2	6,8	6,5	7,2
Азот тотығы (NO _x) (NO ₂ мың тонна)	5,9	4,8	5,3	3,5	5,5	6,2	3,9	5,9	6,9
Су									
Су бөгетінің жалпы көлемі (млн м ³)	49,4	52,2	52,4	30,9	33,5	24,9	12,2	16,2	16,2
Су бұру – көлемі (млн м ³)	1,1	1,1	0,9	1,4	1,0	1,0	6,5	8,8	9,2
Қалдықтар									
Қауіпті (мың тонна)	273	220,6	846,4	8,9	2,9	46,6	41,2	39,1	62,2
Қауіпті емес (мың тонна)	2,7	5,9	12,6	3,4	5,2	4,9	6,6	8,0	7,3
Қалдықтардың барлығы (мың тонна)	276	226,5	859	12,3	8,1	51,5	47,8	47,1	69,5
*солардың ішінде бұрғылау қалдықтары, құрлық (мың тонна)	186	174,2	193,2	—	—	—	—	—	—
*солардың ішінде бұрғылау қалдықтары, теңіз (мың тонна)	2,05	2,2	0	—	—	—	—	—	—

Қоршаған ортаны қорғауға арналған экологиялық шығындар*

Шығындар	2016		2017		2018		2019	
	млн теңге	млн USD	млн теңге	млн USD	млн теңге	млн USD	млн теңге	млн USD
1 ЛЗ қалдықтарымен, шығарындыларымен және төгінділерімен айналысуға байланысты шығындар, барлығы	6 682,8	19,5	10 929,4	33,5	11 844,6	34,3	14 847,3	38,79
1.1 Қалдықтарды өңдеу және орналастыру	2 330,6	6,8	5 285,1	16,2	5 833,9	16,9	9 733,2	25,43
1.2 ЛЗ шығарындылары мен төгінділерін тазарту	3 778,3	11,0	5 398,4	16,5	4 531,5	13,1	3 177,6	8,3
1.3 Парниктік газдардың шығарындылары бойынша құжаттар топтамасын әзірлеуге және растауға арналған шығыстар	52,6	0,15	91,5	0,3	104,4	0,3	101,9	0,27
1.4 Экологиялық жауапкершілікті сақтандыру	365,5	1,1	97,2	0,3	58,6	0,2	118,2	0,31
1.5 Төгінділерді жоюға арналған шығындарды қоса алғанда, экологиялық залалды жоюға арналған шығындар	152,1	0,45	1,3	0,004	1 278,8	3,7	1 460,7	3,8
1.6 ҚОҚ саласындағы өтемақылық іс-шараларға арналған шығындар	n/a	n/a	55,8	0,17	34,3	0,1	255,7	0,7
2 Қоршаған ортаға әсерін болдырмауға арналған инвестициялар және экологиялық менеджмент, барлығы	1 394,7	4,08	1 398,7	4,3	1 035,8	3	1 198,1	3,1
2.1 Қызметкерлерді оқытуға және даярлауға арналған персонал	246,3	0,7	76,4	0,2	58,6	0,17	18,8	0,5
2.2 Сыртқы сертификаттау және экологиялық менеджмент жүйесін дамыту	41,3	0,11	50,0	0,16	47,8	0,14	43,4	0,1
2.3 Экологиялық менеджмент саласындағы жалпы қызметке арналған персонал	2,1	0,006	3,7	0,01	2,6	0,008	196,7	0,5
2.4 Зерттеулер және әзірлемелер	263,1	0,76	839	2,6	548,5	1,6	366,0	1,0
2.5 Ең таза технологияларды енгізуге арналған қосымша шығыстар	0,0	0,0	0	0	158,4	0,5	123,5	0,3
2.6 «Жасыл сатып алуға» арналған қосымша шығыстар	6,1	0,01	68,7	0,2	2,3	0,007	360,3	0,9
2.7 Экологиялық менеджментке байланысты басқа да шығындар	835,6	2,5	360	1,1	217,6	0,6	89,4	0,2

* Бөлудегі көрсеткіштерді қосу деректерді үтірден кейін ондыққа дейін дөңгелектеуге байланысты жиынтық көрсеткіштерден сәл өзгеше болуы мүмкін.

Экологиялық төлемдер (нормативтік)

	2016		2017		2018		2019	
	млн теңге	мың USD	млн теңге	мың USD	млн теңге	мың USD	млн теңге	мың USD
ІМГ жалындатып жағусыз атмосфераға шығарындылар	4 325	12 655,8	3 886	11 917,2	1 998	5 795,2	1 054	2 752,9
Атмосфераға шығарындылар (ІМГ жалындатып жағусыз)	1 064	3 113,5	1 217	3 733,9	1 258	3 633,5	1 584	4 138,8
Судың ластануы	40	117,0	43	131,1	30	97,9	63	164,7
Қалдықтарды орналастыру	412	1 205,6	178	547,2	258	749,0	131	342,4

Биоалуантүрліктің негізгі аймақтарына қатысты өндірістік қызметтің орналасуы мен ауқымдары GRI 304-1

Учаске	Орналасқан жері	Биоалуантүрліктің негізгі аймақтары (БНА)	БНА-ға қатынасы бойынша орналасқан жері	Келісім-шарттық аумақтың ауданы (ш. км)	Әсерді азайту жөніндегі жоспар
Қансу	Маңғыстау облысының Қарақия ауданы	Кендірлі-Қаясан қорық аймағы және Үстірт мемлекеттік қорығы	Қорық аймағында орналасқан және қорықтың жанында тұр	4 374,6	Жобадан шығу туралы шешім қабылданды
Самтыр	Маңғыстау облысының оңтүстік-шығысы	Кендірлі-Қаясан қорық аймағы және Үстірт мемлекеттік қорығы	Қорықтың жанында орналасқан	10 396,9	Іздеу-барлау жұмыстарының жобалау сатысы
Өріктау	Ақтөбе облысының Мұғалжар ауданы	«Көкжиде – Құмжарған» жергілікті маңызы бар мемлекеттік табиғи кешенді қорықша	Аумақтың бір бөлігін қамтиды	239,9	Гидрогеологиялық мониторинг
Әлібекмола және Қожасай	Ақтөбе облысының Мұғалжар ауданы	Көкжиде құмдары Көкжиде жерасты сулары	Жақын орналасқан	156,5	Гидрогеологиялық мониторинг
Жамбыл	КТҚС Атырау ауданы	КТҚС ерекше экологиялық сезгіш аймағы, Новинский қорықшасы	Қорық аймағында орналасқан және аумақтың бір бөлігін қамтиды	1 935,2	Тұрақты экологиялық мониторинг, теңіз мұнай операцияларын жүргізу кезіндегі шектеулер
Исатай	КТҚС орталық бөлігі, Солтүстік Маңғыстау облысы	КТҚС ерекше экологиялық сезгіш аймағы	Қорықтың аймақта орналасқан	1 060,0	Маусымдық фондық экологиялық зерттеулер, тұрақты экологиялық мониторинг
Сәтбаев	КТҚС Солтүстік-батыс бөлігі, Атырау ауданы	КТҚС ерекше экологиялық сезгіш аймағы	Қорықтың аймақта орналасқан	1 481,0	Аумақты қайтару және Келісімшартты тапсыру бойынша рәсімдер басталды

3-ҚОСЫМША. GRI CONTENT INDEX МАЗМҰНЫНЫҢ КӨРСЕТКІШІ

GRI 102-55

GRI (Materiality Disclosures Service) мазмұн көрсеткішін растау қызметі Есептің ағылшын тіліндегі нұсқасы негізінде ұсынылған. GRI Services GRI мазмұнының көрсеткіші нақты көрсетілгенін, ал 102-40-102-49 аралығындағы көрсеткіштерді ашуға берілген сілтемелер Есептің негізгі бөлігіндегі бөлімдерге сәйкес келетінін растайды.

GRI Standard	Көрсеткіштер	Беттің нөмірі	Алып тастау/ алып тастау себебі	БҰҰ Жаһандық шартының қағидаларымен байланыс	Орнықты дамудың 17 жаһандық мақсатымен байланыс
--------------	--------------	---------------	---------------------------------	--	---

2016 жылы GRI 101 негізі қаланды

Есептіліктің жалпы элементтері

GRI 102: General Disclosures 2016	102-1 Ұйымның аты	2, 20			
	102-2 Қызмет, брендтер, өнімдер мен қызметтер	4, 6, 8, 10, 12, 14, 20, 21			
	102-3 Штаб-пәтердің орналасуы	122			
	102-4 Өндірістік алаңдардың орналасуы	21			
	102-5 Меншік сипаты және ұйымдық-құқықтық нысаны	20			
	102-6 Қызмет көрсету нарықтары	21			9
	102-7 Ұйымның ауқымы	4, 6, 8, 10, 12, 14, 20, 21, 22			9
	102-8 Қызметкерлер туралы ақпарат	12, 90			8
	102-9 Жеткізу тізбегі	10, 20, 22, 52			12
	102-10 Ұйымдағы және оның жеткізу тізбегіндегі елеулі өзгерістер	16, 18, 32, 52			9, 12
	102-11 Сақтық қағидаты немесе тәсілі	64		7	14, 15
	102-12 Сыртқы бастамалар	44			17
	102-13 Қауымдастықтардағы мүшелік	45			17
	102-14 Жоғары басшылықтың үндеуі	16, 17, 18, 19			
	102-15 Негізгі әсерлер, тәуекелдер және мүмкіндіктер	80, ГО*			9
	102-16 Құндылықтар, қағидалар, стандарттар және мінез-құлық нормалары	24, 34, 37		1, 2, 4	5, 10, 16
	102-17 Этика бойынша консультациялар мен өтініштердің тетіктері	37		2, 6, 10	5, 10, 16
	102-18 Басқару құрылымы	25			16
	102-19 Өкілеттіктерді жүктеу	25			

* ЖЕ – Жылдық есеп | 2019 http://ir.kmg.kz/storage/files/b9a44caa6ff34f50/KMG_AR19_RU.pdf

GRI Standard	Көрсеткіштер	Беттің нөмірі	Алып тастау/ алып тастау себебі	БҰҰ Жаһандық шартының қағидаларымен байланыс	Орнықты дамудың 17 жаһандық мақсатымен байланыс
GRI 102: General Disclosures 2016	102-20 Экономикалық, экологиялық және әлеуметтік тақырыптарға жауапты басшы лауазымдар	26			
	102-21 Экономикалық, экологиялық және әлеуметтік тақырыптар бойынша мүдделі тараптарға кеңес беру	26			
	102-22 Жоғары басқару органының және оның комитеттерінің құрамы	28			
	102-23 Басқару органының төрағасы	28			
	102-24 Номинирлеу және басқару органын іріктеу	29			
	102-25 Мүдделер қақтығысы	54			
	102-26 Мақсаттарды, құндылықтарды және стратегияны анықтаудағы басқару органының рөлі	29			
	102-27 Басқару органының ұжымдық білімі	30			
	102-28 Басқару органының қызметін бағалау	30			
	102-29 Экономикалық, әлеуметтік және экологиялық әсерлерді анықтау	30		7	
	102-30 Тәуекелдерді басқару процестерінің тиімділігі	30, ГО			
	102-31 Экономикалық, экологиялық және әлеуметтік тақырыптарға шолу	26, 27			
	102-32 Орнықты даму саласында есеп дайындаудағы органның рөлі	2, 26, 27			
	102-33 Аса маңызды мәселелер туралы хабарлау	26, 27			
	102-34 Аса маңызды мәселелердің сипаты мен саны	26, 27			
	102-35 Сыйақы саясаттары	ЖЕ			
	102-36 Сыйақыны анықтау процесі	ЖЕ			
	102-37 Еңбекақы төлеуге қатысты мүдделі тараптардың қатысуы	ЖЕ			
	102-38 Сыйақының жылдық жалпы коэффициенті	ЖЕ			
102-39 Жылдық сыйақының коэффициентін проценттік ұлғайту	ЖЕ				

GRI Standard	Көрсеткіштер	Беттің нөмірі	Алып тастау/ алып тастау себебі	БҰҰ Жаһандық шартының қағи- даттарымен байланыс	Орнықты дамудың 17 жаһандық мақсатымен байланыс
GRI 102: General Disclosures 2016	102-40 Мүдделі тараптар топтарының тізімі	39			17
	102-41 Ұжымдық еңбек шарттары	96		3	17
	102-42 Мүдделі тараптарды сәйкестендіру және анықтау	39, 40			17
	102-43 Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жасауға тәсілдеме	39, 40			17
	102-44 Негізгі тақырыптар және көтерілген қауіптер	16, 18, 31			
	102-45 Шоғырландырылған қаржылық есептілікке енгізілген заңды тұлғалардың тізбесі	104			
	102-46 Есептің мазмұнын және тақырыптардың шекараларын айқындау	2, 41, 104			
	102-47 Маңызды тақырыптар тізбесі	42, 43			
	102-48 Қайталама өтініштер	104			
	102-49 Есептіліктегі өзгерістер	104			
	102-50 Есепті кезең	2, 122			
	102-51 Соңғы есептің шығарылған күні	122			
	102-52 Есептілік циклі	2, 122			
	102-53 Есеп туралы мәселелерге арналған байланыс ақпараты	122			
	102-54 GRI Standards сәйкес есептілік туралы өтініштер	2			
	102-55 GRI мазмұнының көрсеткіші	110			
102-56 Сыртқы растау	—				

Ерекше тақырыптар

GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	48			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	48			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	48			
GRI 201: Economic Performance 2016	201-1 Құрылған және бөлінген тікелей экономикалық құн	49			8
	201-2 Қаржы аспектілері мен өзге де тәуекелдер және климаттың өзгеруіне байланысты мүмкіндіктер	81			7, 13
	201-3 Белгіленген жеңілдіктері бар зейнетақы жоспарларына байланысты міндеттемелердің қамтамасыз етілуі	50			8
	201-4 Мемлекеттен алған қаржылық көмек	49			

GRI Standard	Көрсеткіштер	Беттің нөмірі	Алып тастау/ алып тастау себебі	БҰҰ Жаһандық шартының қағи- даттарымен байланыс	Орнықты дамудың 17 жаһандық мақсатымен байланыс
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	95			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	95			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	95			
GRI 202: Market Presence 2016	202-1 Қызметтің маңызды өңірлерінде белгіленген ең төмен жалақыға әртүрлі жыныстағы қызметкерлер жалақысының бастапқы деңгейін салыстыру	95			8
	202-2 Жалға алынған қызметтің маңызды өңірлеріне жергілікті халық өкілдерінің ішінен жоғары дәрежелі басшылардың үлесі	95			10
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	50			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	50			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	50			
GRI 203: Indirect Economic Impacts 2016	203-1 Инфрақұрылымдағы инвестициялардың дамуы мен әсері және өтеусіз қызметтер	50, 51, 101			8
	203-2 Елеулі тікелей емес экономикалық әсерлер	50, 51, 101			8
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	52			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	52			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	52			
GRI 204: Procurement Practices 2016	204-1 Жергілікті өнім берушілердегі шығыстардың үлесі	52, 53			8
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	54			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	54			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	54			

GRI Standard	Көрсеткіштер	Беттің нөмірі	Алып тастау/ алып тастау себебі	БҰҰ Жаһандық шартының қағи- даттарымен байланыс	Орнықты дамудың 17 жаһандық мақсатымен байланыс
GRI 205: Anti-Corruption 2016	205-1 Сыбайлас жемқорлыққа байланысты тәуекелдер мәніне бағаланатын өндірістік бөлімшелер	54, 55		10	16
	205-2 Саясат пен әдістер туралы ақпарат Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл және оларды оқып-үйрету	54, 55		10	16
	205-3 Сыбайлас жемқорлықтың расталған оқиғалары және алдын ала қабылданған іс-қимылдар	54, 55			
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	66			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	66			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	66			
GRI 302: Energy 2016	302-1 Ұйым ішінде энергия тұтыну	67			
	302-2 Ұйымнан тыс жерлерде энергия тұтыну	67			
	302-3 Энергия сыйымдылығы	68			
	302-4 Энергия тұтынуды қысқарту	67		8	7
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	69			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	69			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	69			
GRI 303: Water 2016	303-1 Бастаулар бойынша бөлініп алынатын судың жалпы мөлшері	70			6
	303-2 Көрсететін су көздері ұйымның бас тоғанының елеулі әсері	70			6
	303-3 Көп мәрте және қайта пайдаланатын судың үлесі және пайдаланылатын судың жалпы көлемі	70			6
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	72			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	72			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	72			

GRI Standard	Көрсеткіштер	Беттің нөмірі	Алып тастау/ алып тастау себебі	БҰҰ Жаһандық шартының қағи- даттарымен байланыс	Орнықты дамудың 17 жаһандық мақсатымен байланыс
GRI 304: Biodiversity 2016	304-1 Меншікте, жалдауда немесе басқаруда тұрған және ЕҚТА-да және олардан тыс шекараларда биологиялық әртүрліліктің құндылығы жоғары аумақтарда орналасқан өндірістік алаңдар	73, 74, 75, 76, 109			14, 15
	304-2 Биоалуантүрлілікке қызметтің, өнімдер мен қызметтердің елеулі әсерлері	78, 109			14, 15
	304-3 Сақталған немесе қалпына келтірілген мекен ортасы	78		8	14, 15
	304-4 ХТҚО қызыл тізіміне және тіршілік ортасы ұйымның қызметінде қозғалатын қорғалатын түрлердің ұлттық тізіміне енгізілген түрлерінің жалпы саны	77		8	14, 15
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	80			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	80			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	80			
GRI 305: Emissions 2016	305-1 Парниктік газдардың тікелей шығарындылары	82			
	305-2 Парниктік газдардың жанама энергетикалық шығарындылары	83			
	305-3 Парниктік газдардың өзге жанама мәселелері	83			
	305-4 Парниктік газдар шығарындыларының қарқындылығы	82			
	305-5 Парниктік газдар шығарындыларын қысқарту	84		8	13
	305-6 Озонды бұзатын заттардың шығарындылары	83			
	305-7 Nox, Sox және басқа да маңызды ластаушы заттардың шығарындылары	83			
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	85			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	85			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	85			

GRI Standard	Көрсеткіштер	Беттің нөмірі	Алып тастау/ алып тастау себебі	БҰҰ Жаһандық шартының қағи- даттарымен байланыс	Орнықты дамудың 17 жаһандық мақсатымен байланыс
GRI 306: Effluents and Waste 2016	306-1 Сарқынды сулардың және қабылдайтын объектінің сапасы көрсетілген тегінділер көлемі	70			
	306-2 Түрлері мен әдістері бойынша бөлінген қалдықтар	85			12
	306-3 Елеулі тегілулер	79			
	306-4 Қауіпті қалдықтарды тасымалдау	85			
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	87			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	87			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	87			
GRI 307: Environmental Compliance 2016	307-1 Экологиялық заңнаманы және нормативтік талаптарды сақтау	87			
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	90, 91, 92			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	90, 91, 92			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	90, 91, 92			
GRI 401: Employment 2016	401-1 Жаңадан жалға алынған қызметкерлер және кадрлардың тұрақтамауы	94			8
	401-2 Уақытша немесе толық емес жұмыспен қамту жағдайында жұмыс істейтін қызметкерлерге берілмейтін, толық жұмыспен қамту жағдайында жұмыс істейтін қызметкерлерге берілетін жеңілдіктер	96, 97			8
	401-3 Ана болуына/әке болуына байланысты демалыс	96, 97			8
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	97			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	97			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	97			
GRI 402: Labor / Management relations 2016	402-1 Операциялық өзгерістер туралы хабарламаның ең аз кезеңі	97			
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	58			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	58			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	58			

GRI Standard	Көрсеткіштер	Беттің нөмірі	Алып тастау/ алып тастау себебі	БҰҰ Жаһандық шартының қағи- даттарымен байланыс	Орнықты дамудың 17 жаһандық мақсатымен байланыс
GRI 403: Occupational Health and Safety 2016	403-1 Денсаулығы және қауіпсіздігі бойынша ресми бірлескен комитеттерге ұсынылған персоналдың үлесі				
	403-2 Өндірістік жарақаттанудың түрлері мен деңгейі, жоғалтқан күндерінің коэффициенті және жұмыс орнында болмауы, сондай-ақ елім жағдайларының саны	60			3
	403-3 Жоғары жарақат алған және аурудың жоғары қаупі бар қызметкерлер	60			
	403-4 Кәсіподақтармен бірге ресми келісімдерде денсаулық және қауіпсіздік мәселелерін көрсету	61			
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	99			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	99			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	99			
GRI 404: Training and Education 2016	404-1 Бір қызметкерге арналған оқыту сағатының орташа жылдық саны	100			4
	404-2 Дағдылар мен білімін дамыту бағдарламалары, сондай-ақ мансабы аяқталған кезде қолдау бағдарламасы	100			4
	404-3 Нәтижелілік және мансапты дамытудың мерзімді бағалауы жүргізілетін қызметкерлердің үлесі	94			4
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	95			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	95			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	95			
GRI 405: Diversity and Equal Opportunity 2016	405-1 Басқару органдарының және қызметкерлердің әртүрлілігі	95			10
	405-2 Ерлер мен әйелдердің базалық жалақысының қатынасы	95			10
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	54			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	54			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	54			
GRI 406: Non-Discrimination 2016	406-1 Кемсіту жағдайлары және алдын ала қабылданған түзету әрекеттері	55		10	16

GRI Standard	Көрсеткіштер	Беттің нөмірі	Алып тастау/ алып тастау себебі	БҰҰ Жаһандық шартының қағи- даттарымен байланыс	Орнықты дамудың 17 жаһандық мақсатымен байланыс
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	96			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	96			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	96			
GRI 407: Freedom of Association and Collective Bargaining 2016	407-1 Қауымдастық бостандығын пайдалану және ұжымдық келіссөздер жүргізу құқығы елеулі тәуекелге ұшырауы мүмкін бөлімшелер мен өнім берушілер	96		3	16
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	96			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	96			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	96			
GRI 408: Child Labor 2016	408-1 Балалар еңбегін пайдаланудың елеулі тәуекелі бар бөлімшелер мен өнім берушілер	96		5	16
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	96			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	96			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	96			
GRI 409: Forced or Compulsory Labor 2016	409-1 Мәжбүрлі немесе міндетті еңбекті пайдаланудың елеулі тәуекелі бар бөлімшелер және өнім берушілер	96		4	16
GRI 103: Management Approach 2016	103-1 Маңызды тақырыптар мен олардың шекараларын түсіндіру	23			
	103-2 Басқарушылық тәсілдеме және оның құрамдауыштары	23			
	103-3 Басқарушылық тәсілдемені бағалау	23			
GRI 417: Marketing and Labeling 2016	417-1 Таңбалау және рәсімдер талап ететін өнімдер мен қызметтердің қасиеттері туралы ақпарат	23		8, 9	9, 12

GRI Standard	Көрсеткіштер	Беттің нөмірі	Алып тастау/ алып тастау себебі	БҰҰ Жаһандық шартының қағи- даттарымен байланыс	Орнықты дамудың 17 жаһандық мақсатымен байланыс
GRI G4 Sector Disclosures: Oil and Gas	OG1 Бағаланған және дәлелденген қорлар мен өндірудің көлемі және жіктелуі	4			
	OG3 Көздер бойынша бөлінген өндірілген жаңартылатын энергияның жалпы саны	68		9	7
	OG4 Биоалуантүрлілікті бағалау мен мониторингілеу бағаланған және бақыланған маңызды өндірістік алаңдардың саны және проценті	78		8	14, 15
	OG5 Өндірілген ілеспе-қабаттағы судың көлемі және кәдеге жарату	70			
	OG6 Жағылған және өңделген көмірсутектер көлемі	84			
	OG7 Бұрғылау қалдықтарының саны және оларды өңдеу және жою стратегиясы	87			
	OG8 Отындағы бензол, қорғасын және күкірттің құрамы	23			
	OG13 Өнеркәсіптік қауіпсіздік оқиғаларының саны, қызмет түрлері бойынша	62			3

4-ҚОСЫМША. АББРЕВИАТУРАЛАР МЕН ҚЫСҚАРТУЛАР

АГ	«Аманкелді Газ» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
АГҚ	«Азиялық Газ Құбыры» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
АҚ	Акционерлік қоғамы
АМӨЗ	«Атырау мұнай өңдеу зауыты» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
ӘЭЖ	Әуе электр желілері
БҰҰ	Біріккен ұлттар ұйымы
БҰҰ ЖШ	Біріккен ұлттар ұйымы Жаһандық шарты
БШГҚ	«Бейнеу-Шымкент газ құбыры» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
ЕҚ, ӨҚ және ҚОҚ	Қауіпсіздік және еңбекті қорғау, өнеркәсіптік және өрт қауіпсіздігі, қоршаған ортаны қорғау, төтенше жағдайлардың алдын алу
ЕҚОҚ	Еңбекті және қоршаған ортаны қорғау
ЕМГ	«Ембимұнайгаз» акционерлік қоғамы
ЕТҰ	Еншілес-тәуелді ұйымдар
ЖАҚ	Жария акционерлік қоғам
ЖЕ	Жылдық есеп
ЖКО	Жол-көлік оқиғасы
ЖМБ	Жаһандық метан бастамасы
ЖШС	Жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
ЖЭК	Жаңартылатын энергия көздері
ИОА	«Интергаз Орталық Азия» акционерлік қоғамы
КҚЖК	«Каспий құбыр желісі консорциумы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
КСШ	Көмірсутекті шикізат
ҚазГӨЗ	«Қазақ газ өңдеу зауыты» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
ҚБМ	«Қаражанбасмұнай» акционерлік қоғамы
ҚГМ	«Қазгермұнай» бірлескен кәсіпорны» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
ҚДБ	«Қазақстан даму банкі» акционерлік қоғамы
ҚЕХС	Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттары
ҚҚҚ	«Қазақстан-Қытай құбыры» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
ҚМГ	«ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы
ҚМГИ	«ҚазМұнайГаз Инжиниринг» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
ҚНК	Қызметтің негізгі көрсеткіштері
ҚОА	«Қазақойл Ақтөбе» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
ҚОӘБ	Қоршаған ортаға әсерін бағалау
ҚР	Қазақстан Республикасы
ҚТГ	«ҚазТрансГаз» акционерлік қоғамы

ҚТГА	«ҚазТрансГаз Аймақ» акционерлік қоғамы
ҚТГӨ	«ҚазТрансГаз Өнімдері» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
ҚТКФ	«Қазақтеңізкөлікфлоты» Ұлттық теңіз кеме қатынасы компаниясы жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
ҚТМ	«Қазақтүрікмұнай» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
ҚТО	«ҚазТрансОйл» акционерлік қоғамы
млн	Миллион (дар)
ММГ	«Маңғыстаумұнайгаз» акционерлік қоғамы
МӨЗ	Мұнай өңдеу зауыты
МТ	«МұнайТас» Солтүстік-Батыс құбыр компаниясы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
ОДЕ	Орнықты даму туралы есеп
ОДМ	Біріккен ұлттар ұйымының Орнықты даму мақсаттары
ОДО	Директорлар кеңесі мен Басқармасының орнықты даму мәселелері бойынша отырысы
ОЭР	Отын-энергетикалық ресурстар
ӨМГ	«Өзенмұнайгаз» акционерлік қоғамы
ПҚИ	ПетроҚазақстан Инк.
ПҚОП	«ПетроҚазақстан Ойл Продактс» (Шымкент МӨЗ) жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
ПМХЗ	«Павлодар мұнай-химия зауыты» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
СТГ	Сығылған табиғи газ
ТЖ	Төтенше жағдай
ҮК	Ұлттық компания
ХТҚО	Халықаралық Табиғат Қорғау Одағы
ІМГ	Ілеспе мұнай газы
СВ	«CASPI BITUM» бірлескен кәсіпорны» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
CDP	Carbon Disclosure Project (Көміртекті есептілік бойынша климаттық бағдарлама)
ERP	Enterprise Resource Planning (Кәсіпорын Ресурстарын Жоспарлау Жүйесі)
ESG	Environmental, Social, and Governance (Экологиялық, әлеуметтік және басқарушылық)
FAR	Сағатына 100 миллион адамға шаққандағы өлім оқиғаларының коэффициенті
GRI	Global Reporting Initiative (Орнықты даму саласындағы есептілік жөніндегі нұсқаулық)
IAOT	Халықаралық Мұнай тасымалдау қауымдастығы
IOGP	Халықаралық Мұнай өндірушілер қауымдастығы
KMGI	KMG International N.V.
LTIR	Сағатына 1 миллион адамға шаққанда жұмыс уақытын жоғалтуымен жарақаттану оқиғаларының коэффициенті
OSRL	Oil Spill Response Limited

БАЙЛАНЫС АҚПАРАТЫ

GRI 102-3, 102-50, 102-51, 102-52, 102-53

«ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы

Мекенжайы: 010000, Нұр-Сұлтан қ., Қонаев к-сі, 8
Телефон: +7 /7172/ 78 61 01
Факс: +7 /7172/ 78 60 00
Веб-сайт: www.kmg.kz

Орнықты даму мәселелері бойынша электрондық пошта: sustainability@kmg.kz

Есептің шығатын күні: қыркүйек, 2020 жыл
Орнықты даму туралы алдыңғы есеп 2019 жылғы қарашада жарияланды.

ЕСЕПТІ ДАЙЫНДАУ ЖӨНІНДЕГІ ТОП:

Жоба үйлестірушілері:

Мусин Думан
Бесембаева Жанель
Урпекова Жаннат

Есеппен жұмыс істегендер:

Тегісбаев Анатоли
Шаріпов Дамир
Бекназарова Раушан
Интыкбаев Дамиржан
Әмірханов Абзал
Сейдуалиев Нұрмұхан
Жакенова Еркеш
Жүнісова Әнел
Аманжолова Динара
Болтеков Бауыржан
Қуанбаева Елена
Қажыбекова Майгүл
Аренов Асхат
Бақытқызы Гүлвира
Салихова Салима
Әлиев Камилжан
Баиров Берік
Абуталипов Рустам
Аблайханов Ерзатхан

Ақшабаева Гульмира
Ильясов Бауыржан
Хасенов Ғабидулла
Тасмуханова Гульнара
Қалдыбаева Жанар
Абрахманов Ерлан
Джасыбаева Дарига
Құсаинова Әсел
Раушанова Нұргүл
Түлювғалиев Рақым
Төлетаева Іңқар
Жұмағалиева Ақмарал
Бақтанов Назымбек
Тюлендиева Динара
Нұриелиева Меруерт
Зубарева Юлия
Елеуқұлова Әсел
Сенсізбай Айдын
Тусупбекова Меруерт

ОРНЫҚТЫ ДАМУ
ТУРАЛЫ ЕСЕП
2019

КазМұнайГаз
NATIONAL COMPANY / ҰЛТТЫҚ КОМПАНИЯСЫ